

ПРИЛОЖЕНИЕ V

Образец за програмите, подпомагани от ЕФРР (цел „Инвестиции за работни места и растеж“, ЕСФ + , Кохезионния фонд, ФСП и ЕФМДР — член 21, параграф 3

CCI	
Наименование на английски език	на EDUCATION [255 знака ¹]
Наименование на националния език	на ОБРАЗОВАНИЕ [255]
Версия	1.0
Първа година	[4] 2021
ПОСЛЕДНА ГОДИНА	[4] 2027
Допустими от	01.01.2021 г.
Допустими до	31.12.2029 г.
Номер на решението на Комисията
Дата на решението на Комисията
Номер на решението за изменение на държавата членка
Дата на влизане в сила на решението за изменение на държавата членка
Несъществено прехвърляне (чл. 24, параграф 5 от POP)	Да/Не
Региони по NUTS, обхванати от програмата (не се прилага за ЕФМДР)	
Съответен фонд	☐ ЕФРР
	☐ Кохезионен фонд
	☒ ЕСФ+
	☐ ФСП
	☐ ЕФМДР
Програма	☐ По цел „Инвестиции за работни места и растеж“ само за най-отдалечените региони

¹ Числата в квадратните скоби указват броя на знаците без интервалите

1. ПРОГРАМНА СТРАТЕГИЯ: ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД РАЗВИТИЕТО И ОТГОВОРИ НА ПОЛИТИКАТА

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква а), подточки i)-viii) и х) и член 22, параграф 3, буква б) от регламент (ЕС) 2021/1060 (POP)

Текстово поле [30 000]

Програма „Образование“ 2021-2027 г. е един от основните инструменти за реализиране на приоритет 1 „Образование и умения“ на Националната програма за развитие България 2030 (НПР 2030) (<https://www.minfin.bg/bg/1394>), както и на стратегическите цели, определени в Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030) и Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021-2030 г. (<https://www.mon.bg/bg/143>).

В целите за устойчиво развитие на ООН в цел 4 „Качествено образование“ е посочено, че основен приоритет следва да е осигуряване на приобщаващо и равностойно качествено образование и стимулиране на възможностите за учене на всички през целия живот.

През 2020 г. пандемията COVID-19 отвори нов набор от предизвикателства пред образователната система, като например **осигуряването на цифрова трансформация на образователната система, преминаването към обучението от разстояние в електронна среда** за неопределен период от време. Макар българската система да се справи доста добре предвид обстоятелствата, предизвикателство бе принципно недостатъчната подготовка на българските учители за максимално ефективно преминаване в обучение от разстояние в електронна среда (ОРЕС). Тревожни са изводите от възложената от МОН оценка на въздействието на ОРЕС на Институт за изследвания в образованието (ИИО), особено за ниските нива на различна ангажираност и на самооценката на учениците, които водят до огромен риск от образователна бедност, като следва да се имат предвид и незадоволителните нива на ангажираност, функционална грамотност и т.н. за България отпреди пандемията. Всичко това следва и може да се адресира само с дългосрочни и комплексни интервенции. Повсеместният и качествен достъп на учениците до оборудване и интернет връзка, особено на тези от уязвими групи, е предизвикателство, което се отразява и на нивата **отпаднали ученици**. През последните години България показва голяма готовност да реформира образователната си система, но някои от предизвикателствата остават. Финансирането от ЕСФ + ще играе решаваща роля през първите години след стреса от COVID-19 и трябва да гарантира средства за подобрения, идеи и реформи в образователната система.

Постижения и основни предизвикателства в сектор образование, идентифицирани по етапи и степени на образование. Идентифицирани предизвикателства

Според *Обзор на образованието и обучението за 2020 г. за България* (ЕК) последните налични данни показват, че през 2018 г. общите бюджетни разходи за образование са се равнявали на 3,5 % от БВП - значително под средната стойност за ЕС от 4,6 %. Въпреки това в сравнение с 2010 г. разходите за образование в България са се **увеличили с 14 % в реално изражение, което е значително повече от средното**

увеличение за ЕС (3,7 %). Една трета от увеличението е изразходвано за финансиране на заплатите на учителите.

Предучилищно и училищно образование

Предизвикателство: Подобряване на достъпността до предучилищно образование

В Доклад на Световна банка² (СБ) се посочва, че въпреки демографския спад, който намалява търсенето на предучилищно образование, България все още е изправена пред предизвикателства с достъпността на предучилищните услуги. Както се посочва в Доклада на ЕК за България 2020 г. висококачественото образование и грижи в ранна детска възраст играят ключова роля за създаването на равни възможности и подобряването на когнитивните умения и водят евентуално до намаляване на вероятността от ниски постижения и преждевременно напускане на училище. Според данните, цитирани в Обзор на образованието и обучението за 2020 г. за България, процентът на записване на децата на възраст от 4 години до възрастта за започване на задължителното образование през 2019 г. е 82,7% и е нарастнал с 0,4 п.п. в сравнение с 2018 г. (82,4%), но въпреки това той остава под средната стойност за ЕС от 94,8 %.³

Съгласно Доклад на СБ въпреки спада в абсолютните цифри, учебната 2019/2020 г. отбеляза ръст (0,3 процентни пункта) в процента на участие за първи път от 2014 г. насам. Отбелязано е, че достъпността на предучилищното образование в България е възпрепятствана както от „такси и скрити разходи“, които засягат най-уязвимите групи, така и от нерегистрираната външна миграция на децата в задължителна предучилищна и училищна възраст.

С подкрепата по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (ОПНОИР) чрез проекта „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“ се финансират разходите за такси за деца от уязвими групи, програми за обучение на родителите, педагогическа, психологическа и социална подкрепа на децата.

Модернизирането на съществуващата и изграждането на нова образователна инфраструктура е особено необходимо в големите градове.

В Плана за възстановяване и устойчивост за периода 2021-2024 г. е предвидена подкрепа за устойчиво управление на ресурсите в детските градини и училищата, енергийна ефективност, рециклиране и намаляване на отпадъците.

В Националната стратегия на Република България за приобщаване и участие на ромите (2021-2030)⁴ е посочено, че качеството на образованието и грижите в ранна детска възраст се възпрепятства от недостатъчната подготовка на възпитателите и другите служители в области като приобщаващо образование, ранно детско развитие, етническо многообразие и специални образователни потребности и способности. Според PIRLS 2016 в България постиженията на деца, посещавали детска градина 3 или повече години са с 53 точки по-високи от тези, които са посещавали детска градина

² Изготвени доклади, съгласно Споразумение за консултантски услуги от 12 февруари 2020 г. за преглед на публичните разходи в областта на науката, технологиите и иновациите и подкрепа за изграждане на подход, основан на доказателства за Националната стратегическа рамка в образованието 2030 г. между МОН и ИА ОПНОИР

³ https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=educ_uoe_enra10&lang=en

⁴ <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=5986>

или предучилищна група 1 година или по-малко и със 75 точки по високи от тези, които не са посещавали. Подобно на това според TIMSS 2019 постиженията на деца, посещавали детска градина 3 или повече години са със 76 точки по-високи от тези, които не са посещавали по математика и със 116 точки повече по природни науки.

Както се посочва в *Обзора на образованието и обучението 2020 за България*, увеличаването на процента на участие и по-нататъшното повишаване на качеството на услугите може да окаже значително положително въздействие поради относително високия дял на учениците, които говорят друг език в дома си, и решаващата роля на ранните години за усвояването на езика.

С подкрепата на програмата за структурни реформи на ЕС⁵ започна създаването на национална рамка за качеството на образованието и грижите в ранна детска възраст. Във връзка с описаните предизвикателства Програмата ще насочи инвестиции за подпомагане на ефективната социализация на децата в ранна детска възраст, както и към мерки за подобряване на достъпността и качеството на предучилищното образование.

Предизвикателство: Подобряване на качеството и приобщаващия характер на образователната система

В Доклада на ЕК за България 2020 г. се посочва, че качеството и приобщаващият характер на образователната система продължават да представляват предизвикателство, въпреки провежданите реформи. В доклада се отбелязва, че България е въвела редица мерки за справяне с предизвикателствата, свързани с качеството и справедливостта на образованието. Обхватът на държавната субсидия, предоставяна на детските градини и училищата (в сила от 2018 г.), в които **най-малко 20 % от децата са от уязвими групи**, е разширен и вече включва също и средните и професионалните училища. По данни на Националния статистически институт (НСИ) от последното преброяване броят на ромското население в България към 01.02.2011 г. е 325 343, като във възрастовата група от 0 до 9 години са 67 568 и във възрастовата група от 10 до 19 години са 59 511. Приобщаването на ромите в образованието продължава да бъде предизвикателство поради няколко фактора, сред които са училищната сегрегация и пречките, породени от крайната бедност, **като 34 % от учениците от ромски произход завършват само началния етап на основното образование, а 44 % - прогимназиалния етап (FRA, 2016 г.)**.

Невладееенето на български език, на който е организиран учебният процес в страната, е сред причините тези деца да изостават от своите връстници. Те изпитват затруднения с усвояването на учебния материал и нови знания, чувстват се неразбрани и неуспешни. Необходимо е да се прилагат адекватни и осъвременени методи за преподаване на български език на ученици, за които той не е майчин, както и адекватна подготовка на учителите.

В контекста на усилията за успешно включване и предотвратяване на отпадането от училище и за приобщаващо образование е приета Наредба за приобщаващо образование. Съществено въздействие оказва и създаденият **Механизъм за съвместна**

⁵ Проект REFORM/SC2020/059 „Изработване на Национална рамка за качество на образованието и грижите в ранна детска възраст“

работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна училищна възраст (Механизма).

В *Доклада на ЕК за България 2020* се отчита, че междуинституционалният механизъм постигна известни резултати, насочени към предотвратяването на отпадането от училище. От 2017 г. до 2020 г. са върнати обратно в училище и детска градина или са записани за първи път **52 104 деца и ученици до 18 г. включително, като от тях 2 386 не са задържани и 22 986 са ново отпаднали.**

Сравнението на дела на отпадналите и незаписаните деца и ученици в образователната система по причини поставя на първо място културологичните причини (между 34 и 56%), след това са икономическите причини (между 10 и 14%) и образователните причини (между 1 и 12%).

Коефициентът на обхванатите към началото на 2020/2021 учебна година е 94,69%. Особено голямо повишение има коефициентът на обхванатите **5- 6- и 7-годишни деца през втория срок на 2019/2020 г.** в сравнение с началото на същата учебна година. Друга ефективна практика, която се прилага, е въвеждането на образователните медиатори за работа с родителите.

Това е доказателство, че е необходимо да бъдат разширени и надградени дейностите по Механизма и през следващия програмен период.

Предизвикателство: Подобряване и надграждане на условията за личностно развитие и намаляване на дела на преждевременно напускащите образование и обучение

Според *Обзор на образованието и обучението за 2020 г.* преждевременно напусналите училище (ПНУ) (на възраст 18-24 г.) през 2019 г. са 13,9%, и въпреки, че за 2020 г. спадат с 1.1 п.п., достигайки 12,8%, стойността надвишава средната за ЕС от 10,2%. Отбелязано е, че съществуват и предизвикателства по отношение на завършването на средно образование (само 85% от учениците, записани в дванадесети клас през 2017/2018 г. са се дипломирали: 75,5% - в професионалните гимназии и 94,7% - в общообразователните училища). Налице са предизвикателства, свързани с преодоляване на социалните и икономическите неравенства, с миграционните процеси, оказващи влияние върху образователната инфраструктура, както и спецификите по отношение демографската структура на населението.

Според *Доклада на ЕК за България 2020 г.* делът на ПНУ е особено голям в селските райони - 26,2%, в по-малките градове е 12,2 % и най-нисък е в по-големите градове - 5,9%, като и **67% от учениците от ромски произход** са напуснали преждевременно училище. Фактът, че не владеят български език на ниво, което им позволява да се обучат на него, се явява допълнително предизвикателство пред тези ученици.

Прилагането от 2018 г. на мерки за образователните институции с концентрация на деца и ученици от уязвими групи позволи насочването на ресурс към така наречените сегрегирани или вторично сегрегирани детски градини и училища. Следва да се продължи с осъществяването на мерки за десегрегация на местно ниво.

Както е посочено в Стратегическата рамка за образование, обучение и учене в Република България (2021-2030), работата с родителите ще бъде във фокуса на мерките за ефективно приобщаване на децата и учениците в образователния процес.

В подкрепа на реформите в образователната система в областта на приобщаващото образование в дейности по приоритетни оси 2 и 3 на ОПНОИР са включени 191 520 деца и ученици от ромски произход.

С допълнителните инвестиции от Програма „Образование“ ще се подпомогне продължаването на мерките за приобщаващото образование на деца и ученици от уязвими групи с цел постигане на устойчивост на образователната реформа в тази област.

В *Доклада на ЕК за България 2019* е посочено, че над половината от хората с увреждания прекъсват преждевременно своето образование и само 34% имат работа. Много малък е и процентът на завършилите висше образование сред тях - 13,5%.

В рамките на проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ по ОПНОИР е постигнат съществен напредък като над 2664 деца със специални образователни потребности са получили специализирана подкрепа.

Най-съществено въздействие върху представителите на социално уязвими групи е оказано по проект „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (Твоят час)“ по ОПНОИР. Постигнатото през програмен период 2014-2020 г. по проектите по ОПНОИР създава предпоставка за продължаване и надграждане на постигнатите резултати.

Съществуват и предизвикателства, свързани със справянето с проява на агресия и нетолерантност в училище. Съгласно изследване на **Българска академия на науките 87% от учителите са били свидетели на вербална агресия, 77% на индиректна агресия, а 49% на физическа агресия** между ученици. Близко 2/3 от изследваните учители (64%) споделят, че се нуждаят от специализирано обучение. Резултатите от проучвания, проведени от УНИЦЕФ установяват, че българските ученици са сред първите 10 от 43 анкетирани държави по отношение на засегнатостта от проблема с тормоза в училище. Според проучване, направено по поръчка на УНИЦЕФ България през 2019-2020, всяко трето дете (34,8%) посочва, че се чувства в опасност у дома, в училище или в общността. Насилието най-често се наблюдава сред децата в училище (38,3%), следвано от това в общността (37,6%) и у дома (30,9%). Тези изводи се потвърждават и в *Обзора на образованието и обучението за България 2020 г.*, като се допълва, че този вид проблеми оказват влияние върху резултатите на учениците.

Това показва необходимостта от подкрепа, насочена към превенция на агресията и насилието в образователните институции, към развиване на умения, насочени към развиване на социалната и емоционална интелигентност, емпатията и способността да се работи в посока разрешаване на конфликти.

Социално-емоционалните компетентности не само подготвят учениците да могат да участват в процеса на обучение, но и увеличават способностите им за учене. Ученето за учениците се засилва, когато учителите интегрират социално-емоционални компетентности с академичното обучение. Например, когато учениците развиват социално-емоционални компетентности, те са по-мотивирани да учат и се отдават на учебния процес (както се вижда чрез нарастването на присъствие в час и финално оценяване) и е по-малко вероятно да излязат от час, да бъдат изключени или да бъдат задържани.

Предизвикателство: Повишаване резултатите на всички нива на образование

През последните години се наблюдава трайна тенденция на подобряване на образователната структура на населението, при нарастване на дела на завършилите висше образование и намаляване на броя на хората с основно и по-ниско образование, но страната все още изостава от средните за ЕС стойности. По данни от последното национално преброяване **относителният дял на населението в селата с поне средно образование (40.1%) е почти два пъти по-нисък от стойността на показателя в градовете.** Тревожна е образователната структура на ромската и турската етнически общности, като по данни от преброяването през 2011 г. съответно 93% и 70% от представителите на тези етнически групи не завършват средното си образование, спрямо около 30% за етническите българи. В изследването *Global Competitiveness Report 2017-2018 на Световния икономически форум* България е класирана на 83-то място в света и на 26-то място в ЕС. по показателя качество на образователната система. При това за последните десет години страната влошава представянето си с 19 позиции. Макар и в изследвания като **PIRLS** и **TIMSS** българските четвъртокласници да показват умения над средното за страните участнички тревожни остават резултатите от изследването **PISA** на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), проведено през 2018 г., които показват, че 47% от 15-годишните са функционално неграмотни, 46.5% са с постижения под критичния праг в областта на науката, а 44.4% са с недостатъчно ниво на умения по математика като изоставането спрямо ЕС е повече от двойно във всички области на изследването. При това, **представянето на учениците с ромска и турска етническа принадлежност показва значително изоставане спрямо етническите българчета.**

През последните години в българската образователна система се осъществяват промени, насочени към „компетентностен подход“ и към придобиване на ключовите компетентности и развитие на уменията на 21-ви век. Отчитайки важността на провежданата политика в Програмата са предвидени мерки, които да подкрепят този процес.

Предизвикателство: Повишаване на мотивацията за упражняване на учителската професия и усъвършенстване на квалификацията на педагогическите специалисти

В *Обзора на образованието и обучението за България за 2020 г.* е посочено, че работната сила в сектора на преподаването бързо застарява, като 49% от учителите в училищата (т.е. от началния до гимназиалния етап) са на възраст над 50 г., като 11% от учителите вече са на възраст поне 60 г.

Все още се наблюдава недостиг на учители в детски градини и началните учители, за преподавателите по някои предмети, включително в областта на професионалното образование и обучение (ПОО). Броят на подпомагащите специалисти (като например ресурсни учители, училищни психолози, логопеди) също е недостатъчен, като с напредъка на реформата в областта на приобщаващото образование търсенето на такива специалисти се очаква да нарасне. Нуждата може да се удовлетвори частично, ако се привлекат кадри, които са в процес на придобиване на професионална квалификация „учител“, но все още съществуват нормативни бариери, които ограничават достъпа на тези кадри до преподавателската работа.

В *Обзор на образованието и обучението за България за 2020 г.* е отчетено, че условията на труд за учителите се подобряват, както и че през последните години заплатите са увеличени значително, с цел повишаване привлекателността на професията.

Съгласно *Обзор на образованието и обучението за България за 2020 г.* все още е проблем подготовката на учителите, тъй като преобладава теоретичното обучение за сметка на педагогическата практика. Необходимо е да се отчете, че по ОПНОИР по процедура „Квалификация на педагогическите специалисти“ е предвидено обучение за 4 000 педагогически специалисти на възраст до 34 г., 30 000 педагогически специалисти на възраст между 35 и 54 г. и 5 000 педагогически специалисти, включени в обученията за прилагане на съвременни методи за оценяване. Също така по проекти „Студентски стипендии – фаза 1“ и „Студентски практики – фаза 1 и 2“, изпълнявани по ОПНОИР, са подкрепени 14 590 студенти в област на висше образование "педагогически науки". Във връзка с посочените предизвикателства в програмата навсякъде като хоризонтални мерки се предвиждат дейности, насочени към учителите.

България инвестира сериозни средства с професионалното развитие на учителите посредством редица инструменти – национални програми, училищен бюджет, оперативни програми и проектни дейности, финансирани по линия на Еразъм+. Продължаващата квалификация на педагогическите специалисти се извършва без ясен план на ниво училище, РУО, тип училище. Липсва яснота и как обученията отговарят на конкретно идентифицирани нужди, как интервенциите кореспондират една с друга и водят до натрупвания и преодолявания на предизвикателствата пред учениците и училището. В допълнение, макар реално всеки учител да има свободата да изгради сам плана за учебната година, вземайки предвид нуждите на учениците и особеностите на всеки клас, на практика много преподаватели споделят, че не са подготвени да направят това. Учителите се нуждаят от пространство за обмяна на опит и стратегии за трайно справяне с предизвикателствата, които срещат в ежедневната си работа.

През 2020 в рамките на проект „Пътна карта за развитие и реформиране на политиката по отношение на учителите в България“, финансиран от ЕС чрез Програмата за подкрепа на структурните реформи е направен преглед на дейностите, насочени към работната сила, като е подчертана нуждата от системни програми по отношение на работната сила в образованието..

Предизвикателство: Подобряване на цифровите умения на учителите и учениците, вкл. осигуряване на подходящо цифрово съдържание за всички нива на образование за учене в електронна среда.

Според Индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото **DESI през 2017 г. едва 29% от населението притежават поне основни умения в областта на цифровите технологии (57% средно за ЕС)**, което отрежда на страната 27-мо място в ЕС. Съгласно проучване от 2018 г. на TALIS 44% от българските учители в средното образование отчитат, че използват ИКТ в повечето или във всеки урок, което е малко под средното за ЕС - 47%. В същото време българските учители в сравнение със средното за ЕС имат по-малко доверие в своите цифрови умения. Необходимостта от обучение стана очевидна и по време на преминаване в обучение от разстояние в електронна среда заради COVID – 19 (*European Education Area Progress Report 2020*).

Според резултатите от изследване на Института за изследвания в образованието за МОН за оценка на въздействието на обучението от разстояние в електронна среда или други неприсъствени форми върху ефективността на училищното образование⁶, извършено по време на кризата с COVID -19, идентифицираните ключови фактори, които затрудняват ефективността на образованието от разстояние в електронна среда се отразяват в особено голяма степен на учениците от уязвими групи. Съгласно *Доклад на Световна Банка* последващият в резултат на кризата от COVID-19 икономически шок може да увеличи процента на отпадане от училище в средносрочен план, особено за учениците от уязвими групи.

С цел преодоляване на последиците от кризата в контекста на пандемията от COVID-19 по линия на REACT-EU по ОПНОИР са осигурени допълнителни средства за 2021 г. по ЕСФ.

Подпомагането по линия на REACT-EU по ОПНОИР 2014-2020 г. ще бъде надградено чрез подходящи дейности по Програмата.

През 2019 г. стартира финансиран по ОПНОИР проект „**Образование за утрешния ден**“, насочен към създаване на единна облачна среда в образователния процес с внедрена платформа за образователни услуги и съдържание, създаване на дигитално образователно съдържание и повишаване на уменията на учителите и учениците за използването му. В рамките на проекта се планира създаване на стандарти и препоръчителни критерии за електронни платформи за обучение и за други (съществуващи или тепърва създавани, вкл. от учители) изцяло дигитални учебни материали и ресурси, така че системата да бъде все по-добре подготвена за идентифициране и използване на качествено дигитално съдържание и обучение. Предвижда се надграждане на проект „Образование за утрешния ден“, което ще бъде осъществено посредством допълняемост между Програмата и Плана за възстановяване и устойчивост. Предвижда се надграждане на проект „Образование за утрешния ден“ чрез надграждане на облачната среда, създадена по проекта, надграждане на интеграцията на платформата с наложени инструменти в световен мащаб, разработване или адаптиране на алгоритми за изготвяне на анализи на резултатите на учениците, персонализация на обучението към учениците, осигуряване на лесен достъп до доказали се образователни ресурси, създаване на нови съгласно най-добрите практики, доколкото е необходимо, редовна оценка на нуждите на системата в сферата дигитализация - на различните нива (инфраструктура, компетентности и умения, образователни ресурси и услуги др.) и др., което ще бъде осъществено посредством допълняемост между Програмата и Плана за възстановяване и устойчивост.)

Все по-широкото приложение на дигитални ресурси и платформи и провеждането на обучение дигитално дава нови възможности за обработка на ключова информация и данни, свързани както с процеса на учене и ниво на усвояване на компетентности от учениците, така и с планиране на потребности на ниво ученик, училище и система. Технологиите и възможностите, които предоставят за събиране, достъп и обработка на огромен набор от данни, изискват развиването на нови умения и капацитет както сред педагогическите специалисти, така и сред директорите на училища, експертите и ръководителите на екипи на различни нива в системата на образованието. Ключови за

⁶ <http://ire-bg.org/%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%B2%D1%8A%D0%B7%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D0%BE%D0%B1%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%D1%82/>

формулиране на ефективни политики и инициативи на училищно, регионално и национално ниво ставаат уменията за събиране, обработка и анализ на данните, свързани с образователния процес от всички участници в неговото планиране и изпълнение.

Предизвикателство: Повишаване мотивацията за учене и стремеж към високи постижения на децата и учениците

Едно от предизвикателствата пред ефективността на реформата е подкрепата за **децата и учениците с изяви дарби**. В изследване „Работа с надарени деца в обучението по български език и литература в начален етап на основната образователна степен“, изготвено от СУ „Климент Охридски“ (2019 г.), е посочено, че в нормативните документи липсват формулировка на актуалните проблеми, стоящи пред педагозите в работата им с надарени деца. Необходимо е да продължи създаването на условия за подкрепа на децата и учениците с изяви дарби, за да се осъществи процесът на възпроизводство на интелектуалния потенциал на обществото.

Предизвикателство: Подкрепа за ограмотяване и усвояване на учебно съдържание с цел придобиване на квалификация на възрастни от уязвими групи за по-добро реализиране на пазара на труда

В *Доклада на ЕК за България 2020* е посочено, че въпреки предприетите мерки в България участието в обучение за възрастни продължава да е **сред най-слабите в ЕС**. През 2018 г. участието в обучение за възрастни е на ниско равнище от 2,5 %, което е значително под средното за ЕС равнище от 11,1 %. Важно е да се отбележи, че делът на участващите в обучение за възрастни нискоквалифицирани възрастни възлиза на около една четвърт от дела на населението като цяло.

Необходимо е да се отчете, че е постигнат напредък, като по процедура „Ограмотяване на възрастни – фаза 1“ са обхванати 10 723 лица над 16 г. в курсове за ограмотяване и в курсове за усвояване на учебно съдържание от прогимназиалния етап на основното образование, от които 7 878 са завършили успешно с удостоверения за начален етап и/или клас от основното образование.

Професионално образование

Предизвикателство: Подобряване на ПОО, увеличаване дела на дуалната форма на обучение и адаптиране на ПОО спрямо динамиката на пазара на труда

Данните от *Националния статистически институт (НСИ)* показват, че професионалното образование и обучение (ПОО) през учебната 2019/2020 г. се осъществява в 21 училища по изкуствата, 25 спортни училища, 358 професионални гимназии и 23 професионални колежа с прием след средно образование. Общият брой на училищата е 427, а общият брой на учащите в тях е 135 117.

По данни от *Обзор на образованието и обучението за 2020 г. на ЕК* записването в гимназиален етап на ПОО се е увеличило до 52,9% през 2018 г., което е над средната стойност на ЕС от 48,4%. Тази тенденция продължава и през учебната 2019/2020 като увеличението е 56,47%, а за 2020/2021 достига 59,19%. През последните три години се насърчава приемът по STEM профили и технически специалности.

Основните предизвикателства пред ПОО в България традиционно са свързани с: необходимостта от още по-тясно сътрудничество със социално-икономическите партньори; все още недостатъчната популярност на професионалното образование;

недостатъчно съответствие на предоставяното ПОО с изискванията и потребностите на пазара на труда; недостатъчна гъвкавост на системата за справяне с ранното отпадане от училище преди придобиване на професионална квалификация; липса на гъвкави възможности за повторно включване в професионално обучение; липсата на система за повишаване компетентностите на учителите по професионална подготовка за работа във все по-дигитализираща се и високотехнологична среда. По проект „Ученически практики – Фаза 1“ на ОПНОИР близо 8 351 ученици от професионални училища в страната се преминали практическо обучение в реална работна среда в рамките на 240 часа, като са изградени 406 учебно-тренировъчни фирми и са подкрепени 2 477 ученици в направления от приоритетно значение за икономиката. В Междинна оценка на изпълнението на Иновационна стратегия за интелигентна специализация (ИСИС) 2014-2020 е дадена висока оценка на приноса на изпълняваните по ОПНОИР процедури в областта на ПОО.

В Доклада на ЕК за България 2020 г. се посочва обнародваният през 2018 г. списък със защитените от държавата специалности от професии и списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда, както и че за тези специалности са отпуснати допълнителни средства, като учащите получават допълнителни индивидуални стипендии, което допринесе за увеличаване на броя на учениците, обучавани по тези специалности.

Модернизиране на учебното съдържание и наличието на високо компетентни учители, обучаващи, наставници и други специалисти в областта на ПОО са двата основни фактора за осигуряване на неговото високо качество.

Според Доклад на Световна банка квалификацията на учителите в системата на ПОО е предизвикателство, тъй като категорията на учителите се състои от учители по предмети от общото образование, учители по специфични предмети за ПОО и потребностите от непрекъснато професионално развитие на тези различни групи често се различават значително. Световна банка препоръчва да се разработи програма за обучение и преквалификация на учители по специфични предмети на ПОО.

От 2015 г., както и много други държави-членки на ЕС, България насочва усилията си към утвърждаване на обучението чрез работа (дуална система на обучение). От 2017 г. популярността на обучението чрез работа расте, като делът на учениците, приети за обучение в паралелки по тази форма на обучение от всички ученици, приети за обучение в ПОО, нараства от 1,96% през учебната 2017-2018 г. до 9,3% за учебната 2020-2021 г. Все още обаче, въпреки че законодателството насърчава дуалното обучение, прилагането на дуалното обучение на този етап се реализира главно в рамките на различни проекти⁷.

В подкрепа на разширяване на дуалната система на обучение през 2020 г. по ОПНОИР започна изпълнение на проект „Подкрепа за дуалната система на обучение“.

С оглед постигане на целите на Препоръката на Съвета (2019/С 301/02) за приложимостта на ПОО чрез засилване на обучението чрез работа, са необходими допълнителни усилия в тази посока и през следващия програмен период.

⁷ По данни на Cedefop в сътрудничество с българския екип на ReferNet (2018). Професионално образование и обучение в България, <http://data.europa.eu/doi/10.2801/728903>

Според *Доклад на Световна банка* резултатите, както от националните изпити за външно оценяване, така и от **PISA** показват **по-висока концентрация на ученици с по-ниски резултати в ПОО**, отколкото в общото образование..

Съгласно *Доклад на Световна банка* през учебната 2018/19 г. 37,2 % от учениците в ПОО са момичета. В *Доклад на CEDEFOP* се посочва, че има и различия между половете в избора на програма.

Специална целева група, която изисква целенасочени политики, е групата на учениците с по-ниски образователни постижения, които според *Доклад на Световна банка* са с по-голяма концентрация в ПОО. Основен акцент в работата с тази група учащи следва да бъде балансираното и атрактивно предлагане на учебно съдържание и форми на обучение.

Предизвикателство: Подобряване на равнището на заетост на завършилите ПОО

Основна цел на ПОО и през следващите години ще бъде продължаването на тенденцията за повишаването на равнището на заетост на наскоро завършилите ПОО от настоящите **64.2%**, което е все още по-ниско с **10.8%** от средното в ЕС.

Съгласно констатациите в *Доклад на ЕК за България 2019 г.* пригодността за заетост на завършилите ПОО **продължава да бъде предизвикателство**. Макар че делът на учениците в ПОО в България е малко по-висок от средния за ЕС (51,3 % в сравнение с 49,3 % през 2016 г), пригодността за заетост на тези ученици е по-малка със 17,1 процентни пункта. Това може отчасти да се дължи на **слабото участие в схеми за учене в процеса на работа**, липсата на повсеместно професионално ориентиране от най-ранна детска възраст и бавното въвеждане на дуалното професионално образование и обучение. В тази връзка в Препоръката на Съвета (2019/С 301/02) е посочено, че приложимостта на ПОО за пазара на труда и наличието на дуално професионално образование и обучение продължават да бъдат недостатъчни. Както се препоръчва и в *Доклада на ЕК за България 2019 г.* целенасочените инвестиции могат да спомогнат за повишаването на привлекателността, качеството и адекватността спрямо пазара на труда на ПОО.

Положителна тенденция се наблюдава при анализирането на равнището на заетост на наскоро завършилите ПОО. Тази тенденция е посочена в *Доклада на ЕК за България 2020 г.*, където се посочва че през 2018 г. равнището на заетост на завършилите ПОО беше 66,4 % и въпреки че се покачва, то остава значително под средното за ЕС равнище от 79,5 %. Продължаващата положителна тенденция е отчетена и в *Обзор на образованието и обучението за 2020 г. на ЕК*, като се посочва, че процентът на заетост на наскоро завършилите ПОО е нараснал значително през 2019 г., достигайки до 73,5%, но все още е под средната стойност за ЕС.

В доклад на *Световна банка* също се обръща внимание, че за завършилите ПОО в България е по-малко вероятно да бъдат наети на работа в сравнение с връстниците им в ЕС. Тези предизвикателства изискват подкрепа за мерки както за проследяване на реализацията на завършилите ПОО, така и за подобряване на ПОО.

През 2020 г. в рамките на проект „Пилотен модел за проследяване на завършилите професионално образование и обучение“ по програма Еразъм+ е разработен прототип на механизъм за проследяване реализацията на завършилите ПОО, който е пилотиран в три области и ще бъде основа за прилагане на национално ниво чрез подкрепата на програмата.

Висше образование

Съгласно данните от Анализа на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. през 2018 г. **24.9% от населението в трудоспособна възраст е с висше образование, нараствайки с 6.4 процентни пункта спрямо 2007 г.**, но въпреки това страната увеличава изоставането си спрямо общността. По данни на Евростат най-добрите образователни характеристики на населението в страната се отбелязват в Югозападния район, където населението с висше образование достига 40,5% през 2019 г., изпреварвайки чувствително средните за ЕС стойности-33,3%. С относително добри показатели за висше образование е Североизточен район (23,2%). Най-лоши са показателите на Северозападен и Югоизточен райони съответно едва 19,2% и 21,4% от населението на възраст 25-64 г. са завършили висше образование към 2019 г.

Населението в трудоспособна възраст в предимно селските райони се характеризира с намаляващ дял на имащите висше образование (от 11.1% през 2007 г. до 8.1% през 2017 г.), докато на ниво ЕС дялът на високообразованото трудоспособно население в предимно селските райони нараства (с 4.9 процентни пункта за периода) и достига 20%. Същевременно, **ниско образованото трудоспособно население в селата увеличава дела си до 39.4%** (спрямо 38.3% през 2007 г.) при ясно изразена тенденция на намаление в ЕС до 27.6%.

Съгласно *Доклада на ЕК за 2020 г.* през 2018 г. дялът на завършилите висше образование сред лицата на **възраст 30-34 г. достигна 33,7 %**, но все още е под националната цел по стратегията „Европа 2020“ от 36 %.

По данни от *Обзор на образованието и обучението за 2020 г. на ЕК* през 2019 г. броят на записаните в университетите студенти е намалял на всички нива на висшето образование. В сравнение с 2014 г. 21% по-малко студенти са били записани в бакалавърски програми, 16% по-малко – в магистърски програми и 3% по-малко като докторанти.

Според *Доклад на Световна банка* наличните данни показват, че нивата на записване спадат от средно до висше образование, като през учебната 2019/2020 г. 82% от възрастовата група за образование в по-ниска и гимназиална възраст са били записани в тези нива на образование, докато само 42% от съответната възрастова група за висше образование са били записани във висше образование.

В *Обзор на образованието и обучението за 2020 г. на ЕК*, е посочено, че в България социално-икономическото положение оказва влияние върху стремежа на учениците да получат висше образование. Общо 64,3% от подрастващите в страната очакват да завършат висше образование (средната стойност за ЕС: 62,4%). Само 42,8% от най-бедните ученици обаче го правят в сравнение с 83,3% от връстниците им, които са в по-благоприятно социално-икономическо положение. Продължава да съществува неравнопоставеността между половете, като 39% от жените на възраст 30-34 г. са завършили висше образование в сравнение с 26,4% от мъжете.

България е една от 49-те държави в Европейското пространство за висше образование, в която лицата от най-уязвимите групи са и най-слабо представени в системата на висшето образование. Тези данни се потвърждават и в *Мониторинга на образованието и обучението 2019 г на ЕК*. За постигане на националните цели е

необходимо да се насърчи участието на хора от уязвими групи, чрез целенасочени действия и подкрепа за тези групи от населението.

В Доклада на ЕК за 2020 г. е посочено, че дялът на завършилите висше образование в областта на науката, технологиите, инженерството и математиката (STEM) е все още малък (20,5 % през 2017 г. при средно за ЕС равнище от 25,8%). В Доклада също е посочено, че все още има значителна разлика между половете, като само 37 % от завършилите висше образование в областта на STEM са жени, в сравнение с 61 % общ дял на завършващите висше образование жени.

По-данни от Рейтинговата система на висшите училища за 2019 г. едва половината от завършващите студенти се реализират по съответната професия. На пазара на труда има недостиг на квалифицирани кадри в сферата на ИКТ, педагогическите и инженерните науки, както и в системата на здравеопазването. Броят на дипломиралите се в областта на точните науки, технологиите, инженерството и математиката или свързани специалности е 13.730 на 1 000 жители на възраст 20-29 г., в сравнение с 18.7 на 1 000 жители средно в ЕС. Както е посочено в НПП България 2030 през последните години са предприети целенасочени действия за ограничаване броя на студентите в конкретни професионални направления с излишък на кадри, както и за повишаване на приема в специалности с доказан недостиг на квалифицирани специалисти, като е въведена нова методика на прием на студенти във висшите училища и е приет Списък на приоритетни професионални направления и Списък на защитети специалности.

Предизвикателство: Подобряване на приложимостта на пазара на труда и на качеството на висшето образование

Едно от най-големите предизвикателства по отношение на висшето образование е осигуряването на съответствието му с уменията и професиите, необходими на пазара на труда. В една от най-престижните световни класации на най-добрите висши училища по света, **QS World University Ranking 2021**, е включен само един български университет – **Софийският университет „Св. Климент Охридски“**, като за последната година е регистриран скок в класацията му от последната група на университетите, заемащи **800-1 000** до групата на университетите, заемащи **601-650** място.

Както е посочено и в *Доклада на ЕК за България 2019 г.* висшето образование не е достатъчно съобразено с нуждите на пазара на труда. Работодателите често установяват пропуски в познанията и уменията, по-конкретно липсата на „меки умения“ сред завършилите (CEDEFOP, 2018).

Съгласно *НПП България 2030* увеличаването на съгласуваността между потребностите на бизнеса и обществото, от една страна, и учебните планове и програми във висшето образование и в професионалното образование и обучение от друга, ще остане ключов аспект на политиките. Подобряването на релевантността на пазара на труда и качеството на висшето и професионално образование остава ключово за България и в контекста на ситуацията след пандемията от COVID-19 (European Education Area Progress Report 2020). Приета е Наредба за условията и реда за осигуряване на заплащането на разходите за обучение на студенти със сключени договори с работодател (<https://www.mon.bg/bg/59>). В подкрепа на усилията за подобряване пригодността за заетост чрез засилване на уменията, включително на

цифровите умения, по ОПНОИР през 2020 г. стартира процедура „Модернизация на висшите училища“. В рамките на подкрепата за подобряване на връзката на висшето образование с пазара на труда, Програмата предвижда също така и инвестиции за подпомагане на професионалното развитие на докторанти за провеждане на докторантури, пряко свързани с актуални нужди на конкретни икономически сектори, бизнеси и работодатели.

По отношение на предизвикателствата, свързани с ускоряващата се динамика на пазара на труда, в Програма „Образование“ се предвижда спектър от дейности, които отразяват предизвикателствата в тази област, посочени в *Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021-2030 г.* <https://www.mon.bg/bg/143>.

Предизвикателство: Подобряване на условията за по-успешно учене от разстояние във висшите училища и създаване на подходящо цифрово съдържание

В *Обзор на образованието и обучението за 2020 г. на ЕК* е отбелязано, че университетите преминаха по-успешно към учене от разстояние по време на пандемията от COVID-19, въпреки това, е необходимо процесът на дигитализация да продължи, в т.ч. и чрез целенасочени инвестиции за осигуряването на необходимите ресурси и качествена подготовка на академичния състав.

Фокусът в Програма „Образование“ е насочен и към решаване на конкретни предизвикателствата, посочени в *Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021-2030 г.*, свързани с всеобщата дигитализация и развитие на образователната система, демографските проблеми и недостатъчната интернационализация на българското висше образование.

Хоризонтално предизвикателство: Повишаване на знанията и създаване на умения за преход към зелена икономика във всички степени на общото образование, вкл. ПОО и във всички степени на висшето образование

В България екологичното образование е застъпено в стандартите и учебните програми във всички класове и степени, в т.ч. и в задължителното предучилищно образование (Наредба №5 от 2015 г.). Стандартите за общообразователна подготовка и учебните програми са разработени на основата на Препоръката на Съвета от 22 май 2018 г. относно ключовите компетентности, като екологичното образование е част и от образованието за устойчиво развитие.

Поради динамиката на развитието на политиките на ЕС в посока към зелената икономика в резултат на договореностите по Европейската зелена сделка, все повече се засилва необходимостта от специфично насочване и доразвиване на образователните дейности с цел децата, учениците и студентите да бъдат добре подготвени в контекста на европейските политики за климат и енергия, и на поставянето на тези политики в основата на икономическото развитие и потребителското поведение в следващите десетилетия.

Прилагане на системен подход и подходи отдолу нагоре. Научени уроци.

През 2019 г. е извършена вътрешна оценка от Управляващия орган на процедурите за директно предоставяне и процедурите за конкурентен подбор по ОПНОИР. Ключовите препоръки, които е извела оценката относно избора на системен подход или конкурентен подбор, показват, че проектите с конкретен бенефициент постигат много по-висока ефективност и ефикасност, вкл. на разходите, като постигат целите на програмата по много по-категоричен начин от процедурите за конкурентен подбор.

.Изводите от вътрешната оценка се потвърждават и от оценките на подкрепата от ЕСФ за насърчаване на социалното включване, борбата с бедността и всякаква форма на дискриминация (тематична цел 9) и на подкрепата на ЕСФ за образование и обучение (тематична цел 10).

На база на горепосочените анализи и проучвания в Програма „Образование“ 2021-2027 г. е възприет балансиран подход на предоставяне на безвъзмездна помощ по отношение на процедурите чрез директно предоставяне и процедурите за конкурентен подбор.

За да бъде максимално ефективен системният подход, обаче, е нужно да се развие системен капацитет за събиране, интегрирано структуриране, обработка и анализ на данни с цел формулиране на политики и интервенции на база на доказателства, както и да се осигури механизъм за сътрудничество между разнообразни организации с доказан опит в сферата на планираните мерки. Затова е важно още на фаза програмиране да се заложи стратегическо планиране, изхождащо от задълбочен анализ на актуалните потребности, базиран на единна система от данни за ключови индикатори в образованието, и сътрудничество с външни партньори на принципа на направляващи комитети, включващи външни експерти, чиито членове демонстрират и докажат резултати и постижения в изпълнението на заложените дейности, в т.ч. от КН, за подпомагане на дейностите за подготовка, мониторинг и оценка на операциите от стратегическо значение.

Допълняемост и демаркация на Програма „Образование“ с други програми и инструменти

Инвестициите по Програма „Образование“ 2021-2027 г., насочени към мерките за подкрепа на приобщаващото образование, подобряване на качеството на образованието и връзката с пазара на труда, които обхващат предучилищното образование, всички образователни етапи на училищното образование и висшето образование, ще бъдат взаимно допълвани за изпълнението на предвидените реформи в сектора на образованието, от интервенциите по ОПНОИР по линия на REACT-EU, други програми по кохезионната политика за програмен период 2021-2027 г., от интервенции по Националния стратегически план за развитие на земеделието и селските райони и Плана за възстановяване и устойчивост.

Подкрепата по **ОПНОИР по линия на REACT-EU**, която е насочена към преодоляване на последиците от кризата в контекста на пандемията от COVID-19 и обхваща комплекс от дейности за обезпечаване на образователния процес в условията на кризи и за обучение от разстояние в електронна среда, ще бъде допълнена и продължена чрез подходящи дейности по Програма „Образование“ 2021-2027 г. и по-специално чрез дейности, насочени към дигитална трансформация на училищното образование.

Чрез проектите по *Плана за възстановяване и устойчивост* по стълб „Образование и умения“ ще бъдат реализирани инвестиции, насочени към модернизирване на образователната среда - изграждане на STEM среда, привлекателна и качествена среда за учене. Планът за възстановяване и устойчивост също ще инвестира в развиване на уменията за използване на възможностите, които дигитализацията предоставя, за осъществяване на качествен образователен процес, насочено към учители, както и за повишаване на дигиталните умения на ученици и родители в уязвими общности. Чрез проекта „Създаване на национална STEM среда за умения за утрешния ден“ по Плана за възстановяване и устойчивост ще се изгради национална екосистема в STEM обучението, съдържаща следните основни дейности: Създаване на Национален STEM център, който ще бъде основният доставчик на професионално развитие за учителите в областта на науката, технологиите, инженерството и математиката (STEM); . 3 регионални STEM центъра, в които ключово ще бъде организирането на занимания през учебните ваканция, летни школи и семинари, включително международни с цел оптимизиране на участието в обмен на добри практики; Създаване на над 2240 училищни STEM центъра в цялата страна. По проекта по ПВУ ще бъдат изпълнявани дейности, които допълват дейностите по Програма „Образование “ и REACT EU, но при ясна демаркация между дейностите и целевите групи. Основната демаркация ще се осъществява по линия на учебно съдържание (по ПВУ с акцент върху интегрирани уроци, интегрирани учебни модули, интегративни предмети, нови модули на учебно съдържание, нови учебни предмети, извънкласни дейности **с фокус върху STEM**) и обучение на учителите и преподаване (по ПВУ с акцент върху целенасочено, специфично обучение, както **за работа в STEM среда**, така и за нови методи и инструменти за: планиране на уроците, преподаване, начини на групиране на учениците, проектно-базиран или проблемно-базиран образователен процес, видове оценяване. Допълнително демаркация и допълняемост ще бъде извършвана и по отношение на регионалното изпълнение на дейностите, като по Програма „Образование“ подпомагането на ученици с таланти за участие в национални кръгове на конкурси, олимпиади и състезания ще бъде насочено към подготовка на ученици от училища, разположени предимно в селски и градски сегрегирани райони, които не са представени или са недостатъчно представени в състезания и олимпиади.

Чрез предвидените дейности по *Програмата за развитие на регионите 2021-2027 г.* ще се предоставя подкрепа за образователна инфраструктура за предучилищно, училищно и висше образование, включително и по отношение на училищата в системата на ПОО и предвидените за подкрепа ЦВП в ПОО. Подкрепата за образователна инфраструктура в 10 градски общини ще бъде в рамките на Приоритет 1 „Интегрирано градско развитие“ и чрез подхода на Интегрирани териториални инвестиции за 40 градски общини в рамките на приоритет 2 „Интегрирано териториално развитие на регионите“.

За образователната инфраструктура на територията на общините в селските райони ще се оказва подкрепа чрез интервенциите по Специфична цел 8 „Насърчаване на заетостта, растежа, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително биоикономиката и устойчивото горско стопанство“ на *Стратегическия план за развитието на земеделието и селските райони за периода 2021-2027 г.*

Както и в програмния период 2014-2020, така и в периода 2021-2027 г., инвестициите в образователна инфраструктура ще се осъществяват на базата на специфично

разработени методологии за приоритизиране на обектите на образователната инфраструктура на територията на страната и съответни списъци към тях, изготвени от Министерство на образованието и науката. За да бъдат максимално ефективни те обаче е необходимо инвестициите в инфраструктура да се правят след внимателна диагностика на нуждите и да бъдат придружавани от интервенции на ниво развиване на знанията и уменията на педагозите и педагогическия екип да се възползват максимално от възможностите, които инфраструктурните подобрения предоставят за постигане на образователни резултати.

Подкрепата за модернизиране на учебните програми и засилване на висшето образование с пазара на труда по Програма „Образование“ ще бъдат допълвани с мерки по **Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация 2021-2027 г. (ПНИИДИТ)** за подкрепа на развитието на научноизследователската дейност в университетите, развитието на научната кариера на преподавателите, докторантите и постдокторантите, с което ще се подкрепят усилията на висшите училища в България за прилагане на резултатите от НИРД в обучението на студентите. Подкрепата по ПНИИДИТ за насърчаване на пазарната ориентация и бизнес уменията в публичните висши учебни заведения и научни организации, провеждащи научни изследвания и за мобилността на изследователи, академичен персонал, докторанти и студенти между научните организации, университетите и бизнеса ще се допълва от подкрепа по Програма „Образование“ 2021-2027 г. за проектна докторантура. Мерките за цифрова трансформация на училищното образование в неговата цялост са заложили в ПО 2021-2027 г. Мерките в Приоритетно направление 1 от Приоритет 2 на ПНИИДИТ, насочени към подкрепа за прилагане на модерни системи за управление и контрол във висшите училища и подкрепа за създаване на облачна система за обмен на данни между различни електронни платформи и ресурси на национално ниво, ще се допълват от мерките за подкрепа на висшето образование по Приоритет 3 от ПО, насочени към дигитална промяна във висшето образование, вкл. разширяване обхвата на цифровото образование чрез разработване и въвеждане на нови програми с изцяло дигитално образователно съдържание, в съответствие с тенденцията за развитието на цифровата трансформация и все по-засиленото ползване на изкуствения интелект.

Мерките по Програма „Образование“ в областта на висшето образование ще бъдат допълнени по **Плана за възстановяване и устойчивост** чрез инвестициите за създаване на мрежа от изследователски университети, подкрепа за разширяване на участието на България в Рамковата програма „Хоризонт Европа“ 2021-2027 и подпомагане процеса на създаване на цифрови иновационни хъбове на регионален принцип.

Допълняемост и демаркация с Програма Развитие на човешките ресурси 2021-2027

Допълняемостта между ПО и ПРЧР е фокусирана в интервенциите, насочени към ранно детско развитие и валидирането на знания, умения и компететности, придобити по неформален и информален начин, постигане на тематичната концентрация най-малко 5% на национално ниво по направлението на ЕСФ+ за прилагането на Европейската гаранция за децата.

В дейностите по ПРЧР, насочени към ранно детско развитие, се предвиждат мерки в подкрепа за подобряване на баланса между професионалния и личния живот на

родителите, в т.ч. и отглеждането на деца. Чрез предвидените дейности по Програма „Образование“ ще се осигури достъп до качествено образование във всички образователни етапи. Дейностите по програмата са с обхват формалното образование, което се осъществява при условията и по реда на държавния образователен стандарт за предучилищно и училищно образование, докато дейностите, подкрепящи включването на родителите в образователния процес, са насочени преди всичко към промяна на отношението към образованието, осведоменост и мотивация за повишаване участие в образование от най-ранна детска възраст. Подкрепата по линия на ПО ще бъде осъществявана в рамките на образователните институции и осигуряване на достъп до образователни услуги, предлагани в тях, съгласно нормативната уредба. В тази връзка ПО ще концентрира усилията си към осигуряването на достъп до качествено предучилищно образование, а ПРЧР към социално включване и справяне с детската бедност. По ПРЧР ще се подкрепя достъпът до здравни услуги за деца, а по ПО учебни програми за здравословен начин на живот.

За изпълнение на Предложението на ЕК от 21.03.2021 г. за Препоръка на Съвета „Създаване на Европейска гаранция за децата“, СОМ (2021) 137 final ПО ще осигурява подкрепата в областта, посочена в Благоприятстващата рамка на политиката „Предучилищна подготовка и грижи в ранна детска възраст, образование и училищни дейности“, като ще се допълва от дейностите по ПРЧР насочени към областите „Здравеопазване“ и „Подходящо жилищно настаняване“.

Допълняемостта между двете програми ще бъде осигурена и посредством мерките за валидиране на знания, умения и компетентности. По ПРЧР ще бъдат подкрепени мерки за валидиране на професионални умения чрез Центрове за професионално обучение (ЦПО) по реда на Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО), придобити по неформален и информален начин извън сферата на формалното образование, вкл. чрез създаване на Центрове за валидиране /сертифициране/ на неформално и информално придобити умения и компетентности извън сферата на формалното образование и валидиране на придобитите умения на работното място в социалното предприятие. Същевременно по ПО ще бъдат подкрепени дейности по валидиране, извършвани от образователни институции съгласно Закона за предучилищното и училищното образование за придобиване на етап/клас/степен на образование с фокус основно образование, с цел осигуряване на достъп до и повишаване на образованието.

Програмна стратегия:

На база на идентифицираните нужди, програмата ще фокусира своите усилия върху подкрепа за:

- Ранно детско развитие, повишаване на обхвата и подобряване на качеството в предучилищното и училищно образование и намаляване дела на преждевременно напусналите училище;
- По-пълно обхващане на децата в предучилищно образование и началния етап на училищното образование;
- Мерки, насочени към учениците, които не говорят български в семейството - допълнително подпомагащо езиково обучение по български език в началното

училище, заедно с интегрирана езикова подкрепа, целенасочено оказвана по всички предмети, която продължава и в горните класове. Създаване на система за интегрирана езикова подкрепа чрез създаване на обучителна среда, в която езиковите умения на учениците се развиват едновременно с предметното знание.

- Предоставяне на обхватно приобщаващо образование в основното образование, чрез обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, ранна диагностика на обучителни затруднения и индивидуален подход, фокусиращ подкрепата върху деца и ученици от уязвими групи, с обучителни затруднения и в риск от отпадане от училище деца и ученици със СОП и с изяви дарби;
- Мерки, насочени към намаляване на агресията в училище, повишаване на социално-емоционалните умения на учениците, подобряване на отношението към себе си и другите, подобряване на положителното социално поведение;
- Насърчаване на приобщаващото образование, в рамките на социално икономическата интеграция на деца и ученици от уязвими групи, в това число на ромите и мигрантите, чрез партньорство и финансиране спрямо местните нужди, с фокус върху територии с концентрация на уязвими групи;
- Осигуряване на достъп до кариерно ориентиране на децата и подрастващите;
- Подобряване на качеството на образованието, чрез модернизация на учебното съдържание, въз основа на анализи и данни, прилагане на компетентностния модел, подобряване на уменията и осъществяване на цифрова трансформация в образованието;
- Подкрепа на заниманията по интереси за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите на децата в предучилищното и училищното образование със специален фокус надграждането на знанията и умения, насочени към прехода към зелена икономика.
- Осигуряване на гъвкаво планиране на професионалното образование и обучение, което адекватно отразява променящите се тенденции на пазара на труда;
- Подобряване на привлекателността, достъпността, качеството и приложимостта на ПОО по отношение нуждите на пазара на труда, и връзката му със специфичните териториални характеристики, като се отчитат глобалните, национални и секторни тенденции;
- Хоризонтално във всички етапи и степени на образование ще бъде подкрепено повишаване на уменията, капацитета и непрекъснатата квалификация на педагогическите специалисти и непедagogическия персонал, преподавателите и образователните ръководители/мениджъри в предучилищното и училищното образование(директори, експерти и началници в РУО) въз основа на утвърдени програми за цялостно професионално развитие на училищни екипи и на нови в системата учители, която подкрепя разработването и прилагането на системен подход за развитие на социално-емоционални умения от ранна училищна възраст в съчетание с учене през целия живот за педагогическите специалисти. Подкрепа за повишаването на капацитета на училищните екипи за водено от

обща визия професионално развитие на учителите и обучаващите е инвестиция в цялостния напредък на училищната общност;

- Повишаване на обхвата и приложимостта на висшето образование и обвързване с потребностите на пазара на труда;
- Модернизация на висшето образование, чрез актуализиране на учебната документация, въвеждане на компетентностен подход в преподаването и ученето, цифрова трансформация, засилване на връзката с науката, модернизация на системите за управление, въвеждане на предприемаческо мислене и иновативни практики;
- Интернационализация и консолидация на висшето образование;
- Професионално развитие на докторантите за провеждане на докторантури, пряко свързани с актуални нужди на конкретни икономически сектори, бизнеси и работодатели;
- Ще се подкрепят мерки, специално в областта на ПОО и висшето образование, за създаването на квалифицирана и устойчива работна сила, която да бъде подготвена, както за цифровата икономика, така и за прехода към зелена икономика, като ще се даде принос към изпълнението на специфична препоръка на Съвета от 2020 г. за съсредоточаване на инвестициите в областта на зеления и цифровия преход;
- Ще бъдат подкрепени и мерки за създаване на подходяща квалификация и актуализиране на знанията на педагогическите специалисти в ПОО и на преподавателите във висшите училища в областта на зеления и цифров преход.

Приоритет 1 ще допринесе пряко за постигане на следния контекстуален индикатор от социалното табло с индикатори към Европейския стълб на социалните права:

- Преждевременно напусналите образование и обучение, като дял от населението на 18-24 годишна възраст 13.9% [2019]

Приоритетът ще допринесе и за постигане на следния контекстуален индикатор, заложен в Споразумението за партньорство - индикатор „Нарастване на дела на лицата на възраст 20-24 години със средно образование“, както и за постигане на индикатор “Среден брой години, прекарани в образование“, заложен в Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030).

Приносът в постигането на тези индикатори ще бъде проследен посредством специфични индикатори за резултат „ „Брой деца и ученици с подобрени образователни резултати“ и „Брой лица над 16 години, получили документ за завършен клас, етап или степен от основното образование“.

По Приоритет 1 е програмиран необходимият ресурс по специфичните цели по чл. 4, параграф 1, буква е) и буква й) от регламента за ЕСФ+ чрез мерките за пряка подкрепа на равния достъп до грижи в ранна детска възраст и образование за постигане на тематичната концентрация най-малко 5% на национално ниво по направлението на ЕСФ+ за прилагането на **Европейската гаранция за децата**.

При програмиране на дейностите по Приоритет 1 по специфичните цели по чл. 4, параграф 1, буква е) и буква й) от регламента за ЕСФ+ е взето под внимание

Предложението на ЕК от 21.03.2021 г. за Препоръка на Съвета „Създаване на Европейска гаранция за децата“, COM (2021) 137 final, и по-специално в частта на Предложението за Препоръка на Съвета, насочена към гарантиране на децата в нужда на ефективен и свободен достъп до предучилищна подготовка и грижи в ранна детска възраст и образование (вкл. училищни дейности).

Приоритет 2 ще допринесе пряко за постигане на следния контекстуален индикатор от социалното табло с индикатори към Европейския стълб на социалните права:

„Ниво на цифрови умения на лицата като дял от лица на възраст 16-74 години 29% [2019]

Приоритетът ще допринесе и за постигане на следните контекстуални индикатори:

- „Качество на образователната система“, „Намаляване на дела на учениците с резултати по-ниски от критичните, средно за трите области на PISA“, заложен в Споразумението за партньорство:
- Население, притежаващо основни цифрови умения (DESI), заложен в Споразумението за партньорство и Стратегията „България 2030“, както и към индикатор „Население, притежаващо основни цифрови умения“ от Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030).

Приносът в постигането на тези индикатори ще бъде проследен посредством специфични индикатори за резултат „Брой деца и ученици с подобрени образователни резултати“, „Брой педагогически специалисти, които прилагат в преподаването придобитите умения 1 година след приключване на обучението“.

Приоритет 3 ще допринесе пряко за постигане на следния контекстуален индикатор от социалното табло с индикатори към Европейския стълб на социалните права:

„Завършили висше образование като дял от населението 30-34 - 32,5 [2019]

Приоритетът ще допринесе пряко и за постигане на следния контекстуален индикатор: „Участие в учене през целия живот на лицата на възраст 25-64 години“, заложен в Споразумението за партньорство, както и към индикатора от Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030)- „Относителен дял на младежите (на 20-24 навършени години) със завършено най-малко средно образование“.

Приносът ще бъде проследен посредством специфични индикатори „Брой лица, подкрепени с дейности за преход към висше образование, които са преминали държавен зрелостен изпит/кандидатстудентски изпит“ и „Брой студенти, които в резултат на подкрепата от ЕСФ+ са подобрили практическите си умения за работа“.

За целта „Инвестиции за растеж и работни места“

ТАБЛИЦА 1		
Цел на политиката или	Специфична цел или специален приоритет *	Обосновка (резюме)

Специфична цел на ФСП		
ЦП 4 По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права	<i>ЕСФ+</i> <i>Чл. 4, параграф 1, буква д) подобряване на качеството, приобщаващия характер, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда, включително чрез валидиране на неформалното и самостоятелното учене, така че да допринасят за придобиването на ключови компетентности, в т.ч. предприемачески и цифрови умения, също и чрез насърчаване на въвеждането на дуални системи на обучение и чиракуване;</i>	<p>[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет за ЕСФ+]</p> <p>Подкрепата по тази специфична цел ще бъде насочена към преодоляване на следните нужди от инвестиции с висок приоритет, очертани в Приложение Г на Доклада за България на Европейския семестър за 2019 г.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - създаване на качествено приобщаващо училищно образование; обезпечаване на придобиването на основни и цифрови умения и насърчаване на приобщаването в сферата на образованието и обучението; - подпомагане на професионалното развитие на учителите и обучаващите и насърчаване на новаторските методи на преподаване и новаторското съдържание с цел оказване на най-добра подкрепа на учениците в неравностойно положение; - повишаване на привлекателността, качеството и приложимостта на програмите за професионално образование и обучение и насърчаване на участието в обучение за възрастни; - подобряване на качеството и приложимостта по отношение на пазара на труда на висшето образование, включително на съвместните научноизследователски дейности и стажовете в предприятия. <p>С подкрепата по тази специфична цел ще се подкрепят необходимите действия, препоръчани на България в приетите от Съвета специфични за страната препоръки за 2019 г. и 2020 г. в областта на образованието:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подобряване на пригодността за заетост чрез засилване на уменията, включително на цифровите умения; - повишаване качеството, приложимостта на пазара на труда и

		<p>приобщаващия характер на образованието и обучението, по-специално за ромите и другите групи в неравностойно положение;</p> <ul style="list-style-type: none"> - подобряване на достъпа до работа от разстояние и насърчаване на цифровите умения и равния достъп до образование. <p>По тази специфична цел Програмата ще допринесе за постигане на индикаторите, включени в Стратегическата рамка за образование 2021-2030:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повишаване на коефициента на заетост на наскоро завършилите ПОО (1-3 години), които не продължават своето образование от 68,6% през 2019 г. на 80% през 2030 г. - Население, притежаващо основни цифрови умения - повишение от 29% през 2019 г. на 44% през 2030 г. <p>И индикаторите, включени в Споразумението за партньорство:</p> <ul style="list-style-type: none"> - нарастване на нетния коефициент на записване във висше образование на лицата на възраст 19-23 г. от 44% през 2019 г. на 50% - нарастване на дела на 30-34-годишните със завършено висше образование до 40% спрямо 32.7% през 2019 г.;
<p>ЦП 4 По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права</p>	<p><i>ЕСФ+</i> <i>Чл. 4, параграф 1, буква е) насърчаване на равния достъп до качествено и приобщаващо образование и обучение, както и на неговото завършване, по-специално за групите в неравностойно положение - от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и</i></p>	<p>[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет]</p> <p>Подкрепата по тази специфична цел ще бъде насочена към преодоляване на следните нужди от инвестиции с висок приоритет, очертани в Приложение Г на Доклада за България на Европейския семестър за 2019 г.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подобряване на приобщаващото, достъпно и качествено образование и грижи в ранна детска възраст,

	<p><i>професионалното образование и обучение до висшето образование, както и образованието и ученето в зряла възраст, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички и достъпността за хората с увреждания;</i></p>	<p>включително съответната инфраструктура и оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none"> - предотвратяване на преждевременното напускане на училище, посредством целенасочен подход и насърчаване на гъвкави програми за втори шанс; - създаване на качествено приобщаващо училищно образование, включително инвестиции; - подпомагане на професионалното развитие на учителите и обучаващите и насърчаване на новаторските методи на преподаване и новаторското съдържание с цел оказване на най-добра подкрепа на учениците в неравностойно положение; <p>С подкрепата по тази специфична цел ще се отговори на предизвикателствата, посочени в приетите от Съвета специфични за страната препоръки за 2019 г. и 2020 г. в областта на образованието:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повишаване качеството, приложимостта на пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението, по-специално за ромите и другите групи в неравностойно положение; - подобряване на достъпа до работа от разстояние и насърчаване на цифровите умения и равния достъп до образование. <p>Програмата ще допринесе за постигане на индикаторите, включени в Стратегическата рамка за образование 2021-2030:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повишаване на дела на обхванатите деца на възраст 4 г. в предучилищно образование спрямо общия брой на децата на 4 годишна възраст от 76,6% през 2018 г. на 91% през 2030 г. - Увеличение на средния брой години, прекарани в образование от 11,8 през 2019 г. на 15 през 2030 г.
--	---	--

<p>ЦП 4</p> <p>По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права</p>	<p><i>ЕСФ+</i></p> <p><i>Чл. 4, параграф 1, буква ж) насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид предприемаческите и цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, в зависимост от нуждите на пазара на труда, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност;</i></p>	<p>[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет]</p> <p>Подкрепата по тази специфична цел ще бъде насочена към преодоляване на следните нужди от инвестиции с висок приоритет, очертани в Приложение Г на Доклада за България на Европейския семестър за 2019 г.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - създаване на качествено приобщаващо училищно образование; - подобряване на качеството и приложимостта на висшето образование спрямо изискванията на пазара на труда, включително на съвместните научноизследователски дейности и стажовете в предприятия. <p>С подкрепата по тази специфична цел ще се отговори на предизвикателствата, посочени в приетите от Съвета специфични за страната препоръки за 2019 г. и 2020 г. в областта на образованието:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подобряване на пригодността за заетост чрез засилване на уменията, включително на цифровите умения; - повишаване качеството, приложимостта на пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението, по-специално за ромите и другите групи в неравностойно положение; - подобряване на достъпа до работа от разстояние и насърчаване на цифровите умения и равния достъп до образование. - подобряване равнището на заетост на нискоквалифицираните лица (от начален до прогимназиален етап на основно образование – 46% съгласно Доклада за България на европейския семестър за 2020 г.) чрез подкрепа за втори шанс и проходимост между образователни етапи и степени. <p>Програмата ще допринесе за постигане на индикатора, включен в</p>
--	---	---

		<p>Стратегическата рамка за образование 2021-2030:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повишение на относителния дял на младежите (на 20-24 навършени години) със завършено най-малко средно образование от 84,4% през 2019 г. на 89% през 2030 г. <p>Интервенциите са насочени към преодоляване на следните предизвикателства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - През 2018 г. участието в обучение за възрастни е на равнище от 2,5 %, което е значително под средното за ЕС равнище от 11,1 %; - Делът на участващите в обучение нискоквалифицирани възрастни възлиза на около една четвърт от дела на населението като цяло. - Напредъкът в качеството, приложимостта на пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението въпреки реформите все още е ограничен. <p>В допълнение, програмата ще подкрепи политиките за професионалното развитие на докторантите за провеждане на докторантури, пряко свързани с актуални нужди на конкретни икономически сектори, бизнеси и работодатели.</p>
<p>ЦП 4 По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права</p>	<p><i>ЕСФ+</i> <i>Член 4, параграф 1, буква й насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности, като ромите;</i></p>	<p>[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет]</p> <p>Подкрепата по тази специфична цел ще бъде насочена към преодоляване на следните нужди от инвестиции с висок приоритет, очертани в Приложение Г на Доклада за България на Европейския семестър за 2019 г.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подобряване на приобщаващото, достъпно и качествено образование и грижи в ранна детска възраст,

		<p>включително съответната инфраструктура и оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none"> - предотвратяване на преждевременното напускане на училище, посредством целенасочен подход и насърчаване на гъвкави програми за втори шанс; <p>С подкрепата по тази специфична цел ще се отговори на предизвикателствата, посочени в приетите от Съвета специфични за страната препоръки за 2019 г. и 2020 г. в областта на образованието:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повишаване качеството, приложимостта на пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението, по-специално за ромите и другите групи в неравностойно положение; - подобряване на достъпа до работа от разстояние и насърчаване на цифровите умения и равния достъп до образование. <p>Ще бъдат адресирани и специфичните нужди, идентифицирани по отношение на маргинализирани групи, като например ромите:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Само 66% от ромските деца на 4-6 .г посещават детска градина през 2016 г.; - 7% от ромите не посещават нито едно образователно ниво, а около 45% от ромите не завършват средно образование; - Според проучването на FRA EU-MIDIS II 60% от ромските деца се обучават в класна стая само с ромски ученици или с преобладаващ брой ромски ученици. - Образователната структура на ромската и турската етнически общности, като по данни от последното национално преброяване съответно 93% и 70% от представителите на тези етнически групи не завършват средното
--	--	---

		<p>си образование, спрямо около 30% за етническите българи;</p> <p>- Всяко четвърто ромско дете и всяко девето турско дете на възраст 7-15 г. никога не са посещавали училище, в сравнение с 5.6% от децата в българската етническа група.</p> <p>Програмата ще допринесе за постигане на индикаторите, включени в Стратегическата рамка за образование 2021-2030:</p> <p>- Повишаване на дела на обхванатите деца на възраст 7 г. в училищно образование спрямо общият брой на децата на 7 годишна възраст от 90,5% през 2018 г. на 98% през 2030 г.</p> <p>- Намаляване дела на преждевременно напусналите образование и обучение от 13,9% през 2019 г. на 9,5% през 2030 г.</p>
--	--	--

* Специални приоритети според ЕСФ + регламент

2. ПРИОРИТЕТИ

Позоваване: Член 22, параграф 2 и член 22, параграф 3, буква в)

2.1. Приоритети различни от техническа помощ

2.1.1. Наименование на приоритета [300] (повтаря се за всеки приоритет)

ПРИОРИТЕТ 1 - ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ

☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към иновативни дейности
☐ Това е приоритет, насочен към подкрепата за най-нуждаещите се лица съгласно специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, подточка х) от Регламента за ЕСФ+*
☐ Това е приоритет, насочен към подкрепата за най-нуждаещите се лица съгласно специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква л) от Регламента за ЕСФ+
☐ Това е приоритет, предназначен за специфичната цел за градска мобилност, посочена в член 3, параграф 1, буква б), подточка viii) от Регламента за ЕФРР и Кохезионния фонд
☐ Това е приоритет, предназначен за специфичната цел за свързаност на ИКТ, посочен в член 3, параграф 1, буква а), подточка v) от Регламента за ЕФРР и Кохезионния фонд

* Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.1.2.

2.1.1.1. Специфична цел Чл. 4, пар. 1, буква е)⁸ — повтаря се за всяка избрана специфична цел, за приоритети, различни от техническа помощ

СЦ по Чл. 4, пар. 1, буква е) - Насърчаване на равния достъп до качествено и приобщаващо образование и обучение, както и на неговото завършване, по-специално за групите в неравностойно положение - от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и професионалното образование и обучение до висшето образование, както и образованието и ученето в зряла възраст, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички и достъпността за хората с увреждания

2.1.1.1.1. Интервенции по линия на фондовете

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), и), iii), iv), v), vi), vii) от POP

Съответни видове действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка i) от POP; Член 6, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Текстово поле [8 000]

1. Разширяване обхвата в предучилищното образование и в началния етап на основно образование, чрез подкрепа за ефективното функциониране на механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, в т.ч.:

- Разширяване на териториалния и демографския обхват на Механизма, чрез допълване на екипите за обхват на местно ниво, вкл. чрез увеличаване участието на образователните медиатори

⁸ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква м) от Регламента за ЕСФ + .

- Обучение и повишаване на капацитета и уменията на екипите за обхват, вкл. за работа с инструментариум за диагностициране на учениците в риск от отпадане;
- Целенасочени информационни дейности и работа с родители за разясняване ползите от образование и задълженията за включване в предучилищно и задължително училищно образование вкл. чрез ангажиране на местните власти и на работещи в общността неправителствени организации;
- Насърчаване изграждането на устойчиви партньорства между училища, детски градини, общини и неправителствени организации за подсигуряване на пълен обхват и превенция на отпадането, вкл. популяризиране на добри практики във връзка с взаимодействието на институциите за обхващане и включване на деца и ученици в образователната система.

Групата дейности ще бъде насочена към разширяване на участието на деца и ученици от уязвими групи в предучилищно образование и в начален етап на училищно образование, като ще се изпълняват с хоризонтален териториален обхват, покриващ цялата страна с оглед максимален обхват на децата и учениците от уязвими групи в предучилищно образование и в начален етап на училищно образование. Ще бъде осигурена демаркация и допълняемост с Национална програма „Заедно за всяко дете“. В Националната програма ще се подкрепят дейности за организиране, координиране и контрол на изпълнение на работата на екипите с участието на представители на различните институции, разработване и прилагане на комплекс от мерки за всяко дете и ученик, които са идентифицирани като необхванати, отпаднали или застрашени от отпадане от образователната система, и взаимодействие с компетентните институции за прилагане на интегриран подход, подкрепя и популяризиране на работата на членовете на екипите за обхват и на постигнатите конкретни резултати от работата на тези екипи. В Програма „Образование“ ще бъдат подкрепени дейности за разширяване и обучение на екипите за обхват за работа с родители, деца и ученици от уязвими групи, в това число и онези от тях, за които българският език не е майчин чрез изграждането на партньорства между училища, детски градини, общини и неправителствени организации във връзка с осигуряване на достъп и включване в образование на деца и ученици от уязвими групи и усилена работа с родители и семействата им, в това число за деца и ученици, за които българският език не е майчин и които не владеят български език.

Група дейности 1 ще допринасят и за прилагането на Европейската гаранция за децата за подкрепа на целевите действия и структурните реформи за борба с детската бедност.

2. Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното и училищното образование, в т. ч.:

- Повишаване на капацитета, квалификацията и уменията на педагогическите специалисти и на непедagogическия персонал, вкл. образователни медиатори и нови в системата учители, за осъществяване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, вкл. социално-емоционалното учене в класните стаи, в съответствие с утвърдени програми за професионалното и кариерното им развитие, за създаване на устойчиви и ефективни практики за обучение и управление, вкл. на експертите от РУО.

- Интензивна работа с родители на училищно ниво за формиране на положителни нагласи към образованието и за превръщането им в пълноценни участници в образователния процес като:
 - Съвместни инициативи са сближаване на училищната общност, в която ученици, родители, учители и лидерски екипи осъществяват съвместни дейности в подкрепа на целите на училището.
 - обучения на родители от уязвими групи за мотивиране, осъзнаване и осъществяване на техните отговорности за възпитанието, развитието, образованието и отглеждането на децата/учениците им; за активно участие в живота на образователната институция на децата/учениците и за формиране у тях на мотивация за активно приобщаване на децата им в системата на предучилищното и училищното образование
 - работа с родители от общността при включването им в училищни инициативи, вкл. проучване становището им по значими теми за училищния живот чрез допитвания, анкети и др. за създаване на условия за диалог, доверие и равнопоставеност при вземането на решенията за образованието и развитието на децата и учениците, провеждане на различни тематични беседи, срещи с педагогически специалисти, дни на отворените врати и др. дейности на училищно ниво.
 - Повишаване активността на деца и ученици от уязвими групи, чрез работа с целевите групи на ниво училищна общност с участието на педагогическите специалисти и непдагогическия персонал, в т. ч. образователните медиатори, с цел трайно оставане в образователния процес;
 - Подкрепа за достъп и трайно приобщаване на децата и учениците в предучилищното образование, началния етап (I-IV клас) и прогимназиалния етап на образование (V-VII клас), чрез осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие, като:
 - Осигуряване на допълнителни педагогически специалисти и непдагогически персонал на база оценката на индивидуалните потребности на децата и учениците, като психолози, педагогически съветници, логопеди, ресурсни учители, треньори по вид спорт и други специалисти според потребностите на децата и учениците в детските градини и училищата;
 - Подкрепа за стимулиране овладяването на ключови компетентности с цел подготовка за самостоятелен и независим живот и за личностна реализация в това число прилагане на методики/модели/форми за осъществяване на диференциран подход на обучение и за по-лесна проходимост между образователните етапи на подкрепените деца и ученици;
 - Прилагане на програми за психомоторно, познавателно и езиково развитие на деца в детските градини; индивидуална и групова работа при установени езикови и/или емоционално-поведенчески и/или сензорни затруднения;
 - Осигуряване на специализирано оборудване и обзавеждане на ресурсни и други кабинети за осигуряване на специализирана подкрепяща среда.

- Подкрепа за достъп и трайно приобщаване на децата и учениците в предучилищното образование, началния (I-IV клас) и прогимназиалния етап на образование (V-VII клас), чрез обща подкрепа за личностно развитие като:
 - Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения на децата в детските градини;
 - Обучение чрез допълнителни модули за деца в детските градини, които не владеят български език, психологическа подкрепа и допълнително обучение по български език.
 - Допълнително обучение по отделни учебни предмети с фокус върху обучението по български език на ученици, за които българският език не е майчин, допълнително синхронно обучение за ученици с пропуски в усвояването на учебното съдържание (например поради отсъствие или несинхронно обучение от разстояние в електронна среда), допълнително обучение и подкрепа за подготовка на учениците от VII клас за национално външно оценяване (НВО), консултиране по учебни предмети и кариерно ориентиране на учениците.
 - Повишаване на езиковата култура и познания чрез изучаването на чужд език и преодоляване на пропуски в обучението, Стимулиране на творческите изяви и повишаване на мотивацията за учене, чрез занимания по интереси приоритетно насочени в тематични направления: „Дигитална креативност“, „Природни науки“, „Математика“, „Технологии“, „Изкуства и култура“, „Гражданско образование“, „Екологично образование и здравословен начин на живот“, чужди езици;
 - Обогащаване на прилаганите образователни програми и практически занимания за екологично образование, насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.
 - Грижа за здравето, посредством прилагане на ефективни програми, свързани със здравното образование, здравословното хранене, първа долекарска помощ, безопасно движение по пътищата.
 - Подобряване на физическата култура и развиване на уменията на децата и учениците, чрез подкрепа за провеждането на тренировъчни занимания по видове спорт и на спортни дейности в детските градини и училищата.
 - Насърчаване на високите постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и принос на учениците към развитието на институционалната общност, чрез поощряване с морални и материални награди.

Група дейности 2 ще се изпълнява чрез системен подход с хоризонтален териториален обхват, покриващ цялата територия на страната с приоритет върху селски, планински,

гранични територии и територии и образователни институции с висока концентрация на уязвими групи. Дейностите ще бъдат фокусирани към децата в предучилищно образование и учениците до завършване на основно образование (VII клас), като ще се подкрепят и ученици от гимназиалния етап. При системните проекти средствата ще бъдат пропорционално адресирани към предизвикателствата във всяка категория региони, както и на по-ниско ниво (например NUTS 3) според доказаните нужди и предизвикателства на общините, населените места, в рамките на Югозападния планов регион чрез изискани и представени за целта анализи.

Подготовката на педагогическите специалисти и непедагогическия персонал ще бъде подкрепяна хоризонтално, спрямо идентифицираните нужди от подобряване на капацитета за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, съобразно индивидуалните потребности на всяко едно дете и ученик. Подкрепата по линия на ПО ще се осъществява след диагностика на нуждите на ниво училище. Последните идентифицират основните предизвикателства пред учениците си и посочват областите, в които педагогическите специалисти имат нужда да развият уменията си, като инвестициите се обвържат с конкретни показатели за подобрене на резултатите, мотивацията и постиженията на учениците.

Хоризонталната подкрепа за интензивна работа с родители цели промяна на нагласите към образование и формиране у тях на мотивация за активно приобщаване на децата им в системата на предучилищното и основното образование. За да бъде максимално ефективна обаче, работата с родители трябва да цели изграждането на подкрепяща общност, в която всички членове се чувстват приобщени и значими.

Допълнителното обучение по учебни предмети ще бъде насочено към ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет, които имат обучителни затруднения и които са отсъствали дълго от училище по уважителни причини, както и на ученици с пропуски в усвояването на учебното съдържание, възникнали вследствие на непредвидени обстоятелства като COVID-19, с фокус развитие на базови умения. Консултирането по учебни предмети ще бъде насочено към всички ученици с фокус трайно приобщаване в образователната система на ученици от уязвими групи и разкриване на интереси, нагласи и мотивация за избора на образование и професия, формиране на умения за планиране на учебното и личното време, формиране на умения за планиране на кариерното развитие, преодоляване на грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците, решаване на вътрешни и външни конфликти, свързани с възможностите за образователна, професионална и личностна реализация. Дейностите са насочени към създаване на обучителна среда, в която езиковите умения на учениците се развиват едновременно с предметното знание чрез допълнително подпомагащо езиково обучение. Кариерното ориентиране в училищното образование ще включва дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда.

Дейностите в подкрепа на предучилищното образование ще надградят изпълнявания в периода 2019-2021 г. проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“ по ОПНОИР, насочен към подкрепа на политиките на МОН за подобряване на достъпа до образование, осъществяване на ранна социализация с фокус върху децата от уязвими групи. Нарастващата необходимост от справяне с

проблеми като социалното изключване, дискриминацията и ниското равнище на образователни постижения показва, че трябва да продължи работата по осигуряване на равен достъп до качествено обучение и грижи в ранна детска възраст, като най-важната основа за успешното учене през целия живот.

Дейности за обща и допълнителна подкрепа в училищното образование ще надградят изключително резултатните и обхватни проекти по ОПНОИР - „Твоят час“, който е насочен към индивидуалните потребности на учениците и развитието на заложбите и способностите им в избрани от тях области и за повишаване на успеваемостта им и задържането им в образователната система и „Подкрепа за успех“, който е насочен към намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система, както и към повторното им включване в образователния процес. Дейностите за допълнителна подкрепа за личностно развитие ще надградят изпълнявания в периода 2020-2023 г. проект „Подкрепа за приобщаващо образование“ по ОПНОИР, насочен към подкрепа на политиките на МОН за насърчаване и разгръщане на потенциала за личностно развитие на деца и ученици със СОП, в риск, с хронични заболявания и с изяви дарби, с оглед успешната им реализация и социализация. Ще бъдат използвани разработените в периода 2014-2020 инструментариуми и механизми, с оглед фокусиране върху пряката работа с децата и учениците.

Група дейности 2 ще допринасят за прилагането на Европейската гаранция за децата за подкрепа на целевите действия и структурните реформи за борба с детската бедност.

3. Превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване агресията в училищата, в т.ч.:

- Провеждането на кампании за толерантност и подобряване на общуването на учениците, както и за въздействие върху вътрешната мотивация, както и оказване на психологическа подкрепа, насочена към децата и учениците, педагогическите специалисти и родителите;
- Подкрепа за използването на посредници при решаване на конфликт в училище, консултиране на децата или учениците с психолог/педагогически съветник;
- Повишаване на компетентностите на учителите за използване и прилагане на форми и методи на противодействие на тормоза, насилието и др., за създаване на подкрепяща среда в класната стая, за работа с деца и ученици със СОП, работа с родителите, противодействие на негативни прояви като агресията/гнева - разпознаване, причини и превенция;
- Включване на ученици с проблемно поведение в групи за повишаване на социалните умения за общуване и за решаване на конфликти по ненасилствен начин, насочване на детето или ученика към занимания, съобразени с неговите потребности; наставничество;
- Участие на учениците в училищното управление и подкрепа за доброволчески инициативи.

Ограничени съпътстващи инвестиции в подобряване на учебната среда ще бъдат допустими по СЦ по чл. 4, пар.1, буква е), при условие че закупуването на мебели и оборудване е необходимо за постигане на целта на операцията, или тези артикули са

напълно амортизирани, или покупката на тези елементи е най-икономичният вариант. Група дейности 3 ще допринасят за прилагането на Европейската гаранция за децата за подкрепа на целевите действия и структурните реформи за борба с детската бедност.

За мерките по СЦ, чл.4, пар. 1, буква е) ще бъдат приложени различни подходи спрямо мерки по СЦ, чл.4, пар.1, буква й). Операциите по СЦ, чл.4, пар.1, буква е) ще се изпълняват чрез системен подход или подбор на проектни предложения на национално ниво, докато операциите по СЦ, чл.4, пар.1 буква й) ще се изпълняват чрез подход ИТИ и подход WOMP на регионално/местно ниво, и подбор на проектни предложения на национално ниво.

По СЦ, чл.4, пар.1, буква е) видовете училища са според концентрация на уязвимите групи - с риск от отпадане, с учебни затруднения (по отношение на общата подкрепа за личностно развитие), както и ученици със СОП, в риск, с хронични заболявания и с изяви дарби относно допълнителната подкрепа за личностно развитие), чрез механизъм за подбор, разработен от МОН. По СЦ чл.4, пар.1, буква й) акцентът е върху ученици от уязвими групи, маргинализирани групи като ромите, от училища в малки градове и села, отчитайки териториалните/местните потребности; училища, които определят десерегацията като важен проблем на регионално/общинско ниво и др.

Разграничението между двете СЦ по отношение на дейностите и целевите групи и ще бъде наблюдавано както на етап кандидатстване с проект, така и на етапа на изпълнение, отчитайки добрите практики за демаркация през програмен период 2014-2020 г.

Основни целеви групи — член 22, параграф 3, буква г), подточка iii) от POP

Текстово поле [1 000]

Деца, ученици, родители, учители, педагогически специалисти и непедagogически друг персонал; вкл. образователни медиатори; деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с хронични заболявания и с изяви дарби; деца и ученици от маргинализирани групи, като ромите, както и такива търсеци или получили международна закрила и от други уязвими групи. Деца и ученици с пропуски в усвояването на учебното съдържание, деца и ученици в риск от отпадане от образователната система, родители на деца от уязвими групи, вкл. роми, лица преждевременно напуснали училище и др.

Участници в образователния процес, МОН и второстепенните му разпоредители с бюджет, МК, ММС, институциите в системата на предучилищното и училищното образование, в т.ч. частни детски градини и частни училища, когато е приложимо, общини, неправителствени организации с доказан опит и експертиза в сферата.

Действия за гарантиране на равенство, приобщаване и недискриминация — член 22, параграф 3, буква г), подточка iv) от POP

Текстово поле [2 000]

При процеса на подготовка, изпълнение, мониторинг, докладване и оценка на процедурите по СЦ по чл. 4, пар.1, буква е) ще се предприемат съответните подходящи мерки за предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация.

Всички предвидени дейности по процедури по СЦ са насочени към гарантиране на равенството, приобщаването и недискриминацията.

Дейностите за допълнителна подкрепа за личностно развитие са с фокус работа с деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с хронични заболявания и изяви дарби. Дейностите за обща подкрепа за личностно развитие са с фокус върху уязвими групи, деца и ученици с обучителни затруднения и ученици в риск от отпадане от образователната система. Дейностите за осъществяване на обща подкрепа чрез осигуряване на занимания по интереси за стимулиране на творческите изяви и за повишаване на мотивацията за учене ще обхванат освен уязвими групи, деца и ученици с обучителни затруднения и ученици в риск от отпадане от образователната система и по-широк кръг ученици с оглед осигуряване на холистичен подход и приобщаване на основните целеви групи.

Кариерното ориентиране в училищното образование ще бъде насочено към всички ученици с фокус ученици от уязвими групи, застрашени от отпадане от училище, талантиливи ученици, ученици със специални образователни потребности, ученици с проблемно поведение.

При подготовката и изпълнението на всички дейности в процедурите ще се предвиждат и специални мерки за гарантиране на достъпност за хората с увреждания, включително в контекста на информационните и комуникационни технологии.

При изпълнение на дейностите, свързани с обучението на педагогическите и непедагогическите специалисти, което ще се подпомага хоризонтално ще се гарантира равенството между мъжете и жените.

Посочване на специфичните целеви територии, включително планирано използване на териториални инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка v) от POP

Текстово поле [2 000]

Н/П

Междурегионални, трансгранични и транснационални действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка vi) от POP

Текстово поле [2 000]

Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка vii) от POP

Текстово поле [1 000]

Н/П

2.1.1.1.2. Показатели

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii), член 8 от ЕФРР, член 23, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Таблица 1: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етап на цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
<i>П 1</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)</i>	<i>ЕС Ф+</i>			<i>Общ брой на участниците</i>	<i>брой</i>		257 882
<i>П 1</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)</i>	<i>ЕС Ф+</i>			<i>Брой на децата на възраст под 18 години</i>	<i>брой</i>		210 784
<i>П 1</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)</i>	<i>ЕС Ф+</i>			<i>Малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)</i>	<i>брой</i>		77 223
<i>П 1</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)</i>	<i>ЕС Ф+</i>			<i>Брой деца и ученици в предучилищното и училищното образование със специални образователни потребности</i>	<i>брой</i>		17 450

					<i>и (СОП), в риск, с хронични заболявания и с изяви дарби, получили допълнителна подкрепа за личностно развитие</i>		
--	--	--	--	--	--	--	--

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii), член 23, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Таблица 2: Показатели за резултатите											
Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	База сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
<i>П 1</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)</i>	<i>ЕСФ +</i>			<i>Участници, които при напускане на операцията получават квалификация</i>	<i>брой</i>			<i>14 396</i>	<i>МО Н, УО</i>	
<i>П 1</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)</i>	<i>ЕСФ +</i>			<i>Брой деца и ученици с подобрени</i>	<i>брой</i>			<i>НП</i>	<i>МО Н, УО</i>	

					<i>образователни резултати</i>						
<i>П 1</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)</i>	<i>Е С Ф +</i>			<i>Брой деца и ученици и от малцинства (включително маргинализираните общности като ромите) приобщени в образованието</i>	<i>брой</i>			<i>НП</i>	<i>МО Н, УО</i>	

2.1.1.1.3. Примерна разбивка на програмираните средства (ЕС) в зависимост от вида интервенция (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), viii)

Таблица 1: Измерение 1 – Област на интервенция					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	148	11 057 213
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	148	33 171 638
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	149	19 507 319
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	149	58 521 956

Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	154	10 797 194
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	154	32 391 581

Таблица 2: Измерение 2 – Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	01	41 361 725
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	01	124 085 175

Таблица 3: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	33	41 361 725
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	33	124 085 175

Таблица 6: Измерение 6 — Вторични тематични области по ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	06	21 594 388
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	06	64 783 163
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	09	19 767 338

Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	09	59 302 013
-------------	------	------------------	------------------------------	----	------------

Таблица 7: Измерение 7 — измерение „Равенство между половете“ на ЕСФ+*, ЕФРР, КФ и ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	02	16 544 690
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар.1, буква е)	02	49 634 070

* По принцип 40 % за ЕСФ + допринасят за проследяването на равенството между половете. 100 % се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ +, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

2.1.1.2. Специфична цел по чл. 4, пар. 1, буква ж)⁹ — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж) - насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид предприемаческите и цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, в зависимост от нуждите на пазара, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност

2.1.1.2.1. Интервенции по линия на фондовете

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква з), i), iii), iv), v), vi), vii) от РОР;

Съответни видове действия — член 22, параграф 3, буква з), подточка i) от РОР; Член 6, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Текстово поле [8 000]

1. Ограмотяване на възрастни, в т.ч.:

- Реинтегриране в образователната система на лица, навършили 16 години, отпаднали от училище и/или без основно образование, чрез дейности за образователна медиация (мотивация за участие в образование, работа на образователни медиатори и др.);
- Организиране и провеждане на курсове за ограмотяване на възрастни, и на курсове за усвояване на учебно съдържание за различните образователни етапи и степени за лица, с ниско образование или без образование в координация с Агенция по заетостта и МТСП, с цел последващо включване във възможности за придобиване на професионална квалификация;
- Популяризиране на необходимостта от повишаване и насърчаване на грамотността и привличане на общественото внимание към ползите от повишаването на грамотността;
- Включване в гъвкави форми за образование на тези, които не са завършили средно образование и осигуряване на условия за втори шанс чрез кариерно ориентирани и консултирани, доброволчество, менторство, др;
- Валидиране на резултати от неформалното обучение и информалното учене чрез оценяване и признаване на съответствието между компетентности, придобити чрез неформално обучение и информално учене, и изискванията за завършване на клас, етап или степен от основно образование.
- Подпомагане прехода от образование към реализация на пазара на труда.

Постигнатият положителен ефект от изпълнението на проект „Ограмотяване на възрастни – Фаза 1“ по ОПНОИР показва, че е необходимо да продължи работата с целевите групи за завършване на основна степен на образование и насочване към по-висока степен на образование. В тази връзка дейностите ще бъдат насочени като се вземат предвид опитът от изпълнение на мерки за ограмотяване на възрастни и

⁹ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква м) от регламента за ЕСФ + .

повишаване на образованието им чрез целенасочен подход, координиран от МОН и при прилагане на процедура за конкурентен подбор – „Ограмотяване на възрастни – 2“, която се предвижда да приключи през 2023 г. С оглед установената необходимост от по-широко партньорство на регионално ниво при изпълнение на дейностите за участие на възрастни в учене през целия живот и улесняване на достъпа до пазара на труда се налага изводът, че най-подходящ инструмент за реализирането им е подходът за Интегрирани териториални инвестиции. Насърчаване участието в учене през целия живот, чрез подхода ИТИ осигурява допълняемост и демаркация между Програма „Образование“ и Програма „Развитие на човешките ресурси“ – по ПО фокусът е улесняване на достъпа до и повишаване на образованието като необходима предпоставка за реализация на пазара на труда в синхрон с регионалните потребности и образователната структура на местното население, докато ПРЧР се фокусира върху квалификация и преквалификация чрез обученията в Центровете за професионално обучение (ЦПО) на безработни и работещи лица за осигуряване на заетост. Демаркацията между двете програми на ниво операция се залага в разработваните от УО указания/насоки за бенефициентите по подхода ИТИ като ще се следи по образователен етап/степен, училище, участие в дейности на целевата група. Дейностите ще допринасят за повишаване на участието на населението на възраст 25-64 г. в образование и обучение; намаляване на преждевременно напусналите образование и обучение; намаляване дела на младежите на възраст 15-29 г., които не работят и не учат.

Основни целеви групи — член 22, параграф 3, буква г), подточка iii) от POP

Текстово поле [1 000]

Ученици, младежи, възрастни извън задължителната училищна възраст, родители, учители, педагогически специалисти и друг персонал, лица със специални образователни потребности, младежи и възрастни от маргинализирани групи като ромите, както и такива търсещи или получили международна закрила и от други уязвими групи.

Участниците в образователния процес, МОН и второстепенните му разпоредители с бюджет, АЗ, ДАБ, АСП, институциите в системата на училищното образование, в т.ч. частни детски градини и частни училища, когато е приложимо, общини, неправителствени организации с доказан опит и експертиза в сферата.

Действия за гарантиране на равенство, приобщаване и недискриминация — член 22, параграф 3, буква г), подточка iv) от POP

Текстово поле [2 000]

При процеса на подготовка, изпълнение, мониторинг, докладване и оценка на процедурите по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж) ще се предприемат съответните подходящи мерки за предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация.

Предвидените дейности по процедурата по СЦ са насочени към гарантиране на равенството, приобщаването и недискриминацията.

Концентрираните усилия за разширяване на обхвата на образователната система, особено в основната степен, чрез планираните дейности осигуряват условия за равен достъп до образователна услуга и по-гъвкава проходимост между образователните етапи на регионално ниво и насърчават учене през целия живот. Акцент на планираните дейности е и предотвратяване на преждевременното напускане на образование (18-24 г.) особено по отношение на уязвимите групи и регионите с намаляващи нива на записване в образователната система и висок дял на преждеременно напускащи училище, посредством целенасочен подход и насърчаване на гъвкави програми за втори шанс.

При подготовката и изпълнението на дейностите по процедурата ще се предвиждат и специални мерки за гарантиране на достъпност за хората с увреждания, включително в контекста на информационните и комуникационни технологии.

При организирането и провеждането на курсовете за ограмотяване на възрастни, и на курсовете за усвояване на учебно съдържание за различните образователни етапи и степени за лица, с ниско образование или без образование ще се гарантира равенството между мъжете и жените.

Посочване на специфичните целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка v) от POP

Текстово поле [2 000]

Дейностите по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж) на приоритет „Приобщаващо образование и образователна интеграция“ ще бъдат реализирани чрез териториален подход (ИТИ) и/или централизиран подход.

Конкретните нужди и операции на местно и регионално ниво ще бъдат определени в Интегрираните териториални стратегии за развитие (ИТСР) на регионите за планиране от ниво 2, одобрени от регионалните съвети за развитие. Дейностите по програмата в рамките на подхода ИТИ ще се реализират въз основа на интегрирани концепции, за осъществяване на конкретна цел или приоритет от интегрираната териториална стратегия на района. Те ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни (общини, НПО, образователни институции и т.н.) и в които съобразно идентифицираните нужди на съответния район ще бъдат включени и дейности, заложи в общинските планове за действие за интеграция на участници от уязвими групи. Идентифицираните проекти по ПО в рамките на концепция за ИТИ ще се осъществяват координирано с проектите по другите програми, предоставящи финансиране по концепцията. Така ще бъдат отчетени специфичните териториални нужди и ще се приложи принципът на партньорство-сътрудничество между различните заинтересовани страни и участници в социално-икономическия живот на конкретната територия/район и ще се постигне по-добър фокус на инвестициите.

Координацията, синергията и допълняемостта по подхода ИТИ ще спазва общи указания за подкрепа на интегрирано териториално развитие на регионите за планиране от ниво 2 със средства от ЕСИФ 2021-2027. Задължително условие е доказан интегрираният характер на мерките особено за такива, които нямат видима връзка помежду си (така например в една концепция с проект за ограмотяването на възрастни в една или няколко общини следва да бъде обвързано/доказано взаимодействието му с други проекти от

концепцията, например за заетост или за ремонт на училища и въздействието върху другите общини от региона за планиране, т.е. как са свързани отделните проекти (финансирани от различни ЕСИФ), за да отговори на заложеното в ИТС съответствие с Национална концепция за регионално и пространствено развитие. За целта чрез информационни кампании бенефициентите по ИТИ ще бъдат подготвени за структуриране на партньорствата в рамките на ИТС и представяне на качествени интегрирани проекти.

Междурегионални, трансгранични и транснационални действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка vi) от POP

Текстово поле [2 000]

Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка vii) от POP

Текстово поле [1 000]

Н/П

2.1.1.2.2. Показатели

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii), член 8 от ЕФРР, член 23, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Таблица 1: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етап на цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
<i>П I</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)</i>	<i>ЕСФ+</i>			<i>Общ брой на участниците</i>	<i>брой</i>		<i>16 858</i>
<i>П II</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)</i>	<i>ЕСФ+</i>			<i>Малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)</i>	<i>брой</i>		<i>12 644</i>

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii) и член 23, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Таблица 2: Показатели за резултатите											
Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	База на сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
<i>П 1</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)</i>	<i>ЕСФ +</i>			<i>Брой лица над 16 години, получили документ за завършен клас, етап или степен от основното образование</i>	<i>брой</i>			<i>13 486</i>	<i>УО</i>	
<i>П 1</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)</i>	<i>ЕСФ +</i>			<i>Брой участници от малцинства (включително маргинализира</i>	<i>брой</i>			<i>НП</i>	<i>УО</i>	

					<i>ни общнос ти като ромите) остава щи в образов ание</i>						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.1.2.3. Примерна разбивка на програмираните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията (не е приложимо за ЕФМДР)

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), viii)

Таблица 1: Измерение 1 – Област на интервенция					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	151	6 838 675
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	151	20 516 025

Таблица 2: Измерение 2 – Форма на финансиране					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	01	6 838 675
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	01	20 516 025

Таблица 3: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	08	6 838 675
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	08	20 516 025

Таблица 4: Измерение 6 — Вторични тематични области по ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар.1, буква ж)	09	6 838 675
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар.1, буква ж)	09	20 516 025

Таблица 5: Измерение 7 — измерение „Равенство между половете“ на ЕСФ+*, ЕФРР, КФ и ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	02	2 735 470
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	02	8 206 410

* По принцип 40 % за ЕСФ + допринасят за проследяването на равенството между половете. 100 % се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ +, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

2.1.1.3. Специфична цел по чл. 4, пар. 1, буква й)¹⁰ — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)- насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности, като ромите;

2.1.1.3.1. Интервенции по линия на фондовете

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква з), i), iii), iv), v), vi), vii) от POP;

Съответни видове действия — член 22, параграф 3, буква з), подточка i) от POP; Член 6, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Текстово поле [8 000]

1. Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери, в т.ч.:

- Повишаване на уменията на децата и учениците за обучение и общуване в мултикултурна среда, включително психологическа подкрепа и допълнителни обучения за деца/ученици с образователни затруднения, в т.ч. допълнителни обучения по български език, споделяне на културна идентичност и ценности;
- Повишаване на капацитета и квалификацията на педагогическите специалисти и непедagogическия персонал, вкл. образователните медиатори за работа в мултикултурна образователна среда;
- Насърчаване създаването на училищни общности, в които ученици, родители, учители и лидерски екип развиват умения за ефективно и равноправно взаимодействие в мултикултурна образователна среда; Подкрепа за интензивна работа с родители: кратки обучения на родители относно техните права и задължения, свързани с образованието на децата им и за формиране у тях на мотивация за активно приобщаване на децата им в системата на предучилищното и училищното образование, в т.ч. чрез участие на образователни медиатори.
- Насърчаване на междуучилищния обмен и споделяне на образователни ресурси, включително съвместни дейности между училища и детски градини с концентрация на уязвими групи и такива без концентрация на уязвими групи, вкл. обменни визити, екскурзии, зелени училища и др.;
- Подкрепа за осигуряване на достъп до качествено образование и за преодоляване на нефинансови бариери в малките населени места и в труднодостъпните райони, чрез осигуряване на транспорт, хранене, ученическо общежитие; мобилност на преподаватели и адаптиране към работна среда в различни райони и с различни групи ученици, вкл. адаптационни програми и социални пакети за млади учители.
- Подкрепа за приобщаваща образователна среда чрез осигуряване на учебници, познавателни книжки за децата в задължителна предучилищна възраст, учебни

¹⁰ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква м) от регламента за ЕСФ + .

пособия и материали; допълнителна работа на педагогическите специалисти с ученици от маргинализирани групи (включително през лятото);

- Подкрепа за ангажиране на местните общности с образователната институция, чрез инициативи като например доброволчески кампании в подкрепа на съответното училище;

Група дейности 1 ще допринасят за прилагането на гаранцията за децата за подкрепа на целевите действия и структурните реформи за борба с детската бедност.

2. Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията, в т.ч.

- Превенция и недопускане на дискриминация в образователните институции в посока обучители и обучаеми, чрез подготовка на практически ръководства, информационни кампании, обучителни семинари, вкл. и за представители на местните власти;
- Насърчаване на десегрегацията на училищата и класните стаи, формиране на подкрепяща обществена среда чрез междуучилищни дейности, подсигуриране на партньорство с местните общности и гражданския сектор, допълнителна работа с учениците в приемните училища, допълнителна работа с родителите и други;
- Преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност (включително чрез провеждане на информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност;
- Синергия с Еразъм+ - мобилност на учители, мобилност на ученици, с фокус върху социално слаби и уязвими групи;
- Подготовка и въвеждане на адаптирани учебни материали и помагала за ученици, чийто майчин език е различен от българския език, чрез осъществяване на допълнително подпомагащо езиково обучение по български език в началното училище, заедно с интегрирана езикова подкрепа, целенасочено оказвана по всички предмети, която продължава и в горните класове.
- Насърчаване на междуучилищния обмен и споделяне на образователни ресурси, включително съвместни дейности между училища и детски градини с концентрация на уязвими групи и такива без концентрация на уязвими групи, вкл. обменни визити, екскурзии, зелени училища и др.;
- Организиране на доброволчески кампании в подкрепа на съответното училище;

Десеграционният подход в образованието е залегнал като ангажимент на национално ниво. МОН провежда системни политики, с обезпечителни способности за гарантиране на правото на образование в съответствие с основните принципи в Закона за предучилищното и училищното образование. Групата дейности по Програма „Образование“ ще бъдат реализирани с оглед на ангажиране с процеса на децентрализация за изграждане на капацитета на местната власт и обвързването им с

образованието на маргинализираните групи и ще се изпълняват на база доказаните териториални нужди на местно/регионално ниво. Дейностите ще бъдат насочени не само към подкрепа за деца и ученици от уязвими групи, но и към увеличаване на социалните им перспективи чрез съвместното им обучение с деца и ученици от немаргинализирани групи в условията на занимания по интереси дейности, както и към насърчаване на местните общности в политиките за десегрегация. В тази връзка подкрепата на програмата ще бъде насочена към общини с изработен общински план/стратегия за интеграция на ромите.

Група дейности 2 ще допринасят за прилагането на гаранцията за децата за подкрепа на целевите действия и структурните реформи за борба с детската бедност.

3. Утвърждаване на интеркултурното образование, чрез култура, наука и спорт, в т.ч.

- Разнообразяване на формите и средствата за ефективно осъществяване на интеркултурно образование, чрез занимания по интереси, съвместни дейности между детски градини и училища с концентрация на деца от уязвими групи, и такива в които няма концентрация на деца от уязвими групи, вкл. обменни визити, екскурзии, зелени училища и др.
- Организиране и провеждане на учебния процес в реална среда, посредством изнесени занимания в музеи, художествени галерии, културни институции, такива свързани с театралното, танцово, културното и природното наследство, визуалните изкуства, спортни и музикални мероприятия.
- Популяризиране на възможностите за професионално развитие и личностно развитие на учениците посредством образование, чрез организиране на тематични срещи и беседи на ученици с представители от различни професионални съсловия, учени, хора на изкуството, културни дейци, спортисти.
- Провеждане на културно-образователни инициативи, популяризиращи четенето и грамотността в библиотеки, като част от обучението по образователни направления.
- Развиване на отношение към културата и придобиване на знания относно културното и литературното наследство, четенето, творческото мислене, природните, естествените и точните науки, чрез провеждане на занимания по интереси в извън класна форма и изнесени занимания.
- Подкрепа за интензивна работа за изграждане на общност от активни родители: кратки обучения на родители, свързани с образованието на децата им, включително чрез участие на образователни медиатори.
- Провеждане на информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност
- Подкрепа за междуучилищни инициативи;

Група дейности 3 ще допринасят за прилагането на гаранцията за децата за подкрепа на целевите действия и структурните реформи за борба с детската бедност.

Съгласно нормативната уредба приобщаващото образование се реализира посредством обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на всяко едно дете или ученик съобразно индивидуалните му потребности. За тази цел в дейностите по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква е) е предвиден холистичен подход по отношение на приобщаващото образование, имащ за цел да подпомогне децата и учениците да развият всички техни интелектуални, социални, физически, творчески и духовни умения и който поставя акцент върху разнообразието от потребности на всички деца с фокус на тези от уязвими групи, чрез повишаване на участието на децата и учениците с различни потребности и намаляване на изолацията им чрез осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие. Дейностите по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква е) са предвидени за реализация като дългосрочни операции със системен ефект, за да се гарантира, че всяко едно дете и ученик няма да бъде затруднено и няма да бъде невъзможно неговото участие в образователния процес, както и за намаляване на пречките пред ученето и участието на всяко едно дете и ученик и гарантиране участието на децата и учениците от уязвими групи във всички предвидени дейности.

Основни целеви групи — член 22, параграф 3, буква г), подточка iii) от РОР

Текстово поле [1 000]

Деца, ученици, родители, учители, педагогически специалисти и непедagogически персонал; деца и ученици със специални образователни потребности; деца и ученици от уязвими групи, като ромите, деца и ученици търсещи или получили международна закрила и от други уязвими групи. Деца и ученици с пропуски в усвояването на учебното съдържание, деца и ученици в риск от отпадане от образователната система, родители на деца от уязвими групи, вкл. ромите, лица преждевременно напуснали училище, студенти от уязвими групи и др.

Участници в образователния процес, МОН и второстепенните му разпоредители с бюджет, МК, ММС, висши училища и научни организации, институциите в системата на предучилищното и училищното образование, в. т. ч. частни детски градини и частни училища, когато е приложимо, общини, неправителствени организации с доказан опит и експертиза в сферата.

Действия за гарантиране на равенство, приобщаване и недискриминация — член 22, параграф 3, буква г), подточка iv) от РОР

Текстово поле [2 000]

При процеса на подготовка, изпълнение, мониторинг, докладване и оценка на процедурите по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й) ще се предприемат съответните подходящи мерки за предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация.

Предвидените дейности по процедурите по СЦ са насочени към гарантиране на равенството, приобщаването и недискриминацията. При изпълнението им ще бъдат предвидени мерки за противодействие на феминизирането на бедността и

дискриминацията въз основа на пола на пазара на труда и в сферата на образованието и обучението.

Дейностите по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й) са насочени към деца и ученици от маргинализирани групи за трайното им оставане в образование, чрез подход-отдолу нагоре, който цели премахването на бариерите, които могат да възпрепятстват ученето и участието на всяко едно дете, като активизира участието на целевите групи в единен образователен процес и взаимодействието им с други целеви групи и предвижда комбинирани дейности, които не са насочени единствено към уязвими групи, в който основен акцент е интеркултурното образование, чрез межкултурно взаимодействие в образователна среда, между образователни институции с концентрация на деца и ученици от уязвими групи с такива без концентрация на деца и ученици от уязвими групи. Дейностите по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й) имат за цел и усвояването на знания за различните измерения на културните идентичности и позитивното възприемане на различията и интеркултурните отношения, създаващи умения за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.

При подготовката и изпълнението на дейностите по процедурата ще се предвиждат и специални мерки за гарантиране на достъпност за хората с увреждания, включително в контекста на информационните и комуникационни технологии.

При изпълнение на дейностите, свързани с повишаване на капацитета и квалификацията на педагогическите специалисти и непедagogическия персонал, вкл. образователните медиатори за работа в мултикултурна образователна среда ще се гарантира равенството между мъжете и жените.

Посочване на специфичните целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка v) от POP

Текстово поле [2 000]

Дейностите ще се реализират чрез териториални подходи (ИТИ, ВОМР) и/или централизиран подход. Операциите на Програма „Образование“ по подхода ВОМР ще се изпълняват на база доказаните териториални нужди на местно общинско ниво, залегнали в разработените след обстоен анализ стратегии на Местните инициативни групи. ПО ще финансира операции по подхода ВОМР на многофондови стратегии на МИГ като така се осигурява синергия и допълващ ефект между отделните програми, което е изключително приложимо за ПО предвид ролята на всички заинтересовани страни в процеса на образованието – учители, родители, деца и ученици, образователни институции, гражданско общество, други институции и заинтересовани страни. Координацията между програмите и фондовете ще гарантира интегрирания елемент на подхода ВОМР в многофондовите стратегии, докато създаването и функционирането на МИГ от общини и местни общности на принципа „отдолу-нагоре“ ще допълва националната политика в осигуряване достъп до образование и преодоляване на сегрегацията по места по инициатива и с участието на местните общности.

Подходът ВОМР ще се прилага на териториален принцип на подрегионално ниво – ниво община, част от община или група от съседни общини, с обхват на населението между 10 000 и 150 000 жители. Подходът ще се прилага на територията на цялата страна (включително селските райони и териториите със специфични характеристики,

определени в Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 – 2025 г.) с изключение на градовете с население над 30 000 жители, в техните строителни граници.

Успехът на подхода ВОМР е свързан с осигуряването на добра координация с прилагането на подхода за ИТИ, който ще се изпълнява в районите от ниво 2. Реализацията на двата териториални подхода ще се извършва при осигурена допълняемост, допринасяйки за комплексното развитие на териториите, на които те се прилагат.

Водещ фонд при прилагането на подхода ВОМР е Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони. Отношенията между Управляващия орган на Стратегическия план за развитие на селските райони и УО на останалите програми по многофондовото прилагане на подхода се определят в нормативен акт на Министерски съвет.

Прилагането на подход ВОМР и подход ИТИ ще спазва национални механизми за координация, допълняемост и демаркация, които се разработват като поднормативна уредба към Закона за управление на средствата от. Проектите по двата подхода се базират на обстойни анализи на териториите, идентифицирали конкретни нужди и изведените приоритетите в Стратегиите за ВОМР на МИГ и Интегрираните териториални стратегии (ИТС) в сферата на образованието, както и наличието на общински планове, стратегии за интегриране на ромите, вкл. общински планове за образователна интеграция, общински планове за образователна десеграция, като тези изисквания се залагат в документите, разработени от УО. ПО 2021-2027г., прилагайки двата подхода, осигурява мултипликационен ефект за целевата група допълван от другите програми в стратегиите по ВОМР и ИТИ съгласно условията на ПО. УО на ПО 2021-2027 участва в разработването на националните документи за координация на подходите ВОМР и ИТИ, както и разработва указания за процеса на кандидатстване, оценяване, проследяване изпълнението на проектите и постигнатите резултати по тях, вкл. отчетност за маргинализираните групи като роми. Съгласно Плана за оценка УО участва в мониторинга на стратегиите и изпълнението на проектите по подходите ИТИ и ВОМР чрез своите експерти в екипите за мониторинг.

Междурегионални, транснационални и трансрегионални действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка vi) от POP

Текстово поле [2 000]

Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 22, параграф 3, буква г), подточка vii) от POP

Текстово поле [1 000]

Н/П

2.1.1.3.2. Показатели

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii), член 8 от ЕФРР, член 23, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Таблица 1: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
<i>П I</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)</i>	<i>ЕС Ф+</i>			<i>Общ брой на участниците</i>	<i>брой</i>	<i>0</i>	<i>75 367</i>
<i>П II</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)</i>	<i>ЕС Ф+</i>			<i>Малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)</i>	<i>брой</i>	<i>0</i>	<i>56 758</i>

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii) и член 23, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Таблица 2: Показатели за резултатите											
Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	База сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментар [200]
<i>П I</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)</i>	<i>ЕС Ф+</i>			<i>Участници, които принапускане на операцията</i>	<i>брой</i>	<i>0</i>	<i>НП</i>	<i>2 334</i>	<i>УО</i>	

					<i>получават квалификация</i>						
<i>П1</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)</i>	<i>Е С Ф +</i>			<i>Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование или обучение</i>	<i>брой</i>			<i>30 314</i>		
<i>П1</i>	<i>СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)</i>	<i>Е С Ф +</i>			<i>Брой деца и ученици и от малцинства (включително маргинализираните общности като ромите) приобщени в образованието</i>	<i>брой</i>			<i>НП</i>	<i>УО</i>	

2.1.1.3.3. Примерна разбивка а програмираните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), viii)

Таблица 1: Измерение 1 – Област на интервенция

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)	154	8 236 825
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)	154	34 951 950

Таблица 2: Измерение 2 – Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)	01	8 236 825
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)	01	34 951 950

Таблица 3: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)	08	2 740 575
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)	08	8 221 725
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)	16	1 497 160
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)	16	13 474 440
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)	33	3 999 090

Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й)	33	13 255 785
-------------	------	------------------	-------------------------------	----	------------

Таблица 4: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар.1, буква й)	06	8 236 825
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар.1, буква й)	06	34 951 950

Таблица 5: Измерение 7 — измерение „Равенство между половете“ на ЕСФ+*, ЕФРР, КФ и ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар.1, буква й)	02	3 294 730
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар.1, буква й)	02	13 980 780

* По принцип 40 % за ЕСФ + допринасят за проследяването на равенството между половете. 100 % се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ +, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

2.1.2. Наименование на приоритета [300] (повтаря се за всеки приоритет)

ПРИОРИТЕТ 2 – МОДЕРНИЗАЦИЯ И КАЧЕСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО

☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към иновативни дейности
☐ Това е приоритет, насочен към подкрепата за най-нуждаещите се лица съгласно специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, подточка х) от Регламента за ЕСФ+*
☐ Това е приоритет, насочен към подкрепата за най-нуждаещите се лица съгласно специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква л) от Регламента за ЕСФ+
☐ Това е приоритет, предназначен за специфичната цел за градска мобилност, посочена в член 3, параграф 1, буква б), подточка viii) от Регламента за ЕФРР и Кохезионния фонд
☐ Това е приоритет, предназначен за специфичната цел за свързаност на ИКТ, посочен в член 3, параграф 1, буква а), подточка v) от Регламента за ЕФРР и Кохезионния фонд

* Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.1.2..

2.1.2.1. Специфична цел по чл. 4, пар. 1, буква д)¹¹ — повтаря се за всяка избрана специфична цел за приоритети, различни от техническа помощ

СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д) - Подобряване на качеството, приобщаващия характер, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда, включително чрез валидиране на неформалното и самостоятелното учене, така че да допринасят за придобиването на ключови компетентности, в т.ч. предприемачески и цифрови умения също и чрез насърчаване на въвеждането на дуални системи на обучение и чиракуване **Интервенции по линия на фондовете**

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), и), iii), iv), v), vi), vii) от POP

Съответни видове действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка i) от POP; Член 6, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Текстово поле [8 000]

1. Ефективно прилагане на компетентностния модел, чрез въвеждане на училищни методически планове за действие за развитие на ключови компетентности, в т.ч.:

- Развитието на ключови компетентности на всички образователни равнища, включително чрез насърчаване на различни подходи и среди за учене в областта на образованието, в т.ч. четивна грамотност, грамотност в областта на математиката, природните науки и дигиталните умения и др. чрез модернизиране на методите на преподаване, адаптиране/разработване и прилагане на компетентностно базирани учебни материали и помагала и осъществяване на междупредметни връзки;

¹¹ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква м) от регламента за ЕСФ + .

- Актуализиране на методите и средствата на вътрешното оценяване, в т.ч. подготовка на изпитни материали и развитие на система от инструменти за измерване на постигането на основни резултати от обучението вкл. чрез адаптиране и използване на световно утвърдени инструменти и практики;;
- Повишаване на квалификацията на учителите училищните лидери и РУО експертите за прилагане на компетентностния подход и на ценностно-ориентиран подход в образователния процес, вкл. за актуализиране на знанията за преход към зелена икономика, разработване на механизъм за оценка на качеството на предоставяните обучения за учители;;
- Създаване на условия и подкрепа на екипната работа на учителите за разширяване обхвата на училищните методически планове за действие за развитие на ключови компетентности чрез прилагане на концепцията за споделяне на ресурси.
- Изграждане на Професионални учещи се общности (ПУО) за повишаване ефективността на целия колектив, за засилване на чувството за общност, за взаимопомощ и подкрепа, споделяне на добри практики, изява и професионално израстване на активните и търсещи учители, което способства и за тяхното задържане в училище.

Съгласно препоръка на Съвета на ЕС от 22 май 2018 г. ключовите компетентности са съчетание от знания, умения и нагласи, с акцент върху базовите умения (грамотност в областта на четенето, на чуждите езици и на основните дигитални умения), преносимите умения, за предприемачество, усъвършенстване на уменията в областта на математиката, природните науки, технологиите и инженерството (STEM), демократично гражданство, устойчиво развитие и др. Следва да се отбележи, че всички ключови компетентности се считат еднакво важни, те се припокриват и са взаимосвързани. И което е по-съществено те се придобиват интегрирано чрез обучението по всички учебни предмети. Всичко това извежда необходимостта от модернизиране на методите на преподаване, разработване и прилагане на компетентностно базирани учебни материали и помагала, осъществяване на междупредметни връзки, актуализиране на методите и средствата на вътрешното оценяване и повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за подобряване на качеството на образованието, чрез по-ефективно прилагане на компетентностния модел. В тази връзка системният подход ще има пълен и целенасочен обхват на целевите групи и ще окаже съществено значение в подобряване на качеството на образованието и подобряване на образователните резултати на учениците.

След влизане в сила на ЗПУО са утвърдени държавните образователни стандарти, учебни планове и програми, с прилагането на които се цели въвеждането на компетентностния подход в училище. Ориентирането на обучението към придобиване на комплекс от ключови компетентности е свързано със смяна на фокуса към овладяването на знания и умения и прилагането им в живота. Това променя и ролята на учителя от източник на информация в партньор и ментор. Основна цел на преподаването е чрез прилагане на нови методи и подходи да се направи обучението по-привлекателно и практически ориентирано и да се изградят нагласи за учене през

целия живот. Извършва се оптимизиране на стандартите, учебните планове и програми с цел по-тясно обвързване на придобитите в училище знания и умения с практическото им прилагане.

Предвидените дейности са в подкрепа на постигането на цел 1.1. „Обучение, ориентирано към формиране и развитие на ключовите компетентности и на умения за живот и работа през 21 век“ от Приоритетна област 1 „Компетентности и таланти“, цел 2.2. „Развитие на компетентностите в съответствие с променящата се роля на учителя“ от Приоритетна област 2 „Мотивирани и креативни учители“ и цел 3.5. „Подкрепа за пълноценно участие в образователния процес на деца и ученици със специални образователни потребности“ от Приоритетна област 3 „Ефективно включване и трайно приобщаване“ на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030 г.).

2. Дигитална трансформация на училищното образование в т.ч. професионалното образование и обучение, чрез:

- Надграждане и развитие на облачната среда в образователната система и разработената по ОПНОИР единна електронна платформа за образователни услуги и съдържание чрез използването на по-сложни и иновативни решения, включително въвеждане на специализирани софтуерни решения за анализ и оценяване на образователните резултати, основани на използване на компютърно моделиране, алгоритми и изкуствен интелект, адаптиране, интегриране, въвеждане на доказано ефективни инструменти за персонализация на ученето и интегриране на наложени платформи за обучение (от разстояние в електронна среда), както чрез нужни програмистки технологични разработки и решения, така и чрез готовност и експертен капацитет на МОН/отговорната за облачната среда и единната платформа институция - в партньорство с външни експертни организации - за преговори за интеграция с наложени доставчици; всякаква друга нужна допълнителна развойна дейност и оптимизация на единната платформа на база на потребителското преживяване и ползваемостта ѝ и в съзвучие с постоянно напредващите технологични решения в сферата;
- Надграждане разработената по ОПНОИР 2014-2020 единна електронна платформа за образователни услуги и съдържание по отношение на създадената библиотеката с електронни ресурси и съдържание за учене и преподаване с отворен достъп: периодичен анализ и оценка на съществуващото дигитално съдържание спрямо нуждите на системата; анализ на преподавателските/учебните практики, използващи наличното съдържание, и нуждата от тяхно надграждане посредством обучения, обучителни материали, обмен на опит, менторска подкрепа от колега или друго; на база на предходните два анализа - анализ дали е нужно допълнително/ново образователно съдържание и ако да - разработване на концепция за него (създаване изцяло наново или адаптиране на вече съществуващо; визия за педагогиката и методиката зад него, визия за нужния за създаването му екип, разнообразна експертиза и т.н., така че да отговаря на компетентностния модел и съвременните тенденции); изготвяне/ актуализиране на минимум препоръчителен държавен образователен стандарт за учебно дигитално

съдържание спрямо нуждите на системата, спрямо учебните програми и най-вече - спрямо добрите преподавателски практики; периодично надграждане на създадената е-библиотека с електронни ресурси за преподаване и учене за всички профили, всички учебни предмети и всички класове в училищното образование - адаптиране и/или локализиране от друг език на съществуващи ресурси/създаване на нови ресурси както за учене, така и за преподаване, на база на горните анализ, концепция, стандарт, както и адекватно систематизиране и куриране в единната платформа.

- Подобряване на условия за максимално ефективно преподаване и учене във виртуална среда и виртуални класни стаи, за провеждане на обучение от разстояние в електронна среда и прилагане на хибридна форма на обучение чрез: анализ на съществуващите практики, евентуални нормативни промени, въвеждане на подходящи формати за обмен на опит между учители и училища и надграждане на капацитет;
- Подкрепа на образователните институции и участниците в образователния процес (педагогически специалисти, ученици и родители) за дигитална трансформация на училищното образование чрез: повишаване на дигиталната компетентност и умения на педагогическите специалисти за прилагането (и създаването - за тези, които имат интерес) на дигитално образователно съдържание и дигитални инструменти (за управление на класната стая, за оценяване и др.) в учебния процес, както и за работа с и обработка на данни на ниво класна стая и училище с цел прецизиране на най-ефективните методи за резултатно обучение на учениците; занимания по интереси за ученици за надграждане на придобитата общообразователна подготовка в областта на дигиталните умения в съответния етап на образование, вкл. за постигнати на равнище в областта на дигиталните умения по Рамката за дигитални компетентности; обучение на родители за работа с електронни ресурси с отворен достъп и уеб базирани платформи и приложения, насочени към повишаване на ангажираността им в обучението на децата им; провеждане на информационни кампании относно опасностите в интернет, отрицателния ефект на фалшивите новини и развиване на умения за ползване на социалните мрежи и др.;
- Подкрепа за осигуряване на цифрово приобщаване, в т.ч. обучение на ученици от маргинализирани групи, вкл. ромите, за придобиване на умения за обучение от разстояние в електронна среда, осигуряване на технически средства за целите на обучението и др.;
- Подобряване на партньорството между родителите и училищата, както и между институциите в системата на училищното образование и неправителствени и експертни организации, с оглед на дигитална трансформация на училищното образование.
- Развиване на капацитет на ниво училище, регионални управления на образованието и ключови експерти и ръководители в системата да боравят с данни и да формулират решения на база на данни и анализ чрез обучения, експертна подкрепа и осигуряване на нивната техническа обезпеченост – от формулирането на нужните данни за целите на идентифициране на потребности и планиране на подходящи интервенции, през събиране на

качествени и достоверни данни, към обработка и анализ, които позволяват целесъобразно насочване на човешкия и финансовия ресурс в полза на ефективното образование и обучение на ниво училище, област и система.

Осигуряването на съвременно качествено образование неминуемо изисква наличие и използване, разработване, адаптиране, внедряване на качествено цифрово образователно съдържание (идентифициране и утвърждаване, и ако е необходимо - адаптиране и евентуално създаване - на стойностни цифрови образователни ресурси и инструменти; адекватно систематизиране за лесно ползване от учители и ученици), както и въвеждане на иновативни подходи чрез актуализиране на учебните програми за образование и обучение, използване на подходи и методики, основани на най-добрите практики и ИКТ, които насърчават модернизацията на учебния процес, идентифициране и утвърждаване, и ако е необходимо - адаптиране - на стойностни цифрови образователни ресурси и инструменти, осигуряване на възможност за смесено (Blended learning), обучение от разстояние в електронна среда (както синхронно, така и асинхронно), използване на добавена и виртуална реалност, както и изкуствен интелект за целите на обучението. Това е свързано и с нуждата от осигуряване на софтуер или ИКТ оборудване, необходими за горепосочените цели и нуждите на системата като цяло, като удовлетворяването на тези нужди следва да стъпва винаги на задълбочени анализ и проучване преди разработване и въвеждане на цифрово образователно съдържание и програми. Предприетите до момента мерки за дигитализация осигуриха възможност да не се прекъсне учебният процес след началото на пандемията от COVID-19 и обявеното извънредно положение през 2020 г., което позволи образователната система да премине успешно в дистанционен режим на работа. Това осигури основа за преминаване към следващ етап на развитие на цялата система, в която съвременните методи и технологии за обучение да бъдат достъпни за учениците, вкл. от маргинализираните групи, и за учителите във всяко едно училище в страната. Въпреки това рискът от ниски образователни резултати и изоставане на учениците от маргинализираните групи, вкл. на ромите, в учебния процес остава висок, поради ограничения или несъществуващия достъп до ИТ оборудване и равнище на цифрова грамотност. Основните предизвикателства в цифровата ера, свързани с неравенството, дискриминацията и изключването, трябва да бъдат преодолени, за да се гарантира, че никой не е пренебрегнат. Успехът във внедряването на цифрови технологии и гарантирането на социалната справедливост зависят от достъпа на хората до необходимата инфраструктура, оборудване и цифрови умения.

Дигитализацията на учебния процес е ключов елемент на модерното училище, чрез който се оптимизира процесът на обучение, повишава се неговата ефективност и се подпомага навлизането на иновации, базирани на ИКТ. Дигитализацията и новите технологии, в частност изкуственият интелект, променят света и структурата на професиите. Тази промяна изисква повишаване нивото на цифровите компетентности както сред учениците, така и сред всички специалисти, ангажирани в системата на образованието) и фокусиране на образователния процес върху математиката, науките, технологиите и инженерните умения; върху работата с алгоритми, формирането на умения за гъвкавост и адаптивност. Младите хора трябва да имат достъп до качествено образование, свързано с дигиталната трансформация, с акцент върху природните и математическите науки. Повишаването на квалификацията на учителите за прилагане на новите технологии за облачни ИКТ услуги и за иновативни дигитални методи за

преподаване и планиране на преподаването, за преподаване в онлайн среда и за разработка и използване на дигитално учебно съдържание, подобряване равнището на дигиталните умения на участниците в образователния процес, използването на възможностите на дигиталните технологии и изкуствения интелект при персонализацията на обучението, както и балансираното използване на дигиталните образователни решения и на традиционното учене съобразно възрастта на учениците са от стратегическо значение за реализиране на политиките за дигитализация в образованието, включително във връзка с прехода към цифрова и зелена икономика. Дейностите по Програма „Образование“ ще надградят подкрепата по проект „Образование за утрешния ден“ и процедура „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи“ на ОПНОИР 2014 – 2020 г. като поставят фокус върху осигуряването на съвременно качествено образование и преход от преподаване, запаметяване и възпроизвеждане на информация към използване на интерактивни методи, активно взаимодействие между участниците в образователния процес, персонализация на учебното съдържание и на ученето и ориентация към резултати и развитие на умения.

Нужни са подобряване на цифровите компетентности на участниците в образователния процес, използване на добавена и виртуална реалност, и на изкуствен интелект за целите на обучението от разстояние в електронна среда и хибридните форми на обучение като част от дигиталната трансформация на училищата, породена от динамиката на променящия се свят. Важно е да се гарантира провеждане на непрекъснат образователен процес на учениците в случаите на индивидуално отсъствие или различни епидемии, природни бедствия и кризи, и преминаване към хибридно присъствено обучение в електронна среда и обучение от разстояние в електронна среда, където е целесъобразно. Особено важна е адекватната подкрепа за педагогическите специалисти в системата (чрез обучения, обучителни материали и наръчници, работа в общности, адекватни дигитални инструменти), за да могат те да гарантират прилагането на всичко гореспоменатото съгласно най-добрите педагогически практики и в синхрон с реформата към компетентностен подход. Това от своя страна изисква и подготовка и допълнително развиване на капацитета на подкрепящите ги директори, РУО и администрация, а и способността на последните да взимат решения, планират политики и насочват средства на базата на качествени и ефективно анализирани данни за реалните нужди на ниво училище, област и система.

Подкрепата за квалификация на педагогически специалисти ще се осъществява след диагностика на нуждите на ниво училище, в които училищата очертават визия за промяна и напредък и инвестициите се обвързват с конкретни показатели за подобрене на резултатите, мотивацията и постиженията на учениците.

Друга цел на подкрепата по Програма „Образование“ е да подпомогне преодоляването на цифровото изключване на маргинализираните групи, вкл. на ромите, и да намали риска от отпадане, породен от ограничения достъп до цифрови технологии, чрез осигуряване на подкрепа за придобиване на цифрови умения за учене в електронна образователна среда и осигуряването на техническа средства за достъп до електронни образователни платформи и ресурси, с оглед осигуряване на достъп до обучение от разстояние в електронна среда по време на пандемии и в случай на затваряне на училищата. С оглед допълване на мерките за дигитализация на училищното образование е предвидена подкрепа за създаване на библиотека със споделени електронни ресурси. Това ще надгради разработената по проект „Образование за

утрешния ден“ платформа за образователни услуги и съдържание, която ще интегрира образователен софтуер и инструментариум за разработка, управление и доставяне на дигитално образователно съдържание с права за ползване. Със създаването на библиотека със споделени електронни ресурси по Програма „Образование“, ще бъде осигурено предоставяне на систематизиран набор от дигитално образователно съдържание по профили, учебни предмети и класове за учителите и учениците, в рамките на която ще бъдат достъпни както разработените до момента образователни ресурси, така и тези, които ще се разработват в бъдеще, с което ще се подобри достъпът до ефективно електронно преподаване и учене.

Планираните мерки в Програма „Образование“ допълват политиките на Министерството на образованието и науката за увеличаване броя на крайните електронни устройства в институциите от системата на предучилищното и училищното образование; осигуряване на свободен и защитен достъп до интернет на учениците в институциите от системата на предучилищното и училищното образование; обзавеждане на учебните кабинети със съвременно оборудване за работа с дигитално образователно съдържание и цялостна дигитализация на управлението на образователните институции.

С оглед на очакваното въздействие и предвид кризата с COVID-19 е необходимо прилагането на системен подход в изпълнението на предвидените дейности, с оглед осигуряване на равен достъп до обучение от разстояние в електронна среда и национално покритие на интервенциите.

3. Подкрепа за ученици с таланти, като

- Дейности за подготовка на ученици с таланти за участие в регионални кръгове на конкурси, олимпиади и състезания;
- Подпомагане на ученици с таланти за участие в национални кръгове на конкурси, олимпиади и състезания в областта на СТЕМ и чуждите езици чрез предоставяне на стипендии и провеждане на тренировъчни лагери и летни академии.

Дейностите за ученици с таланти ще надградят модул „Осигуряване на обучение на таланти ученици за участие в ученическите олимпиади“ на Национална програма „Ученически олимпиади и състезания“, по който въз основа на броя на класираните ученици от съответно училище за участие в последен кръг на различни олимпиади и състезания се предоставят средства за подготовката им в съответната област през следващата година, а критерий за включване на училището е наличието ученици, класирани за националните кръгове на олимпиади, наличие на лауреати на национални олимпиади и/или медалисти от международните олимпиади и балканиади. Дейностите по Програма „Образование“ са насочени към подготовка на ученици от училища, разположени предимно в селски и градски сегрегирани райони, които не са представени или са недостатъчно представени в състезания и олимпиади. Целта на подкрепата по програмата е да насърчи учениците от такива училища да демонстрират таланти в областта на СТЕМ и чуждите езици и да стимулира стремежа към постигане на високи резултати в обучението в училище, за разлика от подкрепата по Национална

програма „Ученически олимпиади и състезания“, която е насочена към ученици с изяви таланти в различни области.

4. Подкрепа за създаване и прилагане на култура за иновации, иновативни детски градини и училища, в т.ч.:

- Насърчаване на образователните иновации в предучилищното и училищното образование чрез разработване на иновативни обучителни пакети, иновативни инструменти и модели в организацията и съдържанието на обучението в детските градини и училищата, вкл. иновативни методики за оценяване на образователните резултати на децата и учениците;
- Развиване на взаимното учене и провокиране за иновативни решения чрез обучение на педагогическите специалисти за прилагане на образователни иновации в предучилищното и училищното образование, занимания по интереси на ученици в областта на STEM и допълнителни занимания на деца, иновативни методи на преподаване и учене, иновативни модели за оценка на образователните резултати и въвличане на иновативна учебна среда в учебния процес;
- Подобряване на образователните резултати на децата и учениците, мотивацията за учене, развитието на различни компетентности, креативно мислене и емоционална интелигентност чрез прилагане на иновативно учебно съдържание и инструменти, иновативни методи на преподаване и учене, иновативни модели за оценка на образователните резултати и иновативна учебна среда в учебния процес, вкл. чрез прилагане на иновации в извънучилищни пространства като например „зелени класни стаи“; чрез въвеждане на проектно-базирано обучение на ученици; чрез създаване на ученически научно-изследователски общности съвместно с представители на бизнеса, науката и технологиите;
- Създаване на мрежи за промяна на училищната среда и насърчаване споделянето на ресурси между детските градини и между училищата
- Създаване и прилагане на пакет от методи и инструменти за проследяване, анализ и оценка и мултиплициране на добрите иновационни практики;

Предвижда се дейностите да надградят национална програма „Иновации в действие“, която подкрепя политиката за изграждане на иновативна образователна среда, която е свързана със създаване на условия и подкрепа за развиване култура за създаване и прилагане на иновации във всички сфери на училищния живот във всички детски градини и училища, вкл. и създаването на професионални общности в училищата и между училищата, в които учители от различни области на знанието обединяват усилия и време за постигане на общи цели и мултиплициране на добрите иновационни практики. Дейностите по Програма „Образование“ се фокусират върху прилагането, оценката и мултиплицирането на иновативни методи на учене, преподаване и оценяване в детските градини и училищата с оглед постигане на по-добри образователни резултати на децата и учениците, подобряване на мотивацията им за учене, развитие на креативно мислене, емоционална интелигентност и различни компетентности. Ще се насърчава споделянето на ресурси между детските градини и

между училищата за постигане на системен ефект от предоставеното по програмата финансиране.

5. Дейности в подкрепа утвърждаването на алтернативен достъп към учителската професия, чрез привличане и осигуряване на достъпа на високо квалифициран човешки ресурс към преподавателската професия

Дейностите ще надградят резултатите от Национална програма „Мотивирани учители“, която функционира от 2019 г. насам и благодарение на която около 150 души вече са поели своя път към класните стаи, както и проект „Нов път за нови таланти в преподаването“ (NEWTT), финансиран по Ключова цел 3 (Подкрепа за иновативни политики в сферата на образованието) на Еразъм+. Между 2016 и 2019 г. проектът е привлякъл успешни висшисти, завършващи студенти и професионалисти от различни сфери, с разнообразен академичен и професионален опит, които не биха постъпили в учителската професия чрез традиционни начини за обучение на учители. Основните мотиви за влизане в професията на участниците в иновативната обучителна програма са желанието за работа с деца и младежи и чувството за социална отговорност. След края на двугодишната програма, която включва теоретична подготовка и преподаване в училище, участниците в иновативната пътека за достъп до училище в България притежават повече педагогически знания отколкото традиционно обучените учители от контролната група. Училищата са посрещнали добре новите учители. В тяхно лице са разпознали ценна подкрепа в справянето с нарастващите предизвикателства в класните стаи и в общностите, в които работят. Иновативна пътека за достъп до професията успешно е помогнала на училищата да посрещнат нуждите си в непривилегированите общности, в които работят, като им е дал достъп до компетентни и ангажирани учители с набор от познания. Необходимо е да се предприемат стъпки за преодоляване на административните бариери, които възпрепятстват достъпа на високомотивирани кадри, подбрани по конкурентна процедура за участие в инициативи, насочени към преодоляване на липсата на кадри по определени учебни предмети и населени места, до учителската професия.

Предвидените в Програма „Образование“ мерки за достъп на висококвалифицирани специалисти до учителската професия допълват дейностите по Национални програми „Мотивирани учители“ и „Бизнесът преподава“. Фокусът на дейностите по Програма „Образование“ е насочен към повишаване на интереса на специалисти от различни области към преподавателската дейност в училищата. Алтернативните мерки за достъп по програмата ще позволят на тези специалисти да работят едновременно като учители и да упражняват професията си, от една страна, и ще улеснят въвеждането на интердисциплинарни и мултидисциплинарни подходи в преподаването на учениците, от друга страна. За разлика от предвидената подкрепа по Програма „Образование“, Национална програма „Мотивирани учители“ финансира таксите за обучение във висши училища за придобиване на професионална квалификация „учител“ или „учител по.....“, а Национална програма „Бизнесът преподава“ е насочена към включване на представители на бизнеса в учебния процес под формата на семинари за ученици, но с ограничен обхват – в рамките на 6 учебни часа до 2 пъти в учебната година.

Ограничени съпътстващи инвестиции в подобряване на учебната среда ще бъдат допустими по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д), при условие че закупуването на мебели и

оборудване е необходимо за постигане на целта на операцията, или тези артикули са напълно амортизирани, или покупката на тези елементи е най-икономичният вариант.

Мерките за повишаване на знанията и създаване на умения за преход към зелена икономика са включени в Програма „Образование“ като хоризонтален елемент. Планираните дейности за ученици, педагогически специалисти и родители ще допринесат за:

За учениците - да повишат мотивацията на учениците за изучаване на природните процеси и явления в тяхното единство и многообразие; да създаде научно разбиране за промените в света; да придобият практически умения за измерване, организиране на изследвания и вземане на решения; изграждане на компетенции за решаване на реални проблеми, породени от изменението на климата и идентифициране на необходимите мерки за решаването им;

За учителите - да подобрят уменията за преподаване на конкретни теми, свързани с прехода към зелена икономика; да въведат нови методи на преподаване със специален фокус върху изменението на климата и преход към зелена икономика;

За родителите - да повишат доверието в образователните институции като място за придобиване на съвременни знания, свързани с изменението на климата и за придобиване на компетенции за решаване на актуални проблеми в посока изпълнение на целите за преход към зелена икономика.

Хоризонталните мерки за приобщаване на маргинализираните групи, вкл. ромите, ще бъдат реализирани чрез прилагане на вече разработените по ОПНОИР инструментариуми:

- за ранно идентифициране на ученици с различни пропуски и затруднения при усвояване на учебното съдържание и за прилагане на диференциран подход при определяне на потребностите на учениците от маргинализираните групи от индивидуална подкрепа, както и да подпомогне учителите при планиране на теми, методи и подходи и при подбора на конкретните образователни материали, с които да работят с тези ученици, които учениците в риск от преждевременно напускане на образователната система и

- за оценка на владеенето на български език, чрез който се идентифицират децата, които не владеят или слабо владеят български език, определя се нивото, от което започва обучението и областите, в които са пропуските..

Основни целеви групи — член 22, параграф 3, буква г), подточка iii) от POP

Текстово поле [1 000]

Децата, ученици и родители, в т.ч. от маргинализираните групи, вкл. роми, педагогически специалисти и непедagogически персонал.

Участници в образователния процес, МОН и второстепенните му разпоредители с бюджет, МК, ММС, институциите в системата на предучилищното и училищното образование, в т.ч. частни детски градини и училища, когато е приложимо, общини, неправителствени организации с доказан опит и експертиза в сферата, висши училища и научни организации.

Действия за гарантиране на равенство, приобщаване и недискриминация — член 22, параграф 3, буква г), подточка iv) от POP

Текстово поле [2 000]

При процеса на подготовка, изпълнение, мониторинг, докладване и оценка на процедурите по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д) ще се предприемат съответните подходящи мерки за предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация.

Образователната система търси устойчиви и ефективни решения за успешно включване и трайно приобщаване на всяко дете/ученик, независимо от регионалните особености, социално-икономическия статус на семейството и майчиния език. При подкрепата по СЦ насочена към образователните институции и участниците в образователния процес (педагогически специалисти, непедagogически персонал, ученици и родители) ще бъдат предвидени и действия, насочени към гарантиране на равенството, приобщаването и недискриминацията, както и на равенството между мъжете и жените.

Преодоляването на всички форми на дискриминация, неравенство и неравностойно положение по отношение на възможностите за образование и образователните постижения ще бъде осигурено чрез насърчаване на придобиването на цифрови умения и осигуряването на достъп до учебни материали, подходящи за дистанционно обучение, така че да се предотврати цифровото изключване на ученици в неравностойно социално-икономическо положение, както и на техните учители и родители, и да се гарантира обхващането на учениците от маргинализирани групи, вкл. роми, в това число на живеещите в селски или сегрегирани райони.

Успехът на цифровизацията на образованието и обучението е немислим без развитието на „човешкия фактор“ – участниците в образователния процес ще се насърчават да придобиват и усъвършенстват и надграждат цифрови умения и използване на иновативни методи на преподаване и учене като комбинират едновременно разнообразен набор от технологии, включително като се подкрепя и насърчава процесът на учене през целия живот.

При изпълнение на дейностите, свързани с повишаване на капацитета и квалификацията на педагогическите специалисти и непедagogическия персонал, вкл. образователните медиатори за работа в мултикултурна образователна среда ще се гарантира равенството между мъжете и жените.

Посочване на специфичните целеви територии, включително планирано използване на териториални инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка v) от POP

Текстово поле [2 000]

Н/П

Междурегионални, транснационални и транснационални действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка vi) от РОР

Текстово поле [2 000]

Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка vii) от РОР

Текстово поле [1 000]

Н/П

2.1.2.1.1. Показатели

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), ii), член 8 от ЕФРР, и член 23, параграф 2 от регламента за ЕСФ+

Таблица 1: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етап на цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 2	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф+			Общ брой на участниците	брой		563 697
П 2	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф+			Брой на децата на възраст под 18 години	брой		354 723
П 2	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф+			Малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)	брой		35 472

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii) и член 23, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Таблица 2: Показатели за резултатите

Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	База за сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментар и [200]
П 2	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕСФ +			Участници, които при напускане на операцията получават квалификация	Брой		-	48 317	УО	
П 2	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕСФ +			Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование или обучение	Брой		-	100 504	УО	
П 2	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕСФ +			Брой деца и ученици с подобрени образователни	брой		-	НП	УО	

				результати						
П 2	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	Е С Ф +		Брой педагогически специалисти, които прилагат в преподаването придобитите умения 1 година след приключване на обучението	брой	-	38 654	УО		
П 2	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	Е С Ф +		Брой участници от малцинства (включително маргинализираните общности като ромите) оставащи в образованието	брой	-	НП	УО		

2.1.2.1.2. Примерна разбивка на програмираните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), viii)

Таблица 1: Измерение 1 – Област на интервенция					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 2	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	145	22 270 271
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	145	66 810 812
Приоритет 2	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	149	23 728 400
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	149	71 185 200
Приоритет 2	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	154	3 585 586
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	154	10 756 757

Таблица 2: Измерение 2 – Форма на финансиране					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 2	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	01	49 584 256
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	01	148 752 769

Таблица 3: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

Приоритет 2	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	33	49 584 256
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	33	148 752 769

Таблица 4: Измерение 6 — Вторични тематични области по ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 2	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	09	49 584 256
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	09	148 752 769

Таблица 5: Измерение 7 — измерение „Равенство между половете“ на ЕСФ+*, ЕФРР, КФ и ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 2	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	02	19 833 703
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	02	59 501 108

* По принцип 40 % за ЕСФ + допринасят за проследяването на равенството между половете. 100 % се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ +, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

2.1.3. Наименование на приоритета [300] (повтаря се за всеки приоритет)

ПРИОРИТЕТ 3 – ВРЪЗКА НА ОБРАЗОВАНИЕТО С ПАЗАРА НА ТРУДА

☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към иновативни дейности
☐ Това е приоритет, насочен към подкрепата за най-нуждаещите се лица съгласно специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, подточка х) от Регламента за ЕСФ+*
☐ Това е приоритет, насочен към подкрепата за най-нуждаещите се лица съгласно специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква л) от Регламента за ЕСФ+
☐ Това е приоритет, предназначен за специфичната цел за градска мобилност, посочена в член 3, параграф 1, буква б), подточка viii) от Регламента за ЕФРР и Кохезионния фонд
☐ Това е приоритет, предназначен за специфичната цел за свързаност на ИКТ, посочен в член 3, параграф 1, буква а), подточка v) от Регламента за ЕФРР и Кохезионния фонд

* Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.1.2

2.1.3.1. Специфична цел по чл. 4, пар. 1, буква д)¹² — повтаря се за всяка избрана специфична цел, за приоритети, различни от техническа помощ

СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д) - Подобряване на качеството, приобщаващия характер, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда, включително чрез валидиране на неформалното и самостоятелното учене, така че да допринасят за придобиването на ключови компетентности, в т.ч. предприемачески и цифрови умения, също и чрез насърчаване на въвеждането на дуални системи на обучение и чиракуване

2.1.3.1.1. Интервенции по линия на фондовете

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква з), i), iii), iv), v,) vi),vii) от POP;

Съответни видове действия — член 22, параграф 3, буква з), подточка i) от POP; Член 6, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Текстово поле [8 000]

1. Адаптиране на ПОО спрямо динамиката на пазара на труда:

- Подкрепа въвеждане на секторен подход и на секторни формати (Секторни съвети на уменията) за съвместна работа между училища и други доставчици на ПОО, бизнеса и неговите представители и други институции в системата на професионалното образование и обучение (ПОО) чрез: (i) разработване и прилагане на секторни квалификационни рамки, на секторни стратегии за уменията (в т.ч. чрез включване на дигитални и зелени умения и професии на бъдещето); (ii) прилагане на секторния подход на ниво предоставяне на ПОО и развитие на уменията (в т.ч. чрез въвеждане на гъвкави модулни учебни планове и програми по професии, отчитащи реалните нужди на пазара на труда и прилагане на гъвкави пътеки за повторно включване в професионално

¹² С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква м) от регламента за ЕСФ + .

образование или обучение, съвместно с работодателите, включително чрез задочна, вечерна и дистанционна форма на обучение; (iii) прилагане на секторния подход на ниво оценка и използване на уменията (вкл. чрез внедряване на система за проследяване на завършилите в професионалното образование и обучение.); (iv) повишаване на уменията и компетентностите на педагогическите специалисти за прилагане на секторния подход;

- Подкрепа за институциите в ПОО в партньорство с работодателите и социалните партньори за разработването и прилагането на нов Списък на професиите за професионално образование и обучение (СППОО), създаване на механизъм за неговата адаптация и за отворен формат на стандартите за професионална квалификация, модернизация на учебните планове и програми, вкл. учебно съдържание по професионална подготовка;
- Модернизиране на професионалното образование чрез разработване на дигитални образователни материали по професионална подготовка с цифрово и интерактивно учебно съдържание, отворени образователни ресурси; електронно обучение, управление на приложения, създаване и споделяне на съдържание, формиране на грамотност и култура за работа с цифрови учебни ресурси, създаване на виртуални лаборатории и класни стаи с използване възможностите на изкуствения интелект за допринасяне към управление и индивидуализиране на процеса на учене и подготовката в домашни условия според нивото и темпа на учене на учащите, вкл. за изготвяне на индивидуализирани учебни планове.
- Въвеждане на кредити в професионалното образование и обучение, в контекста на европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET).

2. Подкрепа за развитие на умения за професиите на настоящето и бъдещето:

- Повишаване на квалификацията за въвеждане на компетентности профили на учители и преподаватели от системата на ПОО и привличане на преподаватели по професионална подготовка в системата на ПОО от бизнеса, науката и технологиите и на млади педагогически специалисти;
- Квалификация на педагогическите специалисти, включително учител-методик и преподавател-методик и учители по професионална подготовка за използване на съвременни цифрови технологии, умения за интерактивни техники за преподаване, новостите в професиите, които преподават, в т.ч. проучвания на потребностите от обучение на учителите и преподавателите в системата на ПОО; Обучения на педагогическите специалисти за създаване на дигитално образователно съдържание и обучения в реална работна среда;
- Подкрепа за подобряване на общите умения на учениците в професионалните гимназии чрез включване в краткосрочни обучения и мостови програми за преодоляване на идентифицирани дефицити по дисциплини от общото образование
- Повишаване на осведомеността сред родителите, работодателите и училищата в системата на ПОО за възможностите за повишаване привлекателността на ПОО и професионалната реализация по ключови за икономическите сектори,

приоритетни професии и специалности с прогнозиран бъдещ недостиг на пазара на труда и за засилване на връзката ученици/родители-работодатели-училищно-местна власт.

- Системно кариерно и професионално ориентиране към професии, характерни за тенденциите в развитието на регионалната икономика с участието на представители на работодателите;
- Засилване на практическото обучение на учениците, включително от маргинализирани общности като ромите, чрез допълнителна професионална подготовка в образователните институции, чрез подкрепа за учебно-тренировъчни фирми и допълнителни практики в реална работна среда.

При подкрепата за дейностите за модернизиране на професионалното образование, практическата подготовка и подобряване на професионалното ориентиране с цел подготовка на квалифицирана и устойчива работна сила, ще бъде поставен фокус върху подходяща професионална подготовка, чрез която завършилите ПОО са подготвени за предизвикателствата, свързани с прехода към въглеродно-неутрална икономика и синя икономика, както и свързани с диверсификация, модернизация и повишаване на конкурентоспособността на икономиката. Освен при дейностите за учащите в ПОО за насърчаване на тяхната осведоменост и участие в създаването на зелено бъдеще, към тази тема ще бъде поставен фокус и при дейностите за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в системата на професионалното образование. Във връзка с високия дял на преждевременно напуналите училище в системата на ПОО ще се реализират действия за предотвратяване на отпадането от училище предимно чрез задържане на интереса на учениците в класната стая и преодоляването на пропуските в обучението. За преодоляване на риска от отпадане от училище на учениците, включително и от маргинализираните групи, като ромите, ще се прилагат гъвкави пътеки за повторно включване в професионално образование или обучение, съвместно с работодателите, както и включване в краткосрочни обучения и мостови програми, с цел компенсиране на езиковите, когнитивните и образователните пропуски. В тясно сътрудничество със семействата, включително и на ромските ученици, със специален акцент върху момичетата от ромски произход ще се насърчава продължаване на образованието до успешното завършване на средно образование и придобиване на професионална квалификация. Успешното завършване на средно образование на тези ученици в системата на ПОО зависи от осигуряване на допълнителна подкрепа за насърчаване участието на непосещаващите училище деца, но връщането им в образователната система, зависи до голяма степен от личната им мотивация и ангажираност за придобиване на професия и увереност в успешната им реализация на пазара на труда.

С изпълнението на проект „Ученически практики – Фаза 1“ по ОПНОИР в периода 2016-2018 г. е създадена основа за подобряване на връзките между ПОО и бизнеса като 78 училища в партньорство с над 250 предприятия са изпълнили дейности по проекта. Чрез дейностите по проекта са подобрили практическите умения на 8350 ученици, от които 2510 по приоритетни за държавата професии, за работа в реална работна среда при подкрепата на над 2000 наставници от фирмите в тясна връзка с над 1 000 наблюдаващи учители от училищата, създадени са 1861 партньорства с предприятия. Отчетен е повишен интерес към определени области на професионалното образование, както и увеличение на приема в професионалното образование по време на изпълнение

на проекта. Резултатите показват необходимостта от продължаване на подкрепата за практическо обучение на учениците в реална работна среда.

3. Създаване на Центрове за високи постижения в ПОО

- Подпомагане създаването и функционирането на партньорства между професионални гимназии и предприятия, включително и клъстерирането им на териториален и/или секторен принцип като основа за функционирането им като центрове за високи постижения в ПОО за реализиране на концепцията за споделяне на ресурси в ПОО, в т.ч. споделяне на оборудване, инфраструктура, обмен и повишаване на компетентностите на персонал и учители, провеждане на обучение по иновативни методи, вкл. проектно-базирано обучение, междудисциплинарен подход, участие в реални проекти и инициативи на предприятията-партньори, провеждане на стажове, практики, бизнес-академии и др. с цел формиране на умения за цифрова и зелена трансформация на икономиката и обществото; Насърчаване на партньорството, вкл. и с малки и средни предприятия и развитие на предприемачески умения, вкл. чрез разработване на продукти и услуги с участието на учащите;
- Активно включване в „триъгълника на знанието“ /Knowledge triangles/ в сътрудничество с висши училища, изследователски центрове и бизнеса; Подкрепа за въвеждането на научни подходи и иновации в ПОО, за насърчаване на продължаващото образование и ориентирането към НИРД на учениците, както и високо-технологични, дигитални и зелени умения за професиите на бъдещето;
- Подпомагане функционирането на центрoвете за високи постижения като центрове за учене през целия живот: Комбиниране на предоставянето на начално ПОО с продължаващо обучение за надграждане на уменията или за преквалификация; Предоставяне на услуги за кариерно ориентиране и др.
- Дейности по проучване на добри практики, обмен на информация, създаване на мрежи, вкл. и за трансгранично сътрудничество.

Чрез тези центрове се цели обвързване на ПОО със системите за иновации като част от Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС). В основата на тази идея е превръщането на някои от съществуващите професионални гимназии в центрове за високи постижения (centres of excellence). По този начин професионалните гимназии могат да се превърнат във високо-технологични учебителни центрове за съответните региони, създавайки условия за обвързване на ПОО с актуализираната ИСИС и трансфера на технологии и иновации. Предвижда се във всеки район за планиране от ниво 2 да се създадат по около 4 центъра. Включването и установяването на трайни взаимоотношения между центрoвете и бизнеса както на местно, така и на трансгранично ниво ще подобри развитието на „екосистемите от умения“ и ще допринесе за придобиване на висококачествени умения и компетенции, които отговарят на нуждите на икономиката. Операцията ще бъде допълнена с инфраструктурните мерки за модернизация на образователна инфраструктура по линия на НПВУ.

4. Развитие на дуалната система на обучение в ПОО, в т.ч.

- Допълнителна професионална подготовка за учениците от първи гимназиален етап и възможност, включително от маргинализирани общности, като ромите за

преминаване от дневна в дуална форма за учениците от втори гимназиален етап, информационни кампании и кампании за осведоменост на работодателите, родителите и учениците, създаване на мрежи, обучения на преподаватели и наставници, подкрепа, в т.ч. методическа за наставници, подготовка на учебно съдържание, адекватно на актуалните и перспективни потребности на пазара на труда, кариерно ориентиране и пробно стажуване; споделяне на опит.

При подкрепата за дейностите за дуалната система на обучение, ще бъде поставен фокус върху провеждане на дуалното обучение в сектори, свързани с прехода към въглеродно-неутрална икономика и синя икономика, както и свързани с диверсификация, модернизация и повишаване на конкурентоспособността на икономиката.

С предвидените дейности ще се надгради и доразвие подкрепата за разширяване на дуалната система на обучение, започнала през 2020 г. с изпълнението на проект по ОПНОИР „Подкрепа за дуалната система на обучение“, който се предвижда да приключи през 2023 г. Една от целите на подкрепата за дуалната система е свързана с подобряване на връзката "ученик - училище - родител - работодател" и популяризиране на дуалната система на обучение. Включването на повече работодатели изисква дейностите да се прилагат поне на ниво район на планиране за отразяване на конкретните нужди на местната икономика. Това обуславя необходимостта от изпълнение на дейностите чрез подхода ИТИ. Местната икономика в по-малките населени места е доминирана от микро и малък бизнес, и участието на работодателите в предоставянето на практическо обучение и на дуални форми на обучение е сериозно предизвикателство, което се предвижда да получи допълнителна подкрепа. Предвижда се да се реализират целенасочени усилия, за да се осигури достъп на учениците, включително и от маргинализирани групи, като ромите в системата на ПОО от малките населени места до практическо обучение на качествени работни места.

5. Въвеждане на форми на дуално образование в приложими специалности във висшето образование, в т.ч.:

- Систематизиране и актуализиране на резултатите от изследвания на международен опит в рамките на ЕС и осигуряване на актуални данни за нагласите на бизнеса и висшите училища в страната за въвеждане на дуална форма за обучение във ВО;
- Подготовка на нормативни документи и разпространение на методики, ръководства, учебни материали, образци на споразумения между висши училища, работодатели и обучаеми за провеждане на дуално обучение във висшето образование с участието на социалните партньори;
- Въвеждане на дуалното обучение в приложими специалности във висшето образование и на други форми за съвместно обучение (инкубатори, летни школи, кариерни събития и др.), в т.ч. с участието на работодатели. Обучения за преподаватели и наставници.

През 2019 г. завърши изпълнението на проект EDU-LAB, финансиран от ЕС (по Програмата за трансгранично сътрудничество „Дунав“). Дейностите бяха насочени към подобряване на професионалните възможности на младите хора в региона на Дунав. Основната цел на проекта е развитието на капацитета и разработването на нов подход в образованието с помощта на дуална форма на обучение. EDU-LAB обединява

партньори от сектора на висшето образование, бизнес организации и национални публични органи от различни държави в Дунавския регион. С предвидените дейности в програмата за въвеждане на дуалното обучение ще бъдат надградени и разширени дейностите по проекта с фокус върху концепцията за споделяне на ресурси между висшите училища. Основната цел на подкрепата по Програма „Образование“ е въвеждане на дуално обучение в професионални направления и специалности на висшите училища, за които този модел на обучение ще подпомогне процеса на подобряване на връзката с пазара на труда. Съпътстващите мерки са насочени към проучване на международния опит и нагласите на бизнеса в страната за въвеждане на дуално обучение във висшето образование, както и към разработването на нормативни и други документи за дуално обучение с оглед осигуряване на съответствие с динамиката на пазара на труда и общественото развитие. Предвидените мерки, в тяхната цялост, представляват ефективен инструмент за засилване на сътрудничеството между висшите училища, бизнеса, професионалните организации и държавата процеса на постигане на баланс между търсенето и предлагането на пазара на труда.

6. Професионално ориентиране на студентите чрез практики и развитие на предприемачески умения, в т.ч.:

- Насърчаване на предприемачеството и иновациите във висшите училища в условията на дигиталната икономика, подпомагане и стимулиране на социално ангажираните дейности на студентите и преподавателите в рамките на региона, в т.ч. повишаване на проектната компетентност на преподавателите във ВУ за работа в европейски и други проекти и мрежи, вкл. в мултикултурна и многоезикова среда;
- Разработване и внедряване на система за проследяване на дипломираните висшисти, развитие на клубовете на завършилите, създаване на платформа за обмен на опит и подкрепа;
- Осигуряване на засилена практическа подготовка на студентите за придобиване на компетентности и качества, търсени на пазара на труда, чрез осигуряване на студентски практики на база оценка на кариерното ориентиране на студентите, вкл. чрез осигуряване на практикческо обучение във висши училища, научни организации и работодатели;
- Разработване и внедряване на механизъм за предвиждане на потребностите и инструменти за оценка на съответствие с изискванията на пазара на труда чрез въвеждане на компетентностни профили на специалностите във висшите училища, съвместно с представители на работодатели, обвързаност с планирането на местата за субсидирано от държавата обучение и проследяване на професионалната реализация.

При дейностите за подкрепа на практическото обучение на студентите и докторантите ще бъде поставен фокус към повишаване на знанията и създаване на умения за преход към зелена икономика.

През 2019 г. приключи изпълнението на проект „Студентски практики – Фаза 1“ по ОПНОИР, по който бяха осигурени практически обучения на над 46 хил. студенти в реална работна среда. В хода на практическото обучение на студентите, академичните наставници получиха обратна връзка от работодателите до каква степен академичната

подготовка на студентите съответства на нуждите на пазара на труда и в кои аспекти е необходимо подобрене.

Отчитайки позитивното влияние на проекта и в подкрепа усилията на МОН, насочени към подобряване качеството на висшето образование и към създаване на устойчива връзка с пазара на труд, в началото на 2020 г. започна изпълнението на проект „Студентски практики - 2“, като се очаква в практическо обучение да бъдат включени общо 44 хил. студенти. Предвидено е приоритетно включване в практическо обучение чрез определяне на квоти за студенти, обучаващи се в областите на висше образование Педагогически науки, Природни науки, Математика и информатика и Технически науки.

Един от значителните ефекти от тези проекти, е че се постига по-добро кариерно ориентиране на студентите и по-информиран подбор на кадри от страна на работодателите, което обосновава и необходимостта да се продължи в същата посока.

Подкрепата по Програма „Образование“ е насочена към осигуряване на динамично съответствие между търсенето и предлагането на пазара на труда. Предвидените мерка за практическо обучение на студенти ще бъдат допълнени с разработване и въвеждане на механизъм за предвиждане на уменията, необходими на пазара на труда, който ще включва в себе си информация за методите и инструментите за прогнозиране на потребностите съобразно регионалните особености на пазара на труда, което ще позволява от една страна регионалните висши училища да моделират учебните си програми в съответствие с нуждите от специалисти с конкретни умения и компетенции в съответните профили, така и да се осигурява информация, която да бъде използвана за проследяване на професионалната реализация на завършилите с оглед оценка на ефективността от въведените инструменти и предоставяното обучение във висшите училища.

С дейността за разработване и внедряване на механизъм за предвиждане на потребностите и инструменти за оценка на съответствие с изискванията на пазара на труда се цели да се създаде адаптивен механизъм за оценка на потребностите, чрез който да се оценява приложимостта на определена учебна програма и по този начин да се осигури адекватното, а не самоцелното ѝ актуализиране. Механизмът за предвиждане на потребностите ще бъде използван при определяне на броя на местата за субсидирано от държавата обучение на студенти.

Системата за проследяване на дипломираните висшисти ще съдържа качествени данни, извлечени на база проучвания сред дипломираните студенти, с което ще се надградят резултатите по проект „Поддържане и усъвършенстване на разработената рейтингова система на висшите училища – фаза 1“, финансиран по ОПНОИР, в рамките на който е разработена система за извършване на класация на висшите училища в България, отчитайки набор от индикатори, информацията за които се предоставя от висшите училища, както и ще има допълващ характер към предвидените системи за управление и контрол във висшите училища в Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация.

Целта на дейността за разработване и внедряване на система за проследяване на дипломираните висшисти е да осигури необходимата структура на национално ниво като допълни, но не дублира създаденото по пилотната фаза на проекта на ЕК за стартиране на Европейската мрежа за проследяване на дипломираните студенти.

България е заявила готовност да участва в предстоящото изграждане на мрежата, като изпълнението на посочената дейност по ПО е предпоставка за пълноценното участие на страната, както и за качествено внедряване на резултатите от проекта на ЕК в националната система.

На база на опита от посочените проекти по ОПНОИР и във връзка с условието да бъде предоставен равен достъп до практическо обучение на всички студенти, предвидените дейности по Програма „Образование“ ще се изпълняват чрез системен подход.

7. Дигитална промяна на висшите училища и утвърждаване на компетентностния подход в приоритетни професионални направления, в партньорство с бизнеса, чрез:

- Разработване и внедряване на модел за валидиране на резултати от предходно неформално и информално учене, приложим за България, в т. ч. чрез: проучване на международен опит, изготвяне на приложен пилотен модел, подготовка на ръководства и др.; Създаване на съвместни между бизнеса и висшите училища центрове за оценка и валидиране на компетентности за професии, изискващи по-висока квалификация, както и на знания, умения и компетентности, придобити в резултат на неформално и информално учене;
- Подобряване на връзката с пазара на труда чрез създаване на механизъм за връзка между профилите и специалностите в професионалните училища и висшите училища;
- Разширяване обхвата на цифровото образование чрез разработване и въвеждане на нови учебни планове и програми, включително съвместни или на чужд език, за компетентностно базирано обучение с фокус върху дигиталните компетентности, новите умения и функционалните знания, за електронно дистанционно обучение или за прилагане на нови методи на преподаване и оценяване на знанията и уменията на студентите, за въвеждане на хибридни дисциплини и специалности, и за засилване на интердисциплинарния подход и по-широкото използване на общи ресурси (преподаватели, учебна база, учебно съдържание и издаване на общи /двойни/съвместни дипломи); въвеждане на обучение по изкуствен интелект (AI), добавена реалност (AR), изкуствена реалност (VR) и др., както и на базово обучение за развиване на умения за алгоритмично мислене и решаване на алгоритмични проблеми в учебните планове и програми; привличане на преподаватели от чужбина и на изявени практики от бизнеса, държавните институции и учени в академичните часове;
- Разширяване на достъпа до висше образование чрез разработване и въвеждане на нови интерактивни образователни ресурси с отворен достъп, на дистанционни курсове за студенти с отворен достъп (MOOCs) от български и чуждестранни преподаватели, в т.ч. на английски език, и на дигитални и софтуерни решения за кандидатстване, обучение, рецензиране и оценяване на студентите;
- Насърчаване развитието на граждански, социални и чуждоезикови компетентности чрез мобилност в чуждестранни висши училища на студенти и докторанти, обучаващи се в приоритетни професионални направления;
- Насърчаване развитието на ключовите компетентности за учене през целия живот, в т. ч. граждански, социални и чуждоезикови, чрез осъвременяване на

съществуващи и чрез разработване и въвеждане на нови съвместни програми за продължаващо обучение между ВУ и работодателите за квалификация и преквалификация като основно средство за адаптиране към променящите се изисквания на пазара на труда и динамиката на високотехнологичните професии;

- Обучение на преподавателите в умения за обработка на информация, визуална грамотност, решаване на проблеми и мислене на по-високо ниво, ad hoc сътрудничество и дълбоко разбиране за това как технологичните инструменти могат да подобрят процеса на обучение;
- Изграждане на дигитални платформи, вкл. съвместни, интегриращи системите и ресурсите за учене и преподаване, за прилагане на интерактивни подходи за кандидатстване, учене и преподаване.

През последните години дигитализацията се превърна в основно средство за осигуряване на достъп до по-качествено висше образование, за по-голяма интернационализация и за осъвременяване на методите за преподаване, съобразно нагласите и интересите и потребностите на младите поколения. Дигитализацията може да адресира и един от най-тежките проблеми на съвременното висше образование, а именно да осигури качествено образование при по-малки разходи, които са във възможностите на много по-голям брой студенти с различен социален произход и финансови възможности. България има традиции и потенциал в областта на цифровите технологии и чрез дейностите по насърчаване на обучението и преподаването по съвременни дигитални технологии се цели създаването на експертни кадри в тази област. Които да покрият нуждите на национално ниво, както и да превърнат България във водеща страна на Балканския полуостров в сферата на изкуствения интелект, киберсигурността, добавената и изкуствената реалност, създаването на дигитални хъбове и суперкомпютри. Като по този начин ще се осъществи включване в цифровата трансформация на Европа, която е в ход и променя европейското общество и ще се направят конкретни стъпки в изпълнение на политиките на Европейския съюз, заложи в редица европейски програми, като например „Цифрови възможности“ и „Дигитална Европа“.

През 2020 г. стартира набирането на проектни предложения по процедура „Модернизация на висшите училища“ по ОПНОИР, която поставя основите за модернизиране на системите на преподаване и обучение във висшите училища, като ги стимулира да споделят ресурсите си (човешки, финансови и материални), да използват по-добре цифровото и смесено обучение, да въвеждат гъвкави методи на обучение и да подобряват възможностите за учене през целия живот.

Подкрепата по Програма „Образование“ е насочена към изграждане на механизъм за предвиждане на нуждите и тенденциите на пазара на труда, включително на регионално ниво, който да предоставя възможност да бъде прилаган както по отношение на новите учебни програми, разработени със средства от Програма „Образование“, така и по отношение на вече съществуващи учебни програми на висшите училища, вкл. на такива, които висшите училища ще разработват в бъдеще. Чрез дейностите по Програмата ще се надгради и разшири подкрепата за висшите училища като за основа ще се използва опитът от вече изградените партньорства между българските висши училища, но ще се фокусира върху разработване на компетентностни профили, инструменти за оценка на съответствието на учебните

планове и програми с потребностите от умения на пазара на труда, механизъм за връзка между профилите и специалностите в професионалните училища и във висшите училища, модели за компетентностно базирано обучение на студентите интердисциплинарни и интегрирани съвместни програми с по-широко въвеждане на дигиталните компетентности във всички учебни програми. Разработването на отворени образователни ресурси по всяка специалност и за всеки курс на обучение на студентите и разширяването на обхвата на съществуващите дигитални ресурси и програми ще осигури възможност за по-широкото прилагане на концепцията за споделяне на ресурси и създаването на мрежи между висшите училища, което от своя страна ще подпомогне процеса на тяхната специализация. Съвместните дигитални платформи ще осигурят лесен достъп на студентите до ресурсите за учене и ще обединяват в себе си централизирано хранилище за данни, платформа за електронно кандидатстване, академична платформа за дистанционно обучение, платформа за смесено обучение (вкл. обучение по нови дигитални технологии като изкуствен интелект (AI), добавена реалност (AR), изкуствена реалност (VR) и др., както и на базово обучение за развиване на умения за алгоритмично мислене и решаване на алгоритмични проблеми), платформа за кариерно ориентиране и консултиране на студентите, платформа за учене през целия живот и утвърждаване на компетентностен подход, онлайн библиотеки, образователни ресурси с отворен достъп и др. Мерките за насърчаване развитието на граждански, социални и чуждоезикови компетентности чрез мобилност в чуждестранни висши училища на студенти и докторанти, обучаващи се в приоритетни професионални направления, са един от способите, чрез които студентите могат да придобият компетенции, свързани с реализацията им на пазара на труда, а докторантите да придобият умения за преподаване с оглед активното им включване в преподавателска дейност във висшите училища и увеличаване на броя на младите преподаватели.

При дейностите за актуализиране на учебните планове и програми ще бъде поставен фокус към повишаване на знанията и създаване на умения за преход към зелена икономика.

8. Дейности за достъп на уязвими групи до висше образование

- Подпомагане на ученици с добри образователни резултати от трудно достъпни или слабо развити населени места и ученици от уязвими и маргинализирани групи, вкл. роми, от втори гимназиален етап за продължаване на образованието им във висши училища чрез: осигуряване на подготовка за явяване на ДЗИ и кандидат-студентски изпити, менторство/тьюторство, вкл. за студентите в първи курс; осигуряване на допълнителни учебни материали и пособия, работа с представители на академичната (в т.ч. студентската) общност и др.;
- Популяризиране възможностите и условията на прием и обучение на младежи с добри образователни резултати от трудно достъпни или слабо развити населени места и младежи от уязвими и маргинализирани групи, вкл. роми, с цел продължаване на образованието им във висши училища чрез съвместни дейности на кариерните центрове в училищата и висшите училища, като например провеждане на информационни кампании, доброволчески кампании,

„отворени врати“ и др.; насърчаване участието на родителите в образователния процес и ползите от обучението и завършването на висше образование;

- Разработване и внедряване на модели за социално включване и адаптация на различни групи студенти в т.ч. с различен социален, етнически и културен произход, студенти по програми за мобилност и международни спогодби, студенти с увреждания др.;
- Подпомагане на непедagogически персонал (образователни медиатори, помощник на учителя и др.) със средно образование за продължаване на образованието им от втори гимназиален етап във висши училища, в т.ч. в педагогически специалности.

Дейностите по Програмата целят подкрепа на ученици с добри образователни резултати от трудно достъпни или слабо развити населени места, на такива от уязвими и маргинализирани групи, вкл. роми, за социално включване чрез създаване на условия за преход от средно към висше образование, и на образователни медиатори, помощници на учителя и на друг непедagogически персонал за придобиване на висше образование и подобряване на възможностите за личностна реализация. Дейностите са насочени както към повишаване на интереса към висшето образование и осигуряване на подготовка за успешното кандидатстване във висши училища, така и към подпомагане процеса на приобщаване на студентите, което е особено важно за студентите в първи курс от обучението им, за тяхното социално включване и адаптация в студентската общност. Подкрепата за осигуряване на учебни материали и пособия е необходима за прехода от средно към висше образование, имайки предвид че представителите на целевата група са с нисък социално-икономически статус и липсата на финансови възможности, включително за закупуване на учебни материали, често е пречка за прехода към висше образование, дори когато е налице силна мотивация за продължаване на образованието. Предвидената подкрепа предлага интегриран подход за подпомагане не само на процеса на включване във висшето образование на представителите на целевата група, но и за преодоляване на рисковете от последващо отпадане от системата на висшето образование, поради социално-икономически причини. Мерките ще осигурят достъпа до висше образование в България за по-широк кръг студенти и ще подобрят условията за реализацията им на пазара на труда.

Програма „Образование“ ще надгради резултатите от процедура „Достъп за уязвими групи до висше образование“ по ОПНОИР, която се планира да бъде реализирана в периода 2021-2023 г.

Ограничени, съпътстващи инвестиции в подобряване на учебната среда ще бъдат допустими по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д), при условие че закупуването на обзавеждане и оборудване (в т.ч. и ИКТ оборудване) е необходимо за постигане на целта на операцията, или тези артикули са напълно амортизирани, или покупката на тези елементи е най-икономичният вариант.

Неравномерното разпределение на мрежата от висши училища и концентрация на студенти в градове, привличащи голяма част от бизнеса (София, Пловдив, Варна), затруднява ефективното използване на висшите училища като инструмент за провеждане на регионална политика. Подкрепата по програмата ще осигурява

балансирано териториално разпределение, насърчаващо участието на регионалните висши училища, които обучават студенти по професионални направления, съобразно потребностите на регионите, техните реални възможности и с прогнозите за бъдещо развитие на пазара на труда. Дейностите по програмата ще поставят фокус върху регионалните висши училища с оглед пълноценното използване на научния и иновационния потенциал на висшите училища, повишаване на ролята на регионалните висши училища за ускорено развитие на икономиката и за решаване на важни обществени проблеми на регионално ниво и преодоляване на съществуващите социални и регионални неравенства в достъпа до висше образование чрез осигуряване на подкрепа сред уязвими групи за подготвителни курсове за кандидат-студенти, вкл. за държавни зрелостни изпити, които в предобладаващата част от висшите училища са заменили кандидат-студентските изпити.

Основни целеви групи — член 22, параграф 3, буква г), подточка iii) от POP

Текстово поле [1 000]

Ученици, педагогически специалисти, преподаватели по професионална подготовка, наставници, родители, студенти, докторанти, преподаватели във висшето образование, представители на маргинализирани групи, вкл. роми;

Висши училища, БАН, ССА, научни организации с акредитация за провеждане на обучение в образователната и научна степен "доктор", МОН и второстепенните му разпоредители с бюджет, училища, обучаващи в гимназиален етап на средно образование, в т.ч. частни училища, когато е приложимо;

Работодатели, национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите, общини, НПО.

Действия за гарантиране на равенство, приобщаване и недискриминация — член 22, параграф 3, буква г), подточка iv) от POP

Текстово поле [2 000]

При процеса на подготовка, изпълнение, мониторинг, докладване и оценка на процедурите по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д) ще се предприемат съответните подходящи мерки за предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация.

Предвидените дейности по процедурата по СЦ са насочени към гарантиране на равенството, приобщаването и недискриминацията.

Преодоляването на всички форми на дискриминация, неравенство и неравностойно положение по отношение на възможностите за достъп до образование ще бъде осигурено чрез създаване на условия за включване във висшето образование на ученици и лица в неравностойно социално-икономическо положение (от маргинализирани групи, вкл. роми), в това число на живеещите в селски или сегрегирани райони.

При изпълнението на дейностите по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д) с фокус насочен към маргинализирани групи, групи в риск и роми се предвижда предоставяне на възможности за интегриран подход за преодоляване на бариерите пред обучението - социални и

учебни дефицити, мерки за предотвратяване на отпадане, мерки за идентифициране на потребности от умения, насоки и консултации, компенсаторни мерки за постигане на по-високо ниво на умения и степен, както и осигуряване на гъвкави пътища за връщане към обучението и разпоредби за по-индивидуализирано обучение, мостови програми и по-кратки пътеки към пазара на труда.

По СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д) са предвидени дейности, с които се цели подкрепа на ученици с добри образователни резултати от трудно достъпни или слабо развити населени места и ученици от уязвими групи и маргинализирани за социално включване чрез създаване на условия за преход от средно към висше образование, като поставя фокус върху концепцията за споделяне на ресурси и ролята на кариерните центрове в училищата и висшите училища и изграждането на ефективна връзка между тях в процеса на мотивиране и вземане на решение за професионална реализация на учениците.

Специален фокус ще има и върху достъпа до висше образование на образователните медиатори, като по този начин бъдат насърчени да станат педагози/психолози/социални работници. Така ще се допринесе за решаване на един от най-големите дефицити по отношение на образователното включване – повече учители-роми (турци и т.н.), които могат да са силен мотивиращ фактор в борбата с предразсъдъците в образователната система срещу малцинствата и други уязвими групи и повишаване на доверието им към системата.

При подготовката и изпълнението на дейностите по процедурата ще се предвиждат и специални мерки за гарантиране на достъпност за хората с увреждания, включително в контекста на информационните и комуникационни технологии.

При прилагането на мерките по СЦ, с които ще осигури подкрепа за достъпа до висше образование за по-широк кръг млади хора и ще подобрят условията за реализацията им на пазара на труда, ще се гарантира спазването на принципа за равенството между мъжете и жените.

Посочване на специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка v) от POP

Текстово поле [2 000]

Дейностите ще се реализират чрез подхода ИТИ и/или чрез централизиран подход и/или конкурентни процедури. Конкретните нужди и операции на местно и регионално ниво ще бъдат определени в Интегрираните териториални стратегии за развитие (ИТСР) на регионите за планиране от ниво 2, одобрени от регионалните съвети за развитие. Дейностите по програмата в рамките на подхода ИТИ ще се реализират въз основа на интегрирани концепции, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни (общини, НПО, образователни институции, работодатели и т.н.), с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия. Всяка концепция ще включва набор от взаимосвързани и допълващи се проекти/проектни идеи, насочени към територия с общи характеристики и/или потенциал за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет от интегрираната териториална стратегия на района. По този начин идентифицираните проекти по ПО в рамките на концепция за ИТИ ще се осъществяват координирано с проектите по другите програми, предоставящи финансиране по концепцията.

Междурегионални, трансгранични и транснационални действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка vi) от РОР

Текстово поле [2 000]

Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка vii) от РОР

Текстово поле [1 000]

Изборът и обосновката на формите на финансиране чрез финансови инструменти в подкрепа на дейностите, свързани с предприемачеството във ВУ, ще бъдат включени в програмата след окончателно решение на УО на базата на предварителната оценка в съответствие с чл. 58, параграф 3 от РОР.

2.1.3.1.2. Показатели

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii), член 8 от ЕФРР, член 23, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Таблица 1: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етап на цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф+			Общ брой на участниците	Брой		57 473
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф+			Малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)	Брой		11 495
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф+			Брой ученици преминали ученически практики в реална работна среда	Брой		44 319

П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф+	развити		Брой обучени педагогически специалисти и преподаватели по професионална подготовка	Брой		3 354
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф+			Брой създадени Центрове за високи постижения	Брой		24

Позоваване: Член 221 параграф 3, буква г), подточка ii) и член 23, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Таблица 2: Показатели за резултатите											
Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	ИД [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базова сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментар [200]
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф+			Участници, които при напускане на операцията получават квалификация	Брой			2 683	УО	
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1,	ЕС Ф+			Брой на ученици	Брой			12 250	УО	

	буква д)				ите във втори гимназиален етап, сключили договор с работодател за практически обучение в реална работна среда						
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф +			Брой професионални училища въвели дуална система на обучение	Брой			НП	УО	
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф +			Брой деца и ученици с подобрени образователни резултати	Брой			НП	УО	
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	ЕС Ф +	Преход		Брой ученици от професионални	Брой	-		НП	УО	

					учили ща започн али работа б месеца след завърш ването на учили ще						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.3.1.3. Примерна разбивка на програмираните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), viii)

Таблица 1: Измерение 1 – Област на интервенция					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	149	21 661 088
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	149	74 964 332
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	150	57 465 991
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	150	122 193 209
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	154	3 515 795
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	154	10 547 385

Таблица 2: Измерение 2 – Форма на финансиране
--

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	01	82 642 875
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	01	207 704 925

Таблица 3: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	08	9 135 250
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	08	27 405 750
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	33	73 507 625
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	33	180 299 175

Таблица 4: Измерение 6 — Вторични тематични области по ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	09	82 642 875
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	09	207 704 925

Таблица 5: Измерение 7 — измерение „Равенство между половете“ на ЕСФ+*, ЕФРР, КФ и ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
-------------	------	-------------------	----------------	-----	------------

Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	02	33 057 150
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д)	02	83 081 970

* По принцип 40 % за ЕСФ + допринасят за проследяването на равенството между половете. 100 % се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ +, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

2.1.3.2. Специфична цел по чл. 4, пар. 1, буква ж)¹³— *повтаря се за всяка избрана специфична цел, за приоритети, различни от техническа помощ*

СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж) - насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид предприемаческите и цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, в зависимост от нуждите на пазара на труда, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност

2.1.3.2.1. Интервенции по линия на фондовете

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква з), i), iii), iv), v,) vi),vii) от POP;

Съответни видове действия — член 22, параграф 3, буква з), подточка i) от POP; Член 6, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Текстово поле [8 000]

1. Подкрепа за развитие на академичния състав във висшите училища, включително повишаване на интереса и подобряване на условията за докторантски програми, свързани с нуждите на пазара на труда, чрез подкрепата на модулни програми за следните групи дейности:

1.1. Повишаване на капацитета и уменията на академичния състав за повишаване на участието на висшите училища в международни образователни мрежи (вкл. „европейски университети“)

1.2. Подкрепа за създаване и развитие на докторантски училища/школи, в т.ч.:

- подготовка на курсове за докторанти (вкл. мултидисциплинарни),
- осигуряване на обучения за придобиване на умения и компетенции, в т.ч. изготвяне на литературна справка, методики за провеждане на проучвания;
- работа с електронни бази данни, библиографска и цитатна справка, умения за академично писане и презентиране, подкрепа за публикации в национални и международни издания, необходими за провеждане на съответната докторантура;
- участие в семинари, курсове във връзка с изискванията за обучение на докторантите;
- създаване на електронно съдържание на съвременни системи за електронно и дистанционно обучение на докторантите.

1.3. Подкрепа за проектна докторантура, насочена към

- Подпомагане на професионалното развитие на докторанти за провеждане на докторантури, пряко свързани с актуални нужди на конкретни икономически сектори, бизнеси и работодатели, публични институции и научни организации, приоритетно насочни към индустрия 4.0, зеления преход, син растеж и/или ИСИС;

¹³ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква м) от регламента за ЕСФ + .

Чрез комбинацията от модули всяко висше училище ще може да получи подкрепа на базата на конкретните идентифицирани нужди и целите за развитие, включително за засилване на интернационализацията, връзката с бизнеса и науката и подмладяване на академичния състав.

Чрез подкрепата за модула за подкрепа на проектна докторантура ще се отговори на предвижданите промени в Закона за развитие на академичния състав в Република България, ще се насърчи сътрудничеството с бизнеса и науката и ще се повиши нивото на практическа приложимост на докторските програми.

Фокусът ще бъде насочен към Индустрия 4.0, зеления преход, син растеж и областите на ИСИС, но същевременно и към регионалните нужди.

В критериите за избор при изпълнението на подкрепата за проектната докторантура ще бъдат взети условия от следния тип: доказване, че докторантурите оказват влияние върху подобряването на качеството и значимостта на системата на пазара на труда, насочване към определени, дефинирани съвместно с бизнеса, науката и публичния сектор професионални области, отчитане на демографските тенденции на преподавателите във ВУ и необходимостта от подобряване на привлекателността на професията.

Основни целеви групи — член 22, параграф 3, буква г), подточка iii) от POP

Текстово поле [1 000]

Докторанти

Висши училища, научни организации с акредитация за провеждане на обучение в образователната и научна степен "доктор"

Действия за гарантиране на равенство, приобщаване и недискриминация — член 22, параграф 3, буква г), подточка iv) от POP

Текстово поле [2 000]

При процеса на подготовка, изпълнение, мониторинг, докладване и оценка на процедурите по СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж) ще се предприемат съответните подходящи мерки за предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация.

Посочване на специфични целеви територии, включително планирано използване на териториални инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка v) от POP

Текстово поле [2 000]

Н/П

Междурегионални, трансгранични и транснационални действия — член 22, параграф 3, буква г), подточка vi) от POP

Текстово поле [2 000]

Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка vii) от POP

Текстово поле [1 000]

Изборът и обосновката на формите на финансиране чрез финансови инструменти в подкрепа на дейностите свързани с подкрепа за проектна докторантура ще бъдат включени в програмата на базата на предварителната оценка в съответствие с чл. 58, параграф 3 от POP.

2.1.3.2.2. Показатели

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii), член 8 от ЕФРР, член 23, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Приоритет	Специфична цел	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етап на цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	ЕС Ф+			Общ брой на участниците	Брой		47 206
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	ЕС Ф+			Участници със средно образование (ISCED 3) или образование след средното образование (ISCED 4)	Брой		46 012
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	ЕС Ф+			Участници с висше образование (ISCED 5 до 8)	Брой		1 194
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	ЕС Ф+			Малцинства (включително маргинализирани	Брой		3 216

					<i>общности като ромите)</i>			
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	ЕС Ф+			Брой лица, подкрепени с дейности за преход към висше образование	Брой		6 431
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	ЕС Ф+			Брой студенти, получили подкрепа за практическо обучение	Брой		39 581

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), подточка ii) и член 23, параграф 2 от Регламента за ЕСФ+

Таблица 2: Показатели за резултатите											
Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж)	Фонд	Категория региони	ИД [5]	Показател [255]	Мерна единица	База сравнений или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	ЕС Ф+			Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование или обучение	Брой			42 485	УО	
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1,	ЕС Ф+			Брой студенти, които в резултат на подкрепата от ЕСФ+ са	Брой			35 623	УО	

	буква ж)				<i>подобрили практическите умения за работа</i>						
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	<i>Е С Ф +</i>			<i>Брой лица, подкрепени с дейности за преход към висше образование, които са преминали държавен зрелостен изпит/кандидатски изпит</i>	<i>Брой</i>			5 787	<i>УО</i>	
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	<i>Е С Ф +</i>			<i>Брой висши училища, въвели дуална форма на преподаване</i>	<i>Брой</i>			НП	<i>УО</i>	
П 3	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	<i>Е С Ф +</i>			<i>Брой висши училища, въвели нови учебни планове и програми, 1 година след приключване на операцията</i>	<i>Брой</i>			32	<i>УО</i>	

2.1.3.2.3. Примерна разбивка на програмираните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква г), viii)

Таблица 1: Измерение 1 – Област на интервенция					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	150	7 888 584
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	150	16 016 216

Таблица 2: Измерение 2 – Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	01	7 888 584
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	01	16 016 216

Таблица 3: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	33	7 888 584
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	33	16 016 216

Таблица 4: Измерение 6 — Вторични тематични области по ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	09	7 888 584
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	09	16 016 216

Таблица 5: Измерение 7 — измерение „Равенство между половете“ на ЕСФ+*, ЕФРР, КФ и ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	02	3 155 434
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж)	02	6 406 486

* По принцип 40 % за ЕСФ + допринасят за проследяването на равенството между половете. 100 % се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ +, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

ПРИОРИТЕТ ЗА ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

2.2.1. Приоритет за техническа помощ съгласно член 36, параграф 4 (повтаря се за всеки такъв приоритет за ТП)

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква д) от РОР

2.2.1.1. Интервенции по фондове

Съответни видове действия — член 22, параграф 3, буква д), подточка i) от РОР

Текстово поле [8 000]

За успешното изпълнение на Техническата помощ (ТП) през периода 2021 – 2027 ще се ползва натрупаният опит и добрите практики и подходи в програмирането, изпълнението, наблюдението, контрола и оценката през програмен период 2014 – 2020. Чрез ТП ще се подпомагат всички действия на УО на ПО по планиране, изпълнение, наблюдение, контрол и оценка на ПО, необходими за ефективното, ефикасното и целесъобразното изпълнение на заложените цели и постигане на индикатори.

Планираните инвестиции ще осигурят адекватни системи, добра работна среда и мотивиран човешки ресурс от висококвалифицирани служители, като по този начин ще се постигне качествено управление и контрол на ПО, а оттам и по-ефективно усвояване на средствата от ЕС. Инвестициите ще бъдат подкрепени, също така, от техническа помощ от външни източници и инструменти, отчитайки позитивния ефект от обмен на опит и други добри практики. Чрез реализиране на предвидените мерки ще се постигне по-добро административно управление на ПО, което от своя страна ще рефлектира върху развитието на подкрепените по програмата политики.

За постигане на заложените цели ще се прилагат адекватни и своевременни действия в следните основни направления:

1. Подкрепа за подобряване административния капацитет на УО и осигуряване на външна експертиза, свързана с планирането, управлението, изпълнението, наблюдението, контрола и оценката на ПО, в т. ч.:

- Финансиране на разходите за възнаграждения, включително допълнителни възнаграждения за постигнати резултати, за служители, изпълняващи функции по планирането, управлението, изпълнението, наблюдението, оценката, осигуряването на информация и публичност и контрол на ПО, в т.ч. свързаните с тях осигурителни вноски и други дължими според действащото национално законодателство доплащания;
- Провеждане на и участие в обучения, работни посещения, семинари, работни срещи, обмяна на опит и добри практики и др. присъствени и дистанционни / онлайн форми на служителите на УО и други структури, подпомагащи изпълнението на ПО, с цел осигуряване и поддържане на високи нива на компетентност, вкл. и осигуряване на обучения на работните групи за вътрешни оценки;
- Подпомагане капацитета на УО чрез осигуряване на допълнителна експертиза и обучение за развиване на умения в сферата на информационните технологии, държавни помощи, юридически услуги, стратегическо планиране, ефективно организиране на работните процеси, опростяване на правилата и

минимизиране на административната тежест, услуги, подпомагащи дейностите по изпълнение на ПО, и др.;

- Набиране, обобщаване и анализ на информация и статистически данни, подготовка на доклади и документи, провеждане на изследвания и осъществяване на други дейности, насочени към подкрепа на изпълнението на функциите на УО;
- Осигуряване на материалната база, техническото оборудване, информационните системи и софтуерните програми, необходими за управлението на ПО;
- Подкрепа за дейностите за управление и изпълнение на ПО, включително наблюдението, контрола, както и оценка на риска, мерки за борба с измамите, нередностите, мерки за превенция на корупцията;
- Подкрепа на процесите на оценка и подбор на проекти (организиране на оценителни комисии, наемане на външни експерти и др.);
- Осигуряване на външна експертиза, вкл. и подготовка на експертни доклади, анализи, проучвания, изследвания и оценки на ниво програма и операция, свързани с управлението на ПО:
 - Извършване на оценки на процедурите по ОПНОИР по отношение на използването на средствата по линия на REACT-EU съгласно чл. 92б), параграф 12 от Регламент (ЕС) № 1303/2013;
 - Извършване на оценка на въздействието на прилаганите мерки при изпълнение на ПО с оглед прецизиране на критериите за подбор на операции, надграждането на вече реализирани операции и постигането на максимален ефект и подобрения на ключови индикатори при планирането и одобрението на бъдещи операции – в областта на:
 - ✓ приобщаващото образование;
 - ✓ дигитализация и прилагане на компетентностен модел в образованието;
 - ✓ професионалното образование и обучение;
 - ✓ висшето образование;
 - ✓ социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности, като ромите и подход отдолу-нагоре.

За целта ще се прилага интегриран подход с участието на УО, бенефициентите и други заинтересовани страни.

- Извършване на оценка на ПО въз основа на един или няколко критерия: ефективност, ефикасност, относимост, съгласуваност и добавена стойност от ЕС. При необходимост, оценките могат да обхващат и други приложими критерии като приобщаване, недискриминация и видимост.
- Извършване на вътрешни тематични *ad hoc* оценки на изпълняваните по ПО процедури в областта на образованието и обучението;

- Логистично и техническо обезпечаване на дейността на УО на ПО;
- Дейности, свързани с приключване на програмен период 2014 – 2020 г., както и с подготовката програма за следващия програмен период 2028 – 2034 г.;
- Други дейности, свързани с обезпечаване на изпълнението на ПО.

Чрез тези мерки се очаква постигане на ефективно и ефикасно управление на ПО в съответствие с принципа за разумно финансово управление, както и с европейското и националното законодателство. Успешното изпълнение на ПО е в пряка зависимост от квалификацията и мотивацията на служителите на УО, затова една от ключовите цели на Техническата помощ е да подкрепи надграждането на експертния капацитет на УО.

2. Подкрепа за подобряване административния капацитет на бенефициентите и потенциалните бенефициенти, в т.ч.:

- Организация на и осигуряване на участие в обучения, информационни дни, кръгли маси, практически семинари, работни срещи и други форми за повишаване информираността, знанията и уменията на бенефициентите (по ПО и по други програми на ЕС като Хоризонт Европа и Еразъм+) и техните партньори, както и на потенциалните бенефициенти;
- Стратегическа подкрепа за повишаване капацитета на ключови бенефициенти и партньори по системни операции, като например подкрепа за организиране и участие в обучения за разработване, управление и осигуряване на устойчивост на проекти по ПО, за стратегическо планиране и разработване на системни операции на базата на доказателства за ефективността им и ефективна работа с данни за потребностите и потенциалните ефекти от определени мерки, за споделяне на опит с други държави членки на ЕС и др.: МОН, в т.ч. Регионални управления по образование и второстепенните му разпоредители с бюджет, висши училища;
- Засилване на капацитета на МОН за планиране, разработване и наблюдение във връзка с операциите от стратегическо значение, включително технологично консултиране относно системите/платформите за мониторинг на проектите с КБ МОН, използване на инструменти, като логическа рамка, теория на промяната, на база на задълбочен анализ на нуждите, и ежегоден мониторинг на изпълнението чрез провеждане на независими проучвания;
- Организиране дейността на направляващи комитети, включващи външни експерти, в т.ч. от КН, за подпомагане на дейностите за мониторинг и оценка на операциите от стратегическо значение.
- Обучения за изграждане на капацитет на МОН като ключов бенефициент за мониторинг на данни, както и за информация и публичност.

Със средствата от техническата помощ ще се финансират дейности, които целят повишаване на капацитета на бенефициентите и потенциалните бенефициенти за участие в ПО, както с оглед подготовката на качествени проектни предложения, така и за успешното им изпълнение и отчитане. Инвестициите ще подкрепят капацитета на

ключови бенефициенти по програмата и техните партньори с оглед подготовката и успешното реализиране на предвидените стратегически операции по ПО.

3. Обезпечаване функционирането на Комитета за наблюдение по ПО, в т. ч.

- Логистично и техническо обезпечаване на дейността на УО на ПО за организиране и провеждане на заседанията на Комитета за наблюдение на ПО;
- Обучения за Комитета за наблюдение на ПО

4. Подкрепа на публичността на програмата, в т.ч.:

- Изпълнение на мерките, заложи в Комуникационния план на ПО и изпълнение на изискванията за прозрачност на изпълнението на фондовете и комуникация на програмите, заложи в POP;
- Организиране на публични събития; изработка и разпространение на рекламно-информационни материали; работа със средствата за масово осведомяване; разработване и разпространение на аудио-визуални формати; външна реклама; комуникация чрез социалните мрежи; комуникация със заинтересованите страни; разработване и провеждане на комуникационни кампании, разяснителни кампании сред заинтересованите страни и потенциални бенефициенти за популяризиране на подхода ИТИ и мерките, подкрепени чрез финансови инструменти, придобиване на лицензионни и авторски права, провеждане на социологически проучвания и др.;
- Други дейности, свързани с изпълнение на мерките за прозрачност и комуникация.

Ще се осъществяват дейности за повишаване информационната осведоменост на целевите групи и бенефициентите по отношение на инвестициите от ПО, както и за повишаване на възможностите за разпространение на постигнатите резултати и добрите практики.

Чрез тези мерки ще бъде осигурено популяризирането на ПО, прозрачност при изпълнението ѝ, както и широка информираност за приноса на ЕСФ+; ще бъде насърчено кандидатстването за финансиране по програмата.

Основни целеви групи — член 22, параграф 3, буква д), подточка iii) от POP:

Текстово поле [1 000]

Служители на УО, изпълняващи функции по планирането, управлението, изпълнението, наблюдението, оценката, осигуряването на информация и публичност и контрол на ПО;

Други структури, подпомагащи изпълнението на ПО, с цел осигуряване и поддържане на високи нива на компетентност, вкл. членове на Комитета за наблюдение на ПО;

Бенефициентите по ПО и техните партньори, както и на потенциалните бенефициенти;

Ключови бенефициенти и партньори по системни операции по ПО: МОН, в т.ч. Регионални управления по образование и второстепенните му разпоредители с бюджет, висши училища.

2.2.1.2. Показатели

Показатели за крайния продукт със съответните междинни цели и целеви стойности

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква д), подточка ii) от POP

Таблица 1: Показатели за крайните продукти

Приоритет	Фонд	Категория регион и	Идентификационен код [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
Техническа помощ	ЕС Ф+	Преход		Служители на УО, преминали обучение	брой		109
Техническа помощ	ЕС Ф+	Преход		Извършени оценки на програмата, анализи и проучвания	брой		7
Техническа помощ	ЕС Ф+	Преход		Проведени информационни събития	брой		80
Техническа помощ	ЕС Ф+	Преход		Обучени бенефициенти и на потенциални бенефициенти	брой		280
Техническа помощ	ЕС Ф+	Преход		Брой служители на УО, чиито възнаграждения са финансиран и от Техническа помощ	Еквивалент на пълно работно време		109

2.2.1.3. Примерна разбивка на програмираните средства (ЕС) в зависимост от вида интервенция

Член 22, параграф 3, буква д), подточка iv) от POP

Таблица 1: Измерение 1 — Област на интервенция

Таблица 1: Измерение 1 – Област на интервенция				
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)
4	ЕСФ+	Преход	179 Информация и комуникация	1 092 000
4	ЕСФ+	По-слабо развити	179 Информация и комуникация	3 108 000
4	ЕСФ+	Преход	180 Подготовка, изпълнение, мониторинг и контрол	6 557 720
4	ЕСФ+	По-слабо развити	180 Подготовка, изпълнение, мониторинг и контрол	18 664 280
4	ЕСФ+	Преход	181 Оценка и проучвания, събиране на данни	1 092 000
4	ЕСФ+	По-слабо развити	181 Оценка и проучвания, събиране на данни	3 108 000
4	ЕСФ+	Преход	182 Укрепване на капацитета на органите на държавите членки, бенефициерите и съответните партньори	1 194 180
4	ЕСФ+	По-слабо развити	182 Укрепване на капацитета на органите на държавите членки, бенефициерите	3 398 820

			и съответните партньори	
--	--	--	-------------------------	--

Таблица 2: Измерение 6 — Вторични тематични области по ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

Таблица 3: Измерение „Равенство на половете“ на ЕСФ+*/ЕФРР/КФ/ФСП

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

* По принцип 40 % за ЕСФ + допринасят за проследяването на равенството между половете. 100 % се прилагат, когато държавата членка избере да използва член 6 от Регламента за ЕСФ +, както и специфични за програмата действия в областта на равенството между половете.

3. ФИНАНСОВ ПЛАН

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква ж), подточки i)- iii); Член 112, параграфи 1—3, член 14; Член 26 от ROP

3.1. Прехвърляния и принос¹⁴

Позоваване: Член 14; Член 26 и член 27 от РОР

Изменение на програмата, свързано с:	☐ принос към InvestEU
	☐ прехвърляния към инструменти при пряко или непряко управление
	☐ прехвърляния между ЕФРР, ЕСФ +, Кохезионния фонд или друг фонд или фондове

Таблица 1: Принос към InvestEU (разбивка по години) - **Н/П**

Таблица 2: Принос към InvestEU (резюме) - **Н/П**

Таблица 3: Прехвърляния към инструменти при пряко или непряко управление - **Н/П**

Таблица 4: Прехвърляния към инструменти при пряко или непряко управление (резюме) - **Н/П**

Таблица 5: Прехвърляния между ЕФРР, ЕСФ +, Кохезионния фонд или друг фонд или фондове (разбивка по години) – **Н/П**

Таблица 6: Прехвърляния между ЕФРР, ЕСФ +, Кохезионния фонд или друг фонд или фондове (резюме) – **Н/П**

3.2. Фонд за справедлив преход: разпределение в програмата и прехвърляния – Н/П

3.3. Прехвърляния между категории региони в резултат на междинния преглед

Таблица 1: Прехвърляния между категории региони в резултат на междинния преглед в рамките на програмата (разбивка по години)

Прехвърляне от	Прехвърляне към	Разбивка по години			
		2025 г.	2026 г.	2027 г.	Общо
Категория региони	Категория региони				
По-силно развити региони	По-силно развити региони/ Региони в преход/ По-слабо развити региони				
Региони в преход					
По-слабо развити региони					

¹⁴ Приложимо само за изменения на програми в съответствие с членове 14 и 26 от РОР, с изключение на допълнителните прехвърляния към ФСП в съответствие с член 27. Прехвърлянията не засягат годишното разпределение на финансовите кредити на равнището на МФР за дадена държава членка..

Таблица 2: Прехвърляния към други програми между категории региони в резултат на междинния преглед (разбивка по години)

Прехвърляне от	Прехвърляне към	Разбивка по години			
Категория региони	Категория региони	2025 г.	2026 г.	2027 г.	Общо
По-силно развити региони	По-силно развити региони/ Региони в преход/ По-слабо развити региони				
Региони в преход					
По-слабо развити региони					

3.4. Обратни прехвърляния¹⁵

- Н/П

¹⁵ Приложимо само за изменения на програми за ресурси, прехвърлени обратно от други инструменти на ЕС, включително елементи на ФУМИ, ФВС и ИУГВ, при пряко или непряко управление, или от InvestEU.

3.5. Финансови бюджетни кредити по години

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква ж, подточка i) от РОР и членове 3, 4 и 7 от Регламента за ФСП

Таблица 1: Финансови бюджетни кредити по години													
Фонд	Категория региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2026 г. само за ЕФМДР А	2027 г.		2027 г. само за ЕФМДР А	Общо
							Финансови бюджетни кредити без сумата за гъвкавост	Сума за гъвкавост		Финансови бюджетни кредити без сумата за гъвкавост	Сума за гъвкавост		
ЕФРР*	По-силно развити региони												
	Региони в преход												
	По-слабо развити региони												
	Най-отдалечени региони												

Таблица 1: Финансови бюджетни кредити по години

Фонд	Категория я региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2026 г. само за ЕФМДР А	2027 г.		2027 г. само за ЕФМДР А	Общ о
							Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		
							северни слабо населени региони						
Общо													

Таблица 1: Финансови бюджетни кредити по години

Фонд	Категория я региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2026 г. само за ЕФМДР А	2027 г.		2027 г. само за ЕФМДР А	Общ о
							Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		
							ЕСФ+*	По-силно развити региони					
	Региони в преход	-	10 324 442	20 648 884	30 973 326	41 297 768	20 648 884	20 648 884		30 973 326	30 973 326		
	По-слабо развити региони	-	29 015 308	58 030 616	87 045 924	116 061 232	58 030 616	58 030 616		87 045 924	87 045 924		
	Най- отдалече ни региони и северни слабо												

Таблица 1: Финансови бюджетни кредити по години

Фонд	Категория я региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2026 г. само за ЕФМДР А	2027 г.		2027 г. само за ЕФМДР А	Общ о
							Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		
								населени региони					
Общо			39 339 7 50	78 679 5 00	118 019 250	157 359 000	78 679 500	78 679 500		118 019 250	118 019 250		

Таблица 1: Финансови бюджетни кредити по години

Фонд	Категория я региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2026 г. само за ЕФМДР А	2027 г.		2027 г. само за ЕФМДР А	Общ о
							Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		
							ФСП*	Член 3 Ресурси от ФСП					
	Член 4 Ресурси от ФСП												
	Член 7 Ресурси по ФСП (свърза ни с член 3 — ресурси по ФСП)												

Таблица 1: Финансови бюджетни кредити по години

Фонд	Категория я региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2026 г. само за ЕФМДР А	2027 г.		2027 г. само за ЕФМДР А	Общ о
							Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		
							Член 7 Ресурси по ФСП (свърза ни с член 4 — ресурси по ФСП)						
Общо													
Кохезион ен фонд		Не е приложи мо											
ЕФМДР А		Не е приложи мо											

Таблица 1: Финансови бюджетни кредити по години

Фонд	Категория я региони	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.		2026 г. само за ЕФМДР А	2027 г.		2027 г. само за ЕФМДР А	Общ о
							Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		Финансо ви бюджетн и кредити без сумата за гъвкавос т	Сума за гъвкаво ст		
							Общо						

* Суми след допълнителното прехвърляне към ФСП.

3.6. Общо бюджетни кредити по фонд и национално съфинансиране

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква ж), подточка ii), член 22, параграф 6 и член 36 от РОР

За програми по цел „Инвестиции за растеж и работни места“, при които е бил направен избор за техническа помощ в съответствие с член 36, параграф 4 от РОР в споразумението за партньорство.

Таблица 1: Общо бюджетни кредити по фонд и национално съфинансиране

Цел на политиката/Специфична цел на ФСП Не или ТП	Приоритет	Основа за изчисляване на подкрепата от ЕС (общо допустими разходи или публичен принос)	Фонд	Категория региони*	Принос на Съюза а)=ж)+з)	Разбивка на приноса на Съюза		Национален принос б) = в) + г)	Ориентировъчно разпределение на националния принос		Общо д) = а) + б)	Процент на съфинансиране е)=а)/д)**
						Принос на Съюза без сумата за гъвкавост т ж)	Сума за гъвкавост з)		публично в)	частно г)		
	Приоритет 1	публично/общо	ЕФРР	По-силно развити региони								
Региони в преход												
По-слабо развити региони												

				Най-отдалечен и северни слабо населени региони								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	Приоритет 1		ЕСФ+	По-силно развити региони								
		Региони в преход		56 437 225	42 327 919	14 109 306	24 187 382	24 187 382		80 624 607	70%	
		По-слабо развити региони		179 553 150	134 664 863	44 888 288	31 685 850	31 685 850		211 239 000	85%	
		Най-отдалечен и северни слабо населени региони										

	Приоритет 2		ЕСФ+	По-силно развити региони								
		Региони в преход		49 584 256	37 188 192	12 396 064	21 250 396	21 250 396		70 834 652	70%	
		По-слабо развити региони		148 752 769	111 564 577	37 188 192	26 250 489	26 250 489		175 003 257	85%	
		Най-отдалечен и северни слабо населени региони										

	Приоритет 3		ЕСФ+	По-силно развити региони								
				Региони в преход	90 531 459	67 898 594	22 632 865	38 799 197	38 799 197		129 330 655	70%
				По-слабо развити региони	223 721 141	167 790 856	55 930 285	39 480 201	39 480 201		263 201 343	85%
				Най-отдалечен и региони и северни слабо населени региони								
ТП	Приоритет 4 ТП съгласно член 36, параграф 4		ЕСФ+	По-силно развити региони								
				Региони в преход	9 935 900	7 451 925	2 483 975	4 258 243	4 258 243		14 194 143	70%
				По-слабо развити региони	28 279 100	21 209 325	7 069 775	4 990 429	4 990 429		33 269 529	85%
				Най-отдалечен и региони и северни слабо населени региони								

ТП	Приоритет 4 ТП съгласно член 37		ЕСФ+											
			Общо ЕФРР	По-силно развити региони										
				Региони в преход										
				По-слабо развити региони										
				Най-отдалечен и региони и северни слабо населени региони										
			Общо ЕСФ+	По-силно развити региони										
				Региони в преход	206 488 840	154 866 630	51 622 210	88 495 217	88 495 217		294 984 057	70%		
				По-слабо развити региони	580 306 160	435 229 620	145 076 540	102 406 969	102 406 969		682 713 130	85%		
				Най-отдалечен и региони и северни слабо										

			населени региони									
--	--	--	---------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		ФСП** *	Член 3 Ресурс и									
			Член 4 Ресурс и									
		Общо КФ										
		Всичко общо			786 795 000	590 096 250	196 698 750	190 902 187	190 902 187		977 697 187	

* За ЕФРР: по-слабо развитите региони, регионите в преход, по-силно развитите региони и, когато е приложимо, специално разпределени средства за най-отдалечените и северните слабо населени региони. За ЕСФ+: по-слабо развитите региони, регионите в преход, по-силно развитите региони и, когато е приложимо, допълнително разпределени средства за най-отдалечените региони. За КФ: не е приложимо. Що се отнася до техническата помощ, прилагането на категориите региони зависи от избора на фонд.

** Посочете общия размер на средствата по ФСП, включително допълнителното подпомагане, прехвърлено от ЕФРР и ЕСФ +. Таблицата не включва сумите в съответствие с член 7 от ФСП. В случай на техническа помощ, финансирана от ФСП, средствата по ФСП следва да бъдат разделени на средства, свързани с член 3 и член 4 от Регламента за ФСП. По отношение на член 4 от Регламента за ФСП няма сума за гъвкавост.

4. Благоприятстващи условия

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква и)

Таблица 1: Благоприятстващи условия							
Благоприятстващи условия	Фон д	Специфична цел (не е приложимо за ЕФМДР)	Изпълнение на благоприятстващите условия	Критерии	Изпълнение на критериите	Позоваване на съответната документация	Обосновка
Тематично условие Стратегическа рамка на политиката за образование и обучение на всички нива	ЕС Ф+	ЕСФ+ iv) подобряване на качеството, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда в подкрепа на придобиването на ключови умения, включително цифрови умения; v) насърчаване на равния достъп до и завършването на качествено и	Частично изпълнено.	Налице е национална или регионална стратегическа рамка на политиката за образование и обучение, която включва: Критерий 1 Системи, базирани на доказателства за предвиждане и прогнозиране на уменията Критерий 1a Механизми за проследяване на дипломиралите се и	Частично изпълнено.	[500]	[1 000] По споразумение между МОН и SEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training) се разработва национален преглед на тема: „Управление на системата за прогнозиране на уменията и на съответствието им с изискванията на пазара на труда. Ще бъде представена Пътна карта за прогнозиране на уменията и тя ще бъде интегрирана в Стратегическата рамка за образованието и обучението. За периода април 2018-март 2021 г. МОН изпълнява проект на КА3 на Е+ за пилотиране на механизъм за проследяване на завършващите ПОО – в три области. Резултатите могат да залегнат в бъдещ механизъм за проследяване на

	<p>приобщаващо образование и обучение, по-специално за групите в неравностойно положение, от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и професионалното образование и обучение до висшето образование, както и образованието и ученето в зряла възраст, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички;</p> <p>vi)</p> <p>насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за</p>		<p>услуги за качествени и ефективни насоки за учащи от всички възрасти</p>			<p>дипломираните в ПОО. Изготвени са Анализи на връзката на ПОО с пазара на труда в три региона. Възложено е изработването на методология за проследяване на завършващите ПОО на външен изпълнител.</p> <p>В областта на висшето образование основният разработен инструмент в България, стъпващ на интегрирани данни и съдържащ данни за проследяване на дипломираните лица е Рейтинговата система във висшето образование.</p>
			<p>Критерий 2</p> <p>Мерки за осигуряване на равен достъп до, участие и завършване на качествено, достъпно, съответно, несегрегирано и приобщаващо образование и обучение, както и придобиване на ключови компетенции на всички нива, включително висше образование</p>	<p>Да</p>	<p>Закон за предучилищното и училищното образование</p> <p>https://www.mon.bg/bg/57</p> <p>ПМС № 100 от 08.06.2018 г. за създаване и функциониране на</p>	<p>Законът за предучилищното и училищното образование извежда на преден план принципа за превенцията на обучителните затруднения и ранното оценяване на риска от тях.</p> <p>През 2018 г. бяха направени промени в ЗПУО (ДВ, бр. 99 от 2017 г.) по отношение на механизма за финансиране на образователните институции. Въведени са допълнителни критерии, с които се постигна намаляване на различията във финансирането и допълнително финансиране (за работа с деца и ученици от уязвими групи и др.) с оглед осигуряване на равен достъп до образование. През месецсептември 2020 г. е одобрен от МС проект на ЗИД на ЗПУО. С него се</p>

		<p>всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност;</p>			<p>Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст</p> <p>(http://back2school.moe.bg/index.php)</p> <p>Наредба за приобщаване</p>	<p>регламентира задължителното предучилищно образование от 4 - годишна възраст и подпомагане от държавата заплащането на такси за ползване на детски градини, дължими от родителите. (http://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=4993)</p> <p>Разширени са мерките по Механизма, като са включени и дейности, свързани с предотвратяване на отпадането. От 2017 г. екипите за обхват са върнали обратно в училище и в детска градина или са записали за първи път 51 460 деца и ученици. Делът на необхванатите ученици на възраст от 5 до 16 години през 2019/2020 учебна година намалява почти два пъти в сравнение с предходната 2018/2019 година (от 8,47% на 4,73%). Създадената е възможност за споделяне на добри практики при прилагането на Механизма от различни включени в процеса институции.</p> <p>В ЗПУО е въведен компетентностния подход за овладяване на ключови компетентности и практическа ориентация в обучението и връзката му с пазара на труда.</p> <p>Приемът на ученици се реструктурира като постепенно се увеличава в професионалното образование и в</p>
--	--	---	--	--	---	--

					<p>образовани е</p> <p>file:///C:/Users/m.ninov/Downloads/nrdb_prio_bshavashtozm271219.pdf</p>	<p>професионалните направления и профилите, свързани с математиката, техниката, природните науки и информационните технологии.</p> <p>Стратегическа рамка за развитие на образованието и обучението в Република България 2021-2030 г. (проект): Приоритетна област 1 „Ефективно включване и трайно приобщаване“; Приоритетна област 2 „Мотивация за учене и пълноценно участие“; Приоритетна област 3 „Знания, умения, ценности, таланти и потенциал“; Приоритетна област 8 „Образователни иновации“.</p> <p>Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2020-2030 (проект):</p> <p>Цел 1. Разработване на устойчив механизъм за осъвременяване на съществуващите и създаване на нови учебни планове и програми; Цел 2. Въвеждане на съвременни, гъвкави и ефективни форми на обучение; Цел 3. Повишаване на качеството на образованието във ВУ; Цел 5. Стимулиране участието на младите преподаватели; Цел 7. Изграждане на ефективна връзка образование-наука-бизнес;</p>
--	--	--	--	--	--	---

			<p>Критерий 3</p> <p>Механизъм за координация, обхващащ всички нива на образование и обучение, включително висше образование, и ясно разпределение на отговорностите между съответните национални и / или регионални органи</p> <p>Критерий 4</p> <p>Механизми за наблюдение, оценка и преглед на рамката на стратегическата политика</p>	<p>Частично изпълнен и.</p>	<p>Един от основните компоненти заложи в споразумението по критерий 1 (споразумение между МОН и SEDEFOP) е определянето на система от показатели за измерване на резултатите и постиженията на образователната политика и разработване на методология за мониторинг на образователната политика и за управление на информацията свързана с тези цели. Методологията ще включва и методика за изчисление на индикатори и регулярност на разработване на индикатори. В тази връзка с акт на МС ще бъде приет Междунституционален механизъм за наблюдение на прилагането и разработването на оценка на въздействието на образователните политики. Проектът на посочения Планирано е механизмът да бъде изготвен до м. септември 2020 година и да бъде предложен за обществено обсъждане.</p> <p>Стратегическа рамка за развитие на образованието и обучението в Република България 2021-2030 г. (проект):</p> <p>Приоритетна област 10 „Управление и свързаност“</p> <p>Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2020-2030 (проект):</p>
--	--	--	---	-----------------------------	--

							Цел 8. Повишаване на ролята на ВУ като активен фактор за регионално развитие; Цел 9. Подобряване на управлението на ВУ и на системата за оценяване и акредитация; Цел 10. Подобряване на структурата и ефикасността на висшето образование.
			Критерий 5 Мерки, насочени към нискоквалифицирани работници и нискоквалифицирани възрастни лица и тези с неравнопоставено социално-икономическо положение и пътища за повишаване на уменията	Частично изпълнен.			Изготвен е първия проект на Националния консултативен документ с механизми и мерки за подобряване на уменията на възрастните в изпълнение на Препоръката на Съвета от 19.12.2016 г. Документа е достъпен на адрес: http://lll.mon.bg/uploaded_files/Proekt1_konsultativen_dokument.pdf Стратегическа рамка за развитие на образованието и обучението в Република България 2021-2030 г. (проект): Приоритетна област 5 „Превръщане на ученето през целия живот в реалност“
			Критерий 6 Мерки за подпомагане на учители, обучаващи и преподаватели по отношение на подходящи методи на обучение, оценка и	Да	Наредба № 4 за нормиране и заплащане на труда обн. ДВ, бр. 34 от 2017 г., ДВ,		Продължава изпълнението на политиката за устойчиво повишаване на доходите на педагогическите специалисти. През 2020 г. размерът на минималната основна работна заплата е увеличен с около 65 % спрямо началото на мандата на правителството (направени са съответните промени в Наредба № 4 за нормиране и заплащане на

				<p>утвърждаване на ключовите умения</p>	<p>бр. 7 от 24.01.2020 г.</p> <p>Наредба № 15 от 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти и (обн., ДВ, бр. 61 от 2.08.2019 г.</p> <p>ПМС № 9, обр. ДВ, бр. 9/2020 г.).</p> <p>file:///C:/Users/m.ninov/Downloads/PMS9_20_izm-norm-</p>	<p>труда обн. ДВ, бр. 34 от 2017 г., ДВ, бр. 7 от 24.01.2020 г.).</p> <p>2.Приета е Наредба № 15 от 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти (обн., ДВ, бр. 61 от 2.08.2019 г.), с която се създават условия за повишаване на авторитета и социалния статус на педагогическите специалисти, изграждане на система за продължаваща квалификация, за професионално усъвършенстване и кариерно развитие.</p> <p>3. Политиките, свързани с учителите се подкрепят и с приети национални програми за развитие на образованието</p> <p>(http://pris.government.bg/prin/document_view.aspx?DocumentID=u1WkHlzh9oiPz2mXWkMFug==)</p> <p>и проекти, финансирани по ОП НОИР, като проект „Квалификация за професионалното развитие на педагогическите специалисти“</p> <p>4. Държавата насърчава интереса към тези професионални направления и специалности с определянето на повече свободни места, с по-добро финансиране и с отпускане на стипендии (ПМС № 9, обр. ДВ, бр. 9/2020 г.). Предвижда се</p>
--	--	--	--	---	--	---

						aktove_310_12020.pdf	<p>освобождаването от такси на студентите от направление „Педагогика на обучението по ...“ като допълнителен стимул за засилване на интереса към тях.</p> <p>Стратегическа рамка за развитие на образованието и обучението в Република България 2021-2030 г. (проект):</p> <p>Приоритетна област 6 „Мотивирани и креативни учители“</p>
			Критерий 7	Частично изпълнен.			<p>През 2018 и 2019 г. са проведени общо 38 информационни събития за изясняване на възможностите за кандидатстване по програма „Еразъм +“ и програмата „Европейски корпус за солидарност“, администрирана от Центъра за развитие на човешките ресурси като част от работната програма за годината и на поканата на организации / институции в областта на образованието и обучението. Центърът непрекъснато актуализира плановете си за провеждане на информационни събития въз основа на получената обратна връзка и активността, наблюдавана при съответните покани за кандидатстване за различните дейности, които администрира. Информационните събития са достъпни на адрес:</p>
			<p>Мерки за насърчаване на мобилността на учащи и персонал и транснационалното сътрудничество между доставчиците на образование и обучение,</p> <p>включително чрез признаване на резултатите от обучението и квалификациите</p>				

							http://hrdc.bg/%D1%81%D1%8A%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%8F/ Стратегическа рамка за развитие на образованието и обучението в Република България 2021-2030 г. (проект): Приоритетна област 4 „Реализация в професиите на настоящето и бъдещето“; Приоритетна област 8 „Образователни иновации“. Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2020-2030 (проект): Цел 4. Интернационализация на висшето образование и включване в международни образователни и научни мрежи
Тематично условие Национална стратегия за интегриране на ромите	ЕС Ф+	viii Насърчаване на социално-икономическата интеграция на граждани на трети държави и на маргинализирани общности, като например ромите		Мерки за ускоряване на интегрирането на ромите, предотвратяване и премахване на сегрегацията, като се отчита равенството между половете и положението на младите роми и се определят базови показатели и	Не		Актуализиране и приемане на Националната стратегия за интеграция на ромите след 2020 г., включително План за действие за изпълнение на стратегията Като първа стъпка от разработването на новата стратегия ще бъде направен анализ на периода 2012-2020 г. Той ще помогне да се очертаят най-добрите практики и научени уроци и ще послужи като основа за разработването на Национална стратегия за Интеграция на ромите след 2020 г. Първият елемент от анализите от периода 2012-2020 г. вече е подготвен от екип на Българската

				измерими етапни цели и целеви стойности			академия на науките. Проведени са срещи с екипа на анализаторите и са посочени следващите стъпки. Беше обсъдено организирането на местни срещи с участието на региони на страната. Вече започнаха дискусии със съответните заинтересовани страни, включително политически служители, за новите елементи и конкретната структура на новата рамка на стратегическата политика за национално приобщаване на ромите.
				Механизми за мониторинг, оценка и преглед на мерките за интеграция на ромите	Частично изпълнен		Осигурен мониторинг и преглед на изпълнението на Националната стратегия за интеграция на ромите чрез специални функции на системата за мониторинг, оценка и контрол Разработена е Система за мониторинг и контрол на изпълнението на Националната стратегия на Република България за интеграция на ромите 2012-2020 г. Съответните функционалности на Системата са разработени и се използват изцяло. Данните за изпълнението на плана за действие на Стратегията за 2018 г. вече са събрани. Информацията, необходима за новия доклад за административен мониторинг за изпълнението на Националната стратегия за ромите, е

							представена и се обобщава в системата за мониторинг.
				Механизми за включване на интегрирането на ромите на регионално и местно равнище	Частично изпълнен		Актуализиране на регионалните стратегии и общинските планове за действие в съответствие с целите и приоритетите на стратегията. Актуализацията на регионалните стратегии и общинските планове за действие ще бъде направена в рамките на партньорствата, разработени в рамките на проекта по критерий 4.
				Механизми, с които се гарантира, че разработването, изпълнението, мониторинга и прегледа се провеждат в тясно сътрудничество с ромското гражданско общество и всички останали заинтересовани страни, включително на регионално и местно равнище	Не		Разработване на консултативния и координационен процес на национално ниво чрез Националния съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси и на местно ниво чрез регионалните и общински съвети за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси и извършване на мониторинг на местно и регионално ниво. Подписано е Споразумение за безвъзмездна финансова помощ между Националния съвет и Европейската комисия (ГД „Правосъдие“) за изпълнението на проект Т.Е.А.М (Together wE Acieve More). Изпълнението на проекта стартира на 1

								ноември 2019 г. Целта му е да подпомогне активното партньорство между заинтересованите страни в изпълнението и мониторинга на Националната стратегия за интеграция на ромите чрез поддържане и развитие на Националната ромска платформа като процес на диалог, обмен на много заинтересовани страни, участие и сътрудничество на всички нива.
--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Програмни органи

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква к;) Член 71, член 84 от POP

Таблица 1: Програмни органи			
Програмни органи	Наименование на институцията [500]	Име на лицето за контакт [200]	Електронна поща [200]
Управляващ орган	Изпълнителна агенция „Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“	Иван Попов	i.popov@mon.bg
Одитен орган	Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“	Людмила Рангелова	l.rangelova@minfin.bg
Орган, който получава плащания от Комисията	Дирекция „Национален фонд“ на Министерството на финансите	Мануела Милошева	m.milosheva@minfin.bg
Когато е приложимо, орган или органи, които получават плащания от Комисията в случай на техническа помощ съгласно член 36, параграф 5			
Счетовонда функция, в случай че тази функция е възложена на орган, различен от управляващ орган			

6. Партньорство

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква з) от POP

Текстово поле [10 000]

С Решение № 196 от 11 април 2019 г. на МС за одобряване на Анализ на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г., на Списък с целите на политиките, които да бъдат подкрепени през програмен период 2021-2027 г., и на Списък с програми и водещи

ведомства за разработването им се одобри индикативен Списък с програми и водещи ведомства за разработването на всяка програма за програмен период 2021-2027 г. В Решението, Министерство на образованието и науката е определено за водещо ведомство по отношение на „Оперативна програма за наука и образование“. С Решение № 495 на Министерски съвет от 21 юли 2020 г. за изменение и допълнение на Решение № 196 на Министерския съвет от 11 април 2019 г. наименованието на „Оперативна програма за наука и образование“ се замени с „Програма за образование“.

В Постановление № 142 на МС от 7.06.2019 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за управление на средствата от фондовете на Европейския съюз за програмния период 2021 – 2027 г. (ПМС № 142/2019 г.) е посочено, че се създават тематични работни групи за разработване на програмите, финансирани от фондовете за програмния период 2021 – 2027 г., като в документа са посочени условията за съставяне на тематични работни групи, задачите и основни процедури за работните групи.

Със Заповед № РД09-1942 от 01.08.2019 г. изм. със Заповед № РД09-1654 от 31.07.2020 г. **Министърът на образованието и науката** възложи на Изпълнителна агенция „Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (ИА ОПНОИР) да организира дейностите по разработването на „Програма за образование“ за програмен период 2021-2027 г., както и дейностите по сформирание на Тематичната работна група (ТРГ) за нейното разработване.

Съгласно разпоредбите на ПМС № 142/2019 г. и в изпълнение на горепосочената заповед на министъра на образованието и науката, ИА ОПНОИР сформира ТРГ за разработване на Програмата за програмен период 2021-2027 г. Като Управляващ орган на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 ИА ОПНОИР използва своя опит, натрупа в предходния програмен период по отношение на включването на възможно най-широк кръг ведомства, организации и различни заинтересовани страни в процеса на подготовка на Програмата.

По отношение на включване в състава на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на ТРГ бе приложена процедурата за избор на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност разписана в ПМС № 142/2019 г.

На 02.08.2019 г. ИА ОПНОИР стартира процедура за избор на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на ТРГ. Поканата бе публикувана на сайтовете на Министерство на образованието и науката (www.mon.bg), ИА ОПНОИР (<https://opnoir.bg>) и Единния информационен портал на ЕСИФ (www.eufunds.bg). В поканата бяха посочени критериите, на които трябва да отговарят кандидатстващите организации, както и сроковете за кандидатстване и необходимия пакет от документи за кандидатстване.

Поканените групите юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на ТРГ бяха:

- Организации, работещи в сферата на равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности;
- Организации, работещи в сферата на социалното включване и интегрирането на маргинализираните групи;

- Организации, работещи в сферата на образованието, науката и културата;
- Организации, работещи в сферата на политиките за младежта;
- Екологични организации;
- Организации на местните инициативни групи и местните инициативни рибарски групи за изпълнение на Подхода „Водено от общностите местно развитие“.

По време на процедурата не бяха избрани представители за две от групите, поради което бе проведена втора процедура съгласно изискванията на т. 11 от Приложение № 2 към чл. 9, ал. 4 от ПМС № 142/2019 г. по отношение на групите ЮЛНЦ за ОПД, по които не са получени заявления за участие в избора или всички лица, подали заявление за участие в избора, не отговарят на изискванията за конкретната група. (за група организации, работещи в сферата на равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности и за група организации на местните инициативни групи и местните инициативни рибарски групи за изпълнение на Подхода „Водено от общностите местно развитие“).

Поканата за втората процедура бе публикувана на 12.09.2019 г. на сайтовете на Министерство на образованието и науката (www.mon.bg), ИА ОПНОИР (<https://opnoir.bg>) и Единния информационен портал на ЕСИФ (www.eufunds.bg). В нея отново бяха посочени критериите, на които трябва да отговарят кандидатстващите организации, както и сроковете за кандидатстване и необходимия пакет от документи за кандидатстване.

При спазване на разпоредбите на ПМС № 142/2019 и след проведена първа процедура за избор на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на ТРГ, поименния състав на работната група бе определен от министъра на образованието и науката със Заповед № РД09-2726 от 22.10.2019 г. След приключване на втората процедура за избор на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност и след заявен интерес за участие в ТРГ от страна на Държавната агенция „Безопасност на движението по пътищата“, заповедта бе изменена и допълнена със Заповед № РД 09-666 от 26.03.2020 г.

В състав на ТРГ за изготвяне на Програмата за програмния период 2021-2027 г., са включени представители на различни ведомства и организации:

- Министерство на образованието и науката
- Изпълнителна агенция „Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
- Администрация на Министерския съвет
- Министерство на икономиката
- Министерство на околната среда и водите
- Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството
- Министерство на труда и социалната политика

- Агенция за социално подпомагане
- Министерство на вътрешните работи
- Министерство на външните работи
- Министерство на финансите
- Министерство на младежта и спорта
- Министерство на културата
- Министерство на земеделието, храните и горите
- Държавен фонд „Земеделие“
- Изпълнителна агенция „Одит на средствата от европейския съюз“
- Изпълнителна агенция „Сертификационен одит на средствата от европейските земеделски фондове“
- Държавна агенция за закрила на детето
- Агенция за хората с увреждания
- Държавна агенция „Електронно управление“
- Национален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси
- Национална агенция за професионално образование и обучение
- Национална агенция за оценяване и акредитация
- Център за оценяване в предучилищното и училищното образование
- Център за информационно осигуряване на образованието
- Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства
- Национален център за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти
- Национален център за информация и документация
- Център за развитие на човешките ресурси
- Национален статистически институт
- Комисия за защита от дискриминация
- Шестте регионални съвета за развитие на ниво NUTS 2
- Конфедерация на работодателите и индустриалците в България
- Българска търговско-промишлена палата
- Асоциация на индустриалния капитал в България
- Българска стопанска камара
- Съюз за стопанска инициатива
- Конфедерация на независимите синдикати в България

- Конфедерация на труда „Подкрепа“
- Национален съвет за интеграция на хората с увреждания
- Национално сдружение на общините в Република България
- Българска академия на науките
- Съвет на ректорите на висшите училища в Република България
- Селскостопанска академия
- Фонд на фондовете
- Група организации, работещи в сферата на социалното включване и интегрирането на маргинализираните групи
- Група организации, работещи в сферата на екологията
- Група организации, работещи в сферата на образованието, науката и културата
- Група организации, работещи в сферата на политиките за младежта
- Група организации, работещи в сферата на равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности
- Група организации на местните инициативни групи и местните инициативни рибарски групи за изпълнение на подхода „водено от общностите местно развитие“
- Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“

Съгласно приетите вътрешни правила за дейността на ТРГ за разработване на Програмата за програмен период 2021-2027 г., ТРГ има следните функции:

- отговаря за изготвянето на проекта на програмата за програмен период 2021-2027 г.;
- внася чрез Министъра на образованието и науката приоритетите на съответната програма за разглеждане от Съвета за координация при управлението на средствата от Европейския съюз;
- анализира приоритетите на Република България и секторните стратегии в областта на съответната програма и при необходимост изготвя мотивирано предложение до Съвета за координация при управлението на средствата от Европейския съюз за включване на допълнителни приоритети и мерки в програмата;
- осигурява съответствието на програмата с принципите на партньорство и многостепенно управление, както и с приложимото европейско и национално законодателство;
- следи за изпълнението на тематичните отключващи условия в съответните сектори и предоставя информация за напредъка в изпълнението им на работната група за разработване на Споразумението за партньорство за периода 2021-2027 г.;

- осъществява мониторинг на промените в европейското законодателство, като отразява необходимите промени и актуализира проекта на програмата;
- внася чрез министъра на образованието и науката проекта на програмата за разглеждане от Съвета за координация при управлението на средствата от Европейския съюз;
- изпълнява и други задачи, възложени ѝ със съответната заповед за създаването ѝ.

При изпълнение на функциите си работната група взаимодейства с тематичните работни групи за разработване на останалите програми и работната група за разработване на Споразумението за партньорство за програмен период 2021-2027 г., като регулярно обменя информация по напредъка в разработването на Споразумението за партньорство и програмите.

ТРГ отчита работата си пред министъра на образованието и науката и пред заместник министър-председателя по чл. 5, ал. 1, т. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

Министъра на образованието и науката е този, който носи отговорност за качествено и своевременно изготвяне на проекта на програмата.

ТРГ осъществява функциите си до официалното одобрение на програмата от Европейската комисия.

Координацията, административната и организационно-техническата работа, свързани с дейността на ТРГ се извършват от Секретариат на тематичната работна група. Функциите на Секретариат се изпълняват от дирекция „Програмиране, наблюдение и оценка“ на ИА ОПНОИР към министъра на образованието и науката.

Съгласно практиката от програмен период 2014-2020 г., след одобрение на Програмата УО ще сформира Комитет за наблюдение на програмата, чиято основна цел е преглед на всички въпроси, които засягат напредъка в изпълнението на програмата в постигането на нейните цели. Съставът на Комитета за наблюдение включва широко представителство на всички заинтересовани страни, включително представители на министерства и Управляващи органи, регионалните съвети за развитие, Националното сдружение на общините в България, Националния статистически институт, национално представителните организации - на работодателите, на работниците и служителите, на и за хората с увреждания, както и представители на академичната общност и юридически лица с нестопанска цел и ведомства, отговорни за политиките, по които се финансират мерки от програмата. В своята работа Комитетът за наблюдение на Програмата ще се ръководи от вътрешни правила за работа, включващи подробно описание на целите, задачите, състава, функциите, процедурите, мерките за координация и др. в пълно съответствие с разписаното в Общия Регламента за периода 2021 – 2027 г.

УО на програмата ще продължи във всяко свое действие да се води от принципите за партньорство, заложи в ДЕЛЕГИРАН РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 240/2014 НА КОМИСИЯТА от 7 януари 2014 година относно Европейски кодекс на поведение за партньорство в рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове, който съгласно Общия Регламент ще продължи да се прилага и занапред.

7. Комуникация и видимост

Позоваване: Член 22, параграф 3, буква й) от РОР

Текстово поле [4 500]

В рамката за комуникация и прозрачност по ПО за програмен период 2021-2027 г. са обхванати отговорностите на УО по отношение на разпознаваемостта на ПО, прозрачността и информираността на целевите аудитории относно изпълнението и постигнатите резултати.

Цели

- Популяризиране на ролята на Европейския съюз и информиране за дейностите, изпълнението, резултатите и добрите практики по програмата;
- Информирание на потенциалните бенефициенти за възможностите за финансиране от програмата;
- Информирание и подкрепа на бенефициентите при изпълнение на проекти по програмата.

Целеви аудитории

- Широка общественост – гражданите на национално и регионално ниво
- Бенефициенти на програмата
- Потенциални бенефициенти - допустими бенефициенти, отговарящи на условията за предоставяне на подкрепа по програмата
- Юридически лица с нестопанска цел
- Администрация, ангажирана с управлението на фондовете на ЕС в България
- Медиатори/ разпространители на информация

Комуникационни канали

Комуникационни канали и дейности при изпълнението дейностите за комуникация и прозрачност ще се избират според спецификата на посланието, характеристиките на целевата група или подгрупа.

С цел гарантиране ефективност на комуникацията при планиране и изпълнение на комуникационни кампании и дейности ще се използва интегриран комуникационен микс, както като дейности и форми, така и като канали. Основните комуникационни канали, които ще бъдат използвани, включват:

- Уеб сайт на програмата;
- Електронни медии;
- Печатни медии;
- Онлайн медии и социални мрежи и платформи за споделяне на файлове;
- Директна комуникация (събития, информационни дни, семинари, обучения и други).

Наблюдение и оценка

Ефективността на дейностите за комуникация и прозрачност по ПО ще бъде оценявана по стандартизирани критерии и индикатори, включващи:

- измерване на постигнати количествени параметри на физическо изпълнение/напредък;
- измерване на ефект/резултат, както и на трайно въздействие посредством социологически проучвания.

8. Използването на единични разходи, еднократни суми, единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Позоваване: Членове 94 и 95 от POP

Таблица 1: Използване на единични разходи, еднократни суми или единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Планирано използване на членове 94 и 95	ДА	НЕ
От приемането си програмата ще използва възстановяване на приноса на Съюза на основата на единичните разходи, еднократните суми и единните ставки по приоритета съгласно член 94 от POP (ако отговорът е „да“, попълнете допълнение 1)	☐	☐
От приемането си програмата ще използва възстановяване на приноса на Съюза на основата на финансиране, което не е свързано с разходите, съгласно член 95 от POP (ако отговорът е „да“, попълнете допълнение 2)	☐	☐

* Цялата информация ще бъде предоставена в съответствие с образците, приложени към POP.

Допълнение 1: Принос на Съюза на основата на единични разходи, еднократни суми и единни ставки

Образец за представянето на данните за разглеждане на Комисията

(член 94)

Дата на внасяне на предложението	

Настоящото допълнение не се изисква, когато се използват опростените варианти за разходите на равнище ЕС, установени с делегирания акт, посочен в член 94, параграф 4.

A. Обобщение на основните елементи

Приоритет	Фонд	Специфична цел	Категория региони	Прогнозен дял от общия размер на разпределените финансови средства в рамките на приоритета, за който ще се прилагат опростени варианти за разходите (ОВР) в %	Вид операция/ видове операции		Показател, който води до възстановяване на разходите		Мерна единица на показателя, който води до възстановяване на разходите	Вид на ОВР (стандартна таблица на единичните разходи, еднократните суми или единните ставки)	Размер (в EUR) или процент (в случай на фиксирани ставки) на ОВР
					Код ¹⁶	Описание	Код ¹⁷	Описание			

¹⁶ Това се отнася до кода за измерението на областта на интервенция в таблица 1 от Приложение I към РОР и приложение IV към Регламента за ЕФМДРА

¹⁷ Това се отнася до кода на общия показател, ако е приложимо

Б. Подробности за типа операция (попълва се за всеки тип операция)

Управляващият орган получавал ли е подкрепа от външно дружество за определяне на опростените разходи по-долу?

Ако отговорът е „да“, моля, посочете кое външното дружество:

Да/Не — Наименование на външното дружество
--

1. Описание на типа операция, включително графика за изпълнение ¹⁸	
2. Конкретни цели	
3. Показател, който води до възстановяване на разходите ¹⁹	
4. Мерна единица на показателя	
5. Стандартни таблици на единичните разходи,	

¹⁸ Предвидена начална дата на подбора на операциите и предвидена крайна дата на тяхното приключване (позоваване на член 63, параграф 5)

¹⁹ За операции, включващи няколко опростени варианти на разходите, обхващащи различни категории разходи, различни проекти или последователни фази на операция, полетата 3-11 трябва да бъдат попълнение за всеки показател, който води до възстановяване

еднократни суми или единните ставки	
6. Сума по мерна единица или процент (за единни ставки) от ОВР	
7. Категории разходи, обхванати от единичните разходи, еднократните суми или единните ставки	
8. Тези категории разходи покриват ли всички допустими разходи за операцията? ДА/НЕ	
9. Метод(и) за корекция ²⁰	
10. Проверка на метода за достигане до мерната единица – опишете какви документи/система ще бъдат използвани, за да се провери, че реализираните единици са достигнати	

²⁰ Ако е приложимо, посочете честотата и графика на корекцията и ясно позоваване на конкретен показател (включително връзка към уебсайта, на който е публикуван този показател, ако е приложимо).

<p>– опишете какво и от кого ще бъде проверено по време на проверките на управлението</p> <p>– опишете какви мерки ще бъдат предприети за събиране и съхраняване на съответните данни/документи</p>	
<p>11. Възможни погрешни стимули²¹, смекчаващи мерки и очаквано ниво на риска (високо/средно/ниско)</p>	
<p>12. Обща сума (на национално равнище и на равнище ЕС), която се очаква да бъде възстановена от Комисията на тази основа</p>	

В: Изчисляване на стандартната таблица за единичните разходи, еднократни суми или единни ставки

1. Източник на данните, използвани за изчисляване на стандартната таблица за единичните разходи, еднократните суми или единните ставки (кой е генерал, събрал и записал данните; къде се съхраняват данните; крайни срокове; валидиране и др.):

2. Моля, уточнете защо предложеният метод и изчисление въз основа на члан 94, параграф 2 са подходящи за вида операция:

²¹ Има ли някакви потенциални отрицателни последици за качеството на подпомаганите операции и ако това е така, какви мерки (напр. осигуряване на качеството) ще бъдат предприети за компенсиране на този риск?

[]

3. Моля, посочете как са били направени изчисленията, включително и допускането по отношение на качеството или количествата. Когато е приложимо, следва да се използват статистически данни и референтни стойности, ако такива бъдат поискани, във формат, позволяващ употребата им от Комисията.

[]

4. Моля, обяснете как сте гарантирали, че само допустими разходи са включени в изчислението на стандартната таблица за единичните разходи, еднократните суми или единните ставки.

[]

5. Оценка на одитния(те) орган(и) на методиката на изчисление и на размера, както и на механизмите, осигуряващи проверката, качеството, събирането и съхранението на данни.

[]

Допълнение 2: Финансиране, което не е свързано с разходи – Н/П

Принос на Съюза на основата на финансиране, което не е свързано с разходите

Образец за представяне на данните за разглеждане от Комисията

(Член 95)

Дата на внасяне на предложението	

Настоящото допълнение не се изисква, когато се използват суми за финансиране на равнище ЕС, което не е свързано с разходи, установени с делегирания акт, посочен в член 95, параграф 4.

Списък на планираните операции от стратегическо значение и график — (член 22, параграф 3)

Текстово поле [2 000]

По Специфична цел по чл. 4(1)(е):

В Приоритет 1 операциите от стратегическо значение са насочени към намаляване дела на преждевременно напусналите училище и нарастване на дела на лицата на възраст 20-24 г. със средно образование. Ще се изпълняват на територията на цялата страна като дългосрочни операции, с голям ефект и въздействие върху образователната система.

1. Разширяване обхвата на предучилищното и начално образование, чрез подкрепа за механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст- планирано стратиране през 2022 г.

2. Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното и училищното образование – планирано стратиране през 2022 г.

По Специфична цел по чл. 4 (1) (д):

В Приоритет 2 операциите от стратегическо значение ще бъдат реализирани като дългосрочни операции със системен ефект на територията на цялата страна.

1. Ефективно прилагане на компетентностния модел, чрез въвеждане на училищни методически планове за действие за развитие на ключови компетентности – планирано стратиране през 2023 г.

2. Дигитална трансформация на училищното образование, в т.ч. професионалното образование и обучение – планирано стартиране през 2022 г.

В Приоритет 3 операциите от стратегическо значение ще имат значим ефект върху системата на ПОО и на висшето образование за засилване на връзката с пазара на труда. Ще бъдат реализирани като дългосрочни операции със системен ефект на територията на цялата страна.

По Специфична цел по чл.4 (1) (д):

1. Адаптиране на ПОО спрямо динамиката на пазара на труда – планирано стартиране през 2022 г.

- 2. Подкрепа за развитие на умения за професиите на настоящето и бъдещето – планирано стартиране през 2023 г.**
- 3. Въвеждане на форми на дуално образование в приложими специалности във висшето образование - планирано стартиране през 2024 г.**
- 4. Професионално ориентиране на студентите чрез практики и развитие на предприемачески умения – планирано стартиране през 2024 г.**